

KENTSEL TASARIM REHBERLERİ

CİLT II
İÇERİK

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

KENTTAM
KENTSEL TASARIM REHBERLERİ PROJESİ

KENTSEL TASARIM REHBERLERİ / CİLT II

KENTSEL TASARIM REHBERLERİ / CİLT II: İÇERİK

Bu çalışma 05.11.2015 tarihinde imzalanmış olan protokol çerçevesinde T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi işbirliği ile üretilmiştir.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yayını.

Yayına Hazırlayan

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi.

Birinci Basım, Aralık 2016.

Baskı ve Cilt

İncekara Matbaacılık

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok No:1 BB5

Topkapı / İstanbul

Tel: 0(212) 501 0883 - 501 9517

info@incekaramatbaa.com.tr

ISBN: 978-605-5294-56-4

© 2016, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

Bu kitap kültür ve eğitim amaçlı hazırlanmıştır. Yayın hakları T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na aittir. Kitabın tamamı veya bir bölümü hiçbir biçimde ticari amaçlı çoğaltılıp satılamaz.

KENTSEL TASARIM REHBERLERİ

CİLT II

İÇERİK

T.C. ÇEVRE ve ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
MEKÂNSAL PLANLAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Yavuz Erdal KAYAPINAR

Mekânsal Planlama Genel Müdürü

Hidayet UYSAL

Mekânsal Planlama

Genel Müdür Yardımcısı V.

Ayşegül DİNÇ YALÇIN

Daire Başkanı

Mehmet Nazım ÖZER

Kentsel Tasarım Şube Müdürü

Gülsüm Hande KEÇECİ

Mimar

Dinçer SEZGİN

Şehir Plancısı

Elif ŞENER

Peyzaj Mimarı

Esra ULUSOY

Mimar

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
KENTSEL TASARIM UYGULAMA ve ARAŞTIRMA MERKEZİ

PROJE EKİBİ

Proje Koordinatörü

Prof. Dr. Güzin KONUK

Y.Mimar, Kentsel Tasarım Uzmanı

Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Doç. Dr. Hürriyet ÖĞDÜL

Şehir Plancısı

Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi

Yönetim Kurulu Üyesi

Öğr. Gör. Dr. İnci OLGUN

Mimar, Kentsel Tasarım Uzmanı

Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi

Müdür Yardımcısı

Öğr. Gör. Feridun DUYGULUER

Y. Şehir Plancısı

Danışman

Doç. Dr. N. Papatya SEÇKİN

Peyzaj Mimarı

Elvin AKKAN

Grafik Tasarımcısı

Dr. Ezgi TOK

Harita Mühendisi

Esra TURGUT

Şehir Plancısı

Esin HASGÜL

Mimar

Serim DİNÇ

Şehir Plancısı

Dr. Simge ÖZDAL OKTAY

Kentsel Tasarım Uzmanı

Dr. Özlem LAMONTRE BERK

Mimar

Ceyda ŞİMŞEK

Şehir Plancısı

PROJE DANIŞMANLARI

Prof. Dr. Kenan MORTAN

Sosyal Bilimci

Yrd. Doç. Dr. Burcu BÜKEN CANTİMUR

Restoratör Mimar

Doç. Dr. Çağlayan KOVANLIKAYA

Sosyolog

Prof. Dr. Yücel ÜNAL

Hukukçu

Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL

Tarihçi

Doç. Dr. Nuri YAVAN

Coğrafyacı

Prof. Dr. Adnan UZUN

Ekolog

Öğr.Gör. Kemal ŞAHİN

Web ve Mobil Teknolojileri Uzmanı

İÇİNDEKİLER

1	GİRİŞ
5	BÖLÜM 1. ARAŞTIRMA VE TANIMLAMA
5	1. PLANLAMA ve KENTSEL TASARIM
5	1.1. KENTSEL TASARIM - REHBER İLİŞKİSİ
7	1.2. PLANLAMA SİSTEMİ İÇİNDE KENTSEL TASARIM ve TASARIM REHBERİ
11	2. DÜNYA PLANLAMA SİSTEMİ ve KENTSEL TASARIM REHBERLERİ
11	2.1. MODEL: MEKÂNSAL PLANLAMA SİSTEMLERİ
14	2.2. MODEL VE SEÇİLEN 12 ÜLKE
14	2.3. MODEL ÖNERİSİNE İLİŞKİN SİSTEM
17	2.4. MEKÂNSAL PLANLAMA SİSTEMLERİ ve 12 ÜLKE ÜZERİNDEN İNCELEME
18	2.4.1. Bölgesel - Ekonomik Tabanlı Planlama
36	2.4.2. Şehircilik Anlayışı Ağırlıklı Planlama
50	2.4.3. Geniş Kapsamlı Bütünleşik Sistem
62	2.4.4. Arazi Kullanımı / Doğa İlişkili Planlama
78	2.5. SENTEZ
79	3. KENTSEL TASARIM REHBERLERİNİN BEŞ ÜLKE ve İKİ KENT ÜZERİNDEN İNCELENMESİ
81	3.1. SEÇİLEN BEŞ ÜLKE ve İKİ KENT ÜZERİNE AÇIKLAMALAR
81	3.2. KENTSEL TASARIM SÜRECİ - ÖRNEK ÜLKELER ve KENTLER
81	3.2.1. Almanya
90	3.2.2. İngiltere
95	3.2.3. Fransa
98	3.2.4. Yeni Zelanda
102	3.2.5. Japonya
106	3.2.6. Barselona
109	3.2.7. Miami

112	3.3. DEĞERLENDİRME
115	4. BÜTÜNLEŞİK PLANLAMA SİSTEMİNİN BİR ARACI OLARAK KENTSEL TASARIM
115	4.1. PLANLAMA SÜRECİ ve KENTSEL TASARIM
116	4.1.1. Proaktif Planlama ve Kentsel Tasarım
116	4.1.2. Çok Disiplinli Çalışma Ortamı ve Kentsel Tasarım
116	4.1.3. Ülkesel Planlama Kararlar Rehberi ve Kentsel Tasarım
116	4.1.4. Gelişme Planı ve Kentsel Tasarım
116	4.1.5. Ek Planlama Rehberleri ve Kentsel Tasarım
116	4.1.6. Kentsel Tasarım Rehberi ve Planlama
116	4.2. KENTSEL TASARIM REHBERİ KAVRAMI
116	4.2.1. Kentsel Tasarım Kavramı, Yaklaşımlar
117	4.2.2. Kentsel Tasarım Değişim ve Gelişim
119	4.3. KENTSEL TASARIM REHBERİ SİSTEM ÖNERİSİ
119	4.3.1. Yerleşmeye İlişkin Genel Amaçlı Kentsel Tasarım Stratejileri
119	4.3.2. Tematik Kentsel Tasarım Rehberleri
119	4.3.3. Yere Özgü Kentsel Tasarım Rehberleri
119	4.4. YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR ve KENTSEL TASARIM REHBERLERİ
119	4.4.1. Kentsel Tasarım Çerçevesi
121	4.4.2. Kentsel Tasarım Özetleri ve Gelişme Özetleri
121	4.4.3. Master Plan ve Kentsel Tasarım Konsept Planı
121	4.4.4. Kentsel Tasarım Kodları
121	4.4.5. Kentsel Tasarım Kararları/Norm ve Standartlar
121	4.4.6. Gelişme Kontrolleri ve Kentsel Tasarım
122	4.5. KENTSEL TASARIM REHBERLERİ ve TASARIM KONTROLLERİ
122	4.5.1. Kentsel Tasarım Kalitesi ve Tasarım Yeteneği / Becerisi

123	4.5.2. Kentsel Tasarım Katılım Süreci ve Birliklilik
123	4.5.3. Kentsel Tasarım Süreci; Yönetmek, İşletmek ve Yeniden Gözden Geçirmek
123	4.5.4. Kentsel Tasarım Kalitesini Korumak
123	4.5.5. Kentsel Tasarım Kalitesi Başarısını Elde Etmek
123	4.6. KENTSEL TASARIM SÜRECİ, AKTÖRLER ve ROLLER
131	4.7. KENTSEL TASARIMIN KURUMSALLAŞTIRILMASI
131	4.7.1. Kentsel Tasarım Merkezleri ve Kentsel Tasarım Ağları
132	4.7.2. Kentsel Tasarım Girişimleri
132	4.7.3. Kentsel Tasarım Ödülleri
132	4.7.4. Kentsel Tasarım Danışma Panelleri
132	4.7.5. Kentsel Tasarım Yarışmaları
132	4.7.6. Kentsel Tasarımda Değer Yaratmak
132	4.7.7. Kentsel Tasarım ve Kamusal Yarar
133	5. TÜRKİYE'DE PLANLAMA SİSTEMİ İÇİNDE KENTSEL TASARIM
133	5.1. ÜST ÖLÇEK PLANLAMA
133	5.1.1. Ülke Ölçeği
134	5.1.2. Bölge Ölçeği
135	5.2. TÜRKİYE'DE KENTSEL TASARIMLA İLİŞKİLİ MEVZUAT
143	5.3. TÜRKİYE'DE KENTSEL TASARIMA İLİŞKİN MODEL ve ÖRNEKLER
145	5.3.1. Model Üretimi İçin Temel Alınan Faktörler
147	5.3.2. Modelin Kurgusu
150	5.3.3. Örneklerle Anlatım
152	5.3.4. Modele İsim Verilmesi
153	5.4. SONUÇ
159	KAYNAKÇA

169	BÖLÜM 2. İÇERİK
170	6. KENTSEL TASARIM REHBERLERİ SİSTEMİ
171	6.1. ÜLKESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI
171	6.2. YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM STRATEJİLERİ
173	6.3. YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ
174	6.4. TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERLERİ
175	6.5. PLANLAMA SÜRECİNDE KENTSEL TASARIM REHBERLERİ KARŞILAŞTIRMALI AÇILIM
184	7. KENTSEL TASARIM REHBERLERİ İÇERİK AŞAMALARI
188	7.1. HAZIRLIK ve VİZYON
188	7.1.1. Hazırlık Aşaması
188	7.1.2. Vizyon Geliştirme
189	7.1.3. Atölye
190	7.1.4. Kentsel Tasarım ve Planlama Ortak Vizyonun Test Edilişi
191	7.1.5. Tasarım Aşamaları İçin Süreç ve Çıktılar
192	7.2. BAĞLAM ve ANALİZLER
194	7.2.1. Yerel Toplum
194	7.2.2. Bölgesel Kimlik ve Yerel Karakter
196	7.2.3. Detayda Ek Bağlamsal Analizler
202	7.2.4. Sürdürülebilirlik
203	7.3. KENTSEL YAPILANMA ve BAĞLANTILAR
203	7.3.1. Kentsel Yapılanma
215	7.3.2. Bağlantılar
217	7.4. MEKÂN ve DETAYLAR
217	7.4.1. Kamusal Mekân ve Detaylar
223	7.4.2. Kamusal Mekân ve Öğeler

224	7.5. UYGULAMA ve İZLEME
224	7.5.1. Yönetim İle İlgili Bazı Belirlemeler
226	7.5.2. İzleme; Yönetim Performansının Arttırılması İçin Temel Unsur
227	7.5.3. Kentsel Göstergeler
227	7.5.4. Belediyelerde Gösterge Sisteminin Kurgusu İçin Önergeler Paketi
228	7.5.5. İzleme Sonuçlarının Değerlendirme Süreci
228	7.5.6. Bir Yönetmelik Desteği
229	7.5.7. İzleme Ve Değerlendirme Sürecinin Özeti ve Şematik Anlatım
230	8. YENİ ARAÇLAR
230	8.1. ÜLKESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI
238	8.2. KENTSEL TASARIM KAVRAMSAL ŞEMA
242	9. İLKELER ve DEĞERLENDİRME
242	9.1. KENTSEL TASARIM ANAHTAR İLKELER
242	9.2. KENTSEL TASARIM HEDEFLERİ
243	9.2.1. Karakter
243	9.2.2. Süreklilik ve Kapanma
243	9.2.3. Kamusal Alan Kalitesi
244	9.2.4. Kolay Hareket
244	9.2.5. Okunabilirlik
244	9.2.6. Esneklik ve Uyum
244	9.2.7. Farklılık ve Çeşitlilik
245	9.2.8. Sürdürülebilirlik ve Ekoloji
246	9.3. SONUÇ
249	KAYNAKÇA

253	BÖLÜM 3. MEVZUAT
254	10. MEVCUT DURUM
254	10.1. MEVZUAT VE KENTSEL TASARIM
254	10.1.1. Anayasa
254	10.1.2. Kanunlar
256	10.1.3. Yönetmelikler
262	10.2. KENTSEL TASARIMI DESTEKLEYEBİLECEK HUKUKİ KAVRAMLARIN BELİRSİZLİK DURUMU
262	10.3. MEVCUT KURUMSAL YAPILANMA
269	10.4. PLANLAMA VE KENTSEL TASARIM BAĞLANTISI
271	10.5. ÜLKEMİZDE REHBERLER
271	10.6. PROJELER VE PROJECİLİK
271	11. KENTSEL TASARIM İÇİN ÖNERİLER
271	11.1. MEVZUAT ÖNERİLERİNE GEÇMEDEN ÖNCE
272	11.1.1. Kentsel Tasarım Politikalarının Etkinliği
272	11.1.2. Kentsel Tasarım İçin Gündem Oluşturma (Bileşenler)
274	11.1.3. Kural Oluşturma Yaklaşımı
274	11.2. PROJE DÜZEYİNDE TEMEL 10 SORUN
278	11.3. MEVZUATI ELE ALMA: İKİ KULVAR
278	11.3.1. Birinci Kulvar: Mevcut Kanunların Daha Etkin Kullanımı
280	11.3.2. İkinci Kulvar: Yeni Kanun Önerileri

281	12. KENTSEL TASARIM REHBERİ İÇİN ÖNERİLER
281	12.1. KENTSEL TASARIM REHBERLERİNİN YER ALMASI GEREKEN MEVZUAT
283	12.2. KENTSEL TASARIM REHBERLERİNİN MEVZUATTAKİ TANIMLARI
283	12.2.1. Ülkesel Kentsel Tasarım Politikaları
284	12.2.2. Yerleşmeye İlişkin Kentsel Tasarım Stratejileri
284	12.2.3. Yere Özgü Kentsel Tasarım Rehberleri
284	12.2.4. Tematik Kentsel Tasarım Rehberleri
285	12.3. KENTSEL TASARIM REHBERLERİNİN PLAN TÜRLERİ VE PLANLAMA SÜRECİ İLE İLİŞKİSİ
287	12.4. KENTSEL TASARIM REHBERLERİNİN UYGULANMASININ İZLENMESİ VE DENETLENMESİ
287	12.5. KENTSEL TASARIM REHBERLERİNİN HAZIRLANMASINDA MESLEKİ UZMANLIKLAR

BÖLÜM 2. İÇERİK

'Kentsel tasarım' kentsel gelişmede insanlar için kaliteli, özgün, yaşanabilir ve yeterli konfora sahip 'mekân' yaratmaktır. Bu aynı zamanda ortak bir karar ortamı ve işbirliği demektir. Yaşanabilir mekânlar tüm katılımcı aktörlerin işbirliğinin sonucunda oluşturulur. Bu nedenle Kentsel Tasarım Rehberleri ortaklık belgesi niteliğinde bir söz, yenilikçi bir araçtır.

Günlük yaşam kalitesinde kentler ve kentsel çevre çok özel bir etki yaratmaktadır. Bu nedenle, kaliteli kentsel tasarımın yaşantımıza getireceği katkı çok değerli olacaktır. Çünkü Kentsel Tasarım, yaşamın olduğu tüm kentsel bütün ile ilişkilidir. Kent içi, kent dışı, kent ve kır ile birlikte Kentsel Tasarım değer yaratma ve gelişme ile ilgilidir ve boyutu ne olursa olsun ulaşım, altyapı, kentsel projeler, kent ve kır, alışveriş, ofis, iş yerleri, üniversiteler ya da hastaneler, kısaca yaşam ortamı karar alanı içindedir. Kentsel çevreyi oluşturan yapılar kadar yapılar arası mekânları da içerek bütünsel sistemle ilgilenir. Kentsel tasarım ile tasarım ve yaşam kalitesine ulaşmak, yaşanabilir çevrenin oluşturulmasında çok önemlidir. Bu hedef doğrultusunda etkin bir planlama, tasarım ve yönetim bütünlüğü gerekmektedir. Bu kapsamda hem yapı çevreyi desteklemek, hem de sosyal ve ekonomik altyapıyı dikkate almak, gelişmenin kaçınılmaz ve ayrılmaz gerçeğidir.

Kentsel Tasarım, ekonomik ve çevresel olarak yapı çevreyi yaşanabilir kılmaktadır. Etkin tasarım, kent sakineri ve ziyaretçiler için yaşama, çalışma ortamlarına ve çekici mekânların yaratılmasına olumlu katkı getirecektir. Aynı zamanda, bütünsel ve sistematik bakış ve doğa ve çevrenin korumasını öncelikli olarak ele alan yaklaşım ile biyolojik çeşitlilik, doğal peyzaj ve doğal ekosisteme katkıda bulunacaktır. Kentlilerin fiziksel ve ruhsal sağlığı ile doğrudan ilişkili olan bu yaklaşım sağlıklı yaşam ve toplumsal etkileşimin doğa ile birlikte hareket etmesini gerektirmektedir. Bu kapsamda Kentsel Tasarım Rehberleri, çevresel sürdürülebilirliği ön plana çıkartmaktadır. Kentsel Tasarım projelerinin karmaşık süreç yönetimi değerlendirildiğinde Kentsel Tasarım Rehberlerinde tek bir çerçeveden söz etmek mümkün değildir. Yerleşmelerde, üst ölçek rehberler kadar yere özgü ve tematik rehberler de kullanılmalıdır. Bu rehberlerde, Kentsel Tasarım ilkeleri belirlenmeli

ve bu ilkelerin nasıl ele alınacağı, sürecin nasıl yönlendirileceği açıklanmalıdır. Türkiye için geliştirilen modelde de kent kimliği, tekil ve yerel mekânsal karakteristikler, kaliteli çevre ve tasarım, kamusal mekânlar ve kentsel alanlar dikkatle ele alınmakta ve Kentsel Tasarım Rehberlerinin bu kapsamda nasıl kullanılacağı ve içeriği açıklanmaktadır.

Kentsel Tasarım Rehberleri bir kentte yaşayan, üreten, deneyimleyen ve yapılanma sürecine karar veren tüm kesimler ve bireyler içindir. Yapılı çevre tüm kesimlere eşdeğer uzaklıkta olmayı ve kolay ulaşmayı hedefler. Kentsel Tasarım Rehberleri için temelde üç hedef kitleden söz etmek mümkündür.

Bunlardan birincisi, karar vericiler ve profesyonelleri içeren gruptur. Söz konusu hedef grup, 'kentsel çevreyi' karar üretme eylemleriyle doğrudan etkiler; ilgili bakanlık kuruluşlarından, yerel yönetimlere kadar uzanan bürokratlar grubu olarak tanımlanabilir. Aynı zamanda, yerel yönetimlerde çalışanlar da bu grubu temsil etmekte ve karar ortamında yer almaktadırlar.

İkinci grup ise 'kentsel tasarım' üzerinde doğrudan etkisi olan ve bu konuda çalışanlar, danışmanlar, tasarımcılar, uzmanlar ve uygulayıcılardır. Bu grupta kentsel tasarım sürecinde özellikle tasarım boyutunda aktif olan kesim tanımlanmaktadır. Kentsel çevreyi üretmek ve kaliteli çevre yaratmak için çalışan planıcı, mimar, kent tasarımcısı, peyzaj mimarı, girişimci, hukukçu ve finansal kesim söz konusu grubun en önemli temsilcileridir.

Üçüncü grup ise kentlilerdir. Kentsel çevre kalitesinde etkin olan, gelişmede referans oluşturan, yapı çevreye ilişkin karar verme sürecine katılan kesimdir. Söz konusu kararlar sürecin gelişiminde etkin katılım gerektirmektedir. Bu bağlamda, karar ortamında etkin olmak, süreci izlemek, önce danışman devamında ise kararda oy kullanan olmak gerekmektedir. Etkin bir tasarım sürecinde katılımda önemli olan amaç ve ilkelerle sürekli buluşmak ve izlemek gerekmektedir.

Tablo 21: Model, planlama sistemi içinde kentsel tasarım rehberleri

MODEL		ÜLKESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI	YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM STRATEJİLERİ						YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ				TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERLERİ			
			Kimlikli ve özgün bir kentsel gelişmede stratejik düşünme ve kentsel tasarımı ile çözüm üretmede kullanılan bütünsel yaklaşım						Projeyle bağımlı, noktasal, spesifik, detaylı kentsel tasarımı çalışmaları				Turizm, konut, yeşil sistem, aktivite alanları, merkezler, aydınlatma, sokak cepheleeri, bisiklet vb.			
TİP		ÜLKESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI	KENTSEL TASARIM ÇERÇEVELERİ	KENTSEL TASARIM KONSEPT PLANI	KENTSEL VE KIRSAL TASARIM REHBERLERİ	KENTSEL TASARIM NORM ve STANDARTLARI	KENTSEL TASARIM ÖZETLERİ	KENTSEL TASARIM KODLARI	KENTSEL TASARIM PROJELERİNE YÖNELİK KENTSEL TASARIM REH.	KENTSEL AKSAR KENTSEL KORIDORLAR	KENTSEL KAMUSAL MEKANLAR	KENTSEL ODAKLAR	TEMATİK POLİTİKALARA DAYALI REHBERLER	TEMATİK ALANLAR İÇİN HAZIRLANAN REHBERLER	ARAYUZ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ	KENT KİMLİĞİ VE DETAYDA KENTSEL TASARIM REHBERLERİ
		Ulusal hedefleri kentsel gelişmeye yönelik planlama ve tasarımı ile yönlendiren ve rehberlik yapan değişim adabütünsel bakış.	Yerleşmeye ilişkin hazırlanan geniş kapsamlı kentsel tasarımı çerçeveleri olup, politika ve uygulamalar arasındaki köprü niteliğindedir.	Kentsel tasarımı konsept planı tüm kentsel tasarımı proje ve rehberlerinin hareket ettirdiği bağlamsal bir çözümdür. Kentsel tasarımı adına stratejik düşünme ve çözüm ilişkisi.	Kentsel tasarımı rehberleri, yerel kimlik ve biriktelik ile kilitli bir yaşam ortamını sunmak adına vizyon stratejileri oluşturan sistematik araçlardır.	Kentsel tasarımı kararlarını açıklamaya yardımcı, tasarımı ilkerini tüm aktörleri aktaran bir dizi norm ve standartlardır.	Kentsel özel parçalar için hazırlanan planlama konularına vurgu yapan kentsel tasarımı konularında ortaklık sağlayan proaktif/öngörsel yaklaşımları içeren rehberlerdir.	Kentsel alanlar için hazırlanan genel kodlar olup alandaki fiziksel gelişmeyi yönlendiren, tasarımı karar ve gereksinimlerini görselleştiren, vizyona bağlı, çok detaylı ve hassas rehberlerdir.	Kentsel mekân kimliği, kalitesi ve farklılığını geliştirmeyle odaklı sosyal, ekonomik, çevresel performansa fiziksel karakteristike biriktire detaylandırılan büyük ölçekli kentsel projelerdir.	Pesili aksları ve kentsel özel koridorlar için hazırlanan kentsel tasarımı rehberleridir.	Meydanlar, sokaklar, pasajlar, yapılar arası mekanlar, köprüler için hazırlanan kentsel tasarımı rehberleri.	Kent kaptıları ya da kentsel simgelerin oluşturduğu özel mekanlar için hazırlanan kentsel tasarımı rehberleri.	Gelecek için sürdürülebilir gelişme için ölçülebilir hedefler koyan objektif araçlardır. Toplumsal gelişmeyi yaratma da tasarımı adına oluşturulan eylem alanlarıdır.	Tasarımı altyapısı ve tematik politikaları koordine ederek eyleme dönüştüren araçlardır.	Cephelemler ya da büyük kentsel kırına arazi yüzleri için kullanılan aktif, kentsel tasarımı rehberleridir.	Yerel kimliğin gücünü ve yere ait olma özelliğini etkin klan araçlarıdır. Yenilikçi yaklaşımlarla yere özgü detayları önerilerden yorulan tasarımı kalitesi artırılan yapılmamıştır.
ÖLÇEK	BÜYÜK															
	ORTA															
	KÜÇÜK															

Kaynak: (1) Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2010). Getting the big picture right: A guide to large scale urban design. London: Blackmore on Revive. (2) Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2008). Creating successful masterplans: A guide for clients. London: CABE. (3) Ashford Borough Council (2003). East Stour Village Development Brief. Ashford.

6. KENTSEL TASARIM REHBERLERİ SİSTEMİ

Kentsel tasarımı, ülkesel planlama sistemi içinde stratejik ve yasal olarak mevzuata ilişkin düşünme ve bağlamsal bir yaklaşım gerektirmektedir. Proje kapsamında önerilen Model, Kentsel Tasarımı açılımlarını ölçeklendirerek rehberler ve planlama sistemi ilişkisini ortaya koymaktadır. Model çalışmasında birinci bölümde ortaya konan ölçekler arası yaklaşımdan yola çıkılarak, ölçeklerin ele alınışında ayrı ele alınması gereken kent formu bileşenleri açıklanmış, bu bağlamda ilişkilendirilen gerekli rehberler ve araçlar tanımlanmıştır.

Kentsel Tasarımı Rehberleri Hazırlanması Projesi'nin 1. Aşamasında yapılan incelemeler, Planlama Sistemi İçerisinde Kentsel Tasarımı Rehberi Sistem

Önerisi'ne ilişkin üç ayrı açılım ortaya çıkarmaktadır. Bu açılımlar aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır,

- Yerleşmeye ilişkin kentsel tasarımı stratejileri
- Yere özgü kentsel tasarımı rehberleri
- Tematik kentsel tasarımı rehberleri

"Ülkesel Kentsel Tasarımı Politikaları ise bu kapsamda yeniden değerlendirilerek tüm sistemi içermesi nedeniyle ayrı bir kategoride ele alınmıştır.

Tablo 2.2.: Ülkesel
Kentsel Tasarım
Politikaları

MODEL		ÜLKESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI	YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM STRATEJİLERİ	YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ	TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERLERİ											
			Kimlikli ve özgün bir kentsel gelişmede stratejik düşünme ve kentsel tasarım ile çözüm üretmede kullanılan bütünsel yaklaşım	Projeye bağımlı, noktasal, spesifik, detaylı kentsel tasarım çalışmaları	Türizm, konut, yeşil sistem, aktivite alanları, merkezler, aydınlatma, sokak cepheleri, bisiklet vb.											
ÖLÇEK	BÜYÜK															
	ORTA															
	KÜÇÜK															
	TİP	ÜLKESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI	KENTSEL TASARIM ÇERÇEVELERİ	KENTSEL TASARIM KONSEPT PLANI	KENTSEL ve KIRSAL TASARIM REHBERLERİ	KENTSEL TASARIM NORM ve STANDARTLARI	KENTSEL TASARIM ÖZETLERİ	KENTSEL TASARIM KODLARI	KENTSEL TASARIM PROJELERİNE YÖNELİK KENTSEL TASARIM REH.	KENTSEL AKSLAR KENTSEL KORIDORLAR	KENTSEL KAMUSAL MEKANLAR	KENTSEL ODAKLAR	TEMATİK POLİTİKALARA DAYALI REHBERLER	TEMATİK ALANLAR İÇİN HAZIRLANAN REHBERLER	ARAYÜZ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ	KENT KİMLİĞİ VE DEĞİŞİM KENTSEL TASARIM REHBERLERİ
	Ulusal hedefleri kentsel gelişmeye yönelik planlama ve tasarımla yönlendiren ve rehberlik yapan değişim adabütünsel bakış.		Yerleşmeye ilişkin hazırlanan geniş kapsamlı kentsel tasarım çerçeveleri olup, politika ve uygulamalar arasındaki köprü niteliğindedir.	Kentsel tasarım konsepti planı tüm teki kentsel tasarım proje ve rehberlerinin hareket ettiği bağlamsal bir çerçevedir. Kentsel tasarım adına stratejik düşünme ve çözüm içersel.	Kentsel tasarım rehberleri, yerel kimlik ve biriktellik ile kaliteli bir yaşam ortamı sağlamak adına vizyon stratejileri oluşturan sistematik araçlardır.	Kentsel tasarım kararların açıklanmaya yardımcı, tasarım ilkerini tüm aktörlere aktaran bir dizi norm ve standartlardır.	Kentsel özel parçalar için hazırlanan planlama konularına vurgu yapan kentsel tasarım konularında odaklı sağlayan pratik/öngörse/ yaklaşımaları içeren rehberlerdir.	Kentsel alanlar için hazırlanan genel kodlar olup alandaki fiziksel gelişmeyi yönlendirir, tasarım ilkeri ve gereksinimlerini görselleştiren, vizyona bağlı çok detaylı ve hassas rehberlerdir.	Kentsel mekân kimliği, kalitesi ve farklılığını yansıtmaya odaklı sosyal, ekonomik, çevresel performans fiziksel karakteristikle birlikte detaylandırılan büyük ölçekli kentsel projelerdir.	Pedestalyaksları ve kentsel özel koridorlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.	Meydanlar, sokaklar, pasajlar, yapılar arası mekanlar, köprüler için hazırlanan kentsel tasarım rehberleri.	Kent kaplı alan ya da kentsel simgelemin oluşturduğu özel mekanlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleri.	Gelecek için sürdürülebilir gelişme için ölçülebilir hedefler koyan odaklı araçlardır. Toplumsal gelişmeyi yaratma da tasarım adına oluşturulan eylem alanıdır.	Tasarım altyapısını ve tematik politikaları koordine ederek eyleme dönüştüren araçlardır.	Cepheler ya da büyük kentsel kırma arazi yüzleri için kullanılan aktif kentsel tasarım rehberleridir.	Yerel kimliğin gücünü ve yere ait olma özelliğini etkin klan araçlardır. Yenilikçi yaklaşımlarla yere özgü değişimlerle yeniden yorumlayan tasarım kalitesini artırma yaparlar.

Kaynak: (1) Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2010). Getting the big picture right: A guide to large scale urban design. London: Blackmore on Revive. (2) Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2008). Creating successful masterplans: A guide for clients. London: CABE. (3) Ashford Borough Council (2003). East Stour Village Development Brief. Ashford.

6.1. ÜLKESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI

Ulusal hedefleri, kentsel gelişmeye yönelik planlama ve tasarım ile yönlendiren ve değişime rehberlik eden bütünsel bir bakışı tanımlamaktadır.

Kentler geleceğimize, bu nedenle kentsel politikalar üretken, sürdürülebilir ve yaşanabilir bir geleceği yönlendiren stratejik kararlardan oluşmaktadır. Kent ölçeğindeki bu stratejik politikalar yönlendirici bir çerçeve sunmalıdır. Ülkesel çerçeve, kentsel gelişme politikalarında tasarım kalitesine önem vermeli, kentsel ve ülkesel geleceğe yönelik kamu ve özel sektör yatırımlarına rehberlik etmelidir. Bu yaklaşım, bir dizi hedef, amaç ve ilke ile karar ortamını yönlendirmektedir. Ülkesel ölçekteki kentsel tasarım politikaları yerel ölçeği kentsel tasarım rehberlerine yönlendiren en önemli aracı oluşturmaktadır.

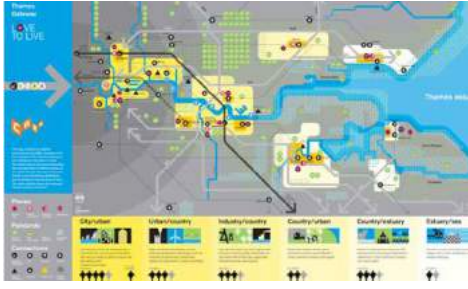
6.2. YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM STRATEJİLERİ

Kimlikli ve özgün bir kentsel gelişmede stratejik düşünme ve kentsel tasarım ile çözüm üretmede kullanılan bütünsel yaklaşımdır. Kentsel Tasarım strateji ve araçlarının amacı yerleşmeye ilişkin gelişmeyi kentsel tasarım ile en yüksek standartta sağlamaktır. Bu kapsamda planlama sisteminin içinde yer alan ve onunla bütünleşmiş bir Kentsel Tasarım yaklaşımı ve yenilikçi araçları içeren bir açılım gerekmektedir. [SO1] Yenilikçi yaklaşımlar, küresel yarışabilirliği, üretimi, sürdürülebilirliği, sosyal bütünleşmeyi ve mekânsal çevre kalitesini geliştirmeyi sağlayacaktır.

Geleceğe yönelik büyüme olanakları mekânsal stratejik planlama ve kentsel tasarımın birlikte hareket ettiği bir sistematik yaklaşım gerektirmektedir. Kentsel tasarım rehberleri, küresel ölçekte kentsel tasarım ve mimarlığı

Tablo 2.3:

Yerleşmeye ilişkin
Kentsel Tasarım
Stratejileri

MODEL		ÖLÇESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI	YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM STRATEJİLERİ								YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ				TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERLERİ			
TIP		ÖLÇESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI	KENTSEL TASARIM ÇERÇEVELERİ	KENTSEL TASARIM KONSEPT PLANI	KENTSEL ve KIRSAL TASARIM REHBERLERİ	KENTSEL TASARIM NORM ve STANDARTLARI	KENTSEL TASARIM ÖZETLERİ	KENTSEL TASARIM KODLARI	KENTSEL TASARIM PROJELENE YÖNELİK KENTSEL TASARIM REH.	KENTSEL AKSILAR KENTSEL KORIDORLAR	KENTSEL KAMUSAL MEKANLAR	KENTSEL ODAKLAR	TEMATİK POLİTİKALARA DAYALI REHBERLER	TEMATİK ALANLAR İÇİN HAZIRLANAN REHBERLER	ARAYÜZ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ	KENT KİMLİĞİ VE DETAYDA KENTSEL TASARIM REHBERLERİ		
ÖLÇEK	BÜYÜK	Ulusal hedefler kentsel gelişmeye yönelik planlama ve tasarımı yönlendiren veritabanı yapan değişim adabütünsel bakış	Yerleşmeye ilişkin hazırlanan geniş kapsamlı kentsel tasarımı çerçeveleri olup politika ve uygulamalar arasındaki köprü niteliğindedir.	Kentsel tasarımı konsept plan tüm tekil kentsel tasarımı proje ve rehberlerinin hareket ettiği bağlamsal bir çerçevedir. Kentsel tasarımı adına stratejik düşünme ve çözüm fikrini.	Kentsel tasarımı rehberleri yerel kimlik ve birliktelikle ilgili bir yaşam ortamı sunmak adına vizyon stratejileri oluşturan sistematik araçlardır.	Kentsel tasarımı kararları açıklamaya yardımcı, tasarımı ilkelerini tüm aktörlere aktaran bir dizi norm ve standartlardır.	Kentsel özel parçalar için hazırlanan planlama konularına vurgu yapan kentsel tasarımı konularında ortaklık sağlayan proaktif/öngörsel/yaklaşımları içeren rehberlerdir.	Kentsel alanlar için hazırlanan genel kodlar olup alandaki fiziksel gelişmeyi yönlendiren, tasarımı karar ve gereksinimlerini görselleştiren, vizyona bağlı, çok detaylı ve hassas rehberlerdir.	Kentsel mekân kimliği, kalitesi ve farklılıklarını yansıtmaya odaklı sosyal, ekonomik, çevresel performans fiziksel karakteristikle birlikte dayatılan büyük ölçek kentsel projelerdir.	Prestij aksları ve kentsel özel koridorları için hazırlanan kentsel tasarımı rehberlerdir.	Meydanlar, sokaklar, pasajlar, yapılar arası mekanlar, köprüler için hazırlanan kentsel tasarımı rehberleri.	Kent kapıları ya da kentsel simgelerin oluşturduğu özel mekanlar için hazırlanan kentsel tasarımı rehberleri.	Geleneğin sürdürülebilir gelişmesi için öncülebilir hedefler koyan objektif araçlardır. Toplumsal gelişmeyi yaratma da tasarımı adına oluşturulan eylem alanlarıdır.	Tasarımı altyapısını ve tematik politikaları koordine ederek eyleme dönüştüren araçlardır.	Cephe ya da büyük kentsel kırılma arayüzleri için kullanılan aktif kentsel tasarımı rehberlerdir.	Yerel kimliğin gücünü ve yere ait olma özelliğini etkin kılan araçlardır. Yenilikçi yaklaşımlar ile yere özgü detayları özenle yeniden yorumlayan tasarımı kalitesini artırarak yapılan araçlardır.		
	ORTA																	
	KÜÇÜK																	

Kaynak: (1) Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2010). Getting the big picture right: A guide to large scale urban design. London: Blackmore on Revive. (2) Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2008). Creating successful masterplans: A guide for clients. London: CABE. (3) Ashford Borough Council (2003). East Stour Village Development Brief. Ashford.

teşvik etmekte, kaliteli, kimlikli çevreyi oluşturmada ve kentsel tasarımı etkin biçimde uygulamasını sağlamak için tüm süreci kontrol etmektedir. Bu doğrultuda, çalışmanın ikinci aşamasında içerik, tanım ve uygulamaya ilişkin ölçütler ile gelişmeyi yönlendiren bir çerçeve sunulmaktadır.

Yerleşmeye ilişkin kentsel tasarımı stratejileri altı ayrı açımda gelişmektedir. Bunlar:

Kentsel Tasarım Çerçeveleri: Yerleşmeye ilişkin hazırlanan geniş kapsamlı belgelerdir. Politika ve uygulama arasında bir köprü niteliğindedir.

Kentsel Tasarım Konsept Planı: Tüm tekil kentsel tasarımı proje ve rehberlerinin hareket ettiği bağlamsal bir çerçevedir. Kentsel tasarımı yönelik stratejik düşünme ve çözüm ilişkisinin şematik anlatımını içerir.

Kentsel ve Kırsal Tasarım Rehberleri: [SO4] Yerel kimlik ve birliktelikle ilgili kaliteli bir yaşam ortamı sunmak üzere vizyon ve stratejilerin tanımlandığı

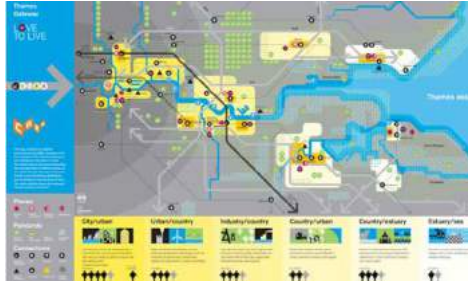
sistematik araçlardır.

Kentsel Tasarım Norm ve Standartları: Kentsel tasarımı kararlarını açıklamaya yardımcı, tasarımı ilkelerini tüm aktörlere aktaran, bir dizi norm ve standarttan oluşan araçlardır.

Kentsel Tasarım Özetleri: Özel kent parçaları için hazırlanan, planlama konularına vurgu yapan, kentsel tasarımı konularında ortaklık sağlayan proaktif/öngörsel yaklaşımları içeren rehberlerdir.

Kentsel Tasarım Kodları: Kentsel alanlar için hazırlanan genel kodlar olup alandaki fiziksel gelişmeyi yönlendiren, tasarımı karar ve gereksinimlerini görselleştiren, vizyona bağlı, çok detaylı ve hassas rehberlerdir.

Tablo 2.4: Yere Özgü
Kentsel Tasarım
Rehberleri

MODEL		ÜLKESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI	YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM STRATEJİLERİ	YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ	TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERLERİ											
			Kimlikli ve özgün bir kentsel gelişme stratejik düşünme ve kentsel tasarım ile çözüm üretmede kullanılan bütünsel yaklaşım	Projeyle bağımlı, noktasal, spesifik, detaylı kentsel tasarım çalışmaları	Turizm, konut, yeşil sistem, aktivite alanları, merkezler, aydınlatma, sokak cepheleri, bisiklet vb.											
TİP	ÖLÇEK	ÜLKESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI	KENTSEL TASARIM ÇERÇEVELERİ	KENTSEL TASARIM KONSEPT PLANI	KENTSEL ve KIRSAL TASARIM REHBERLERİ	KENTSEL TASARIM NORM ve STANDARTLARI	KENTSEL TASARIM ÖZETLERİ	KENTSEL TASARIM KODLARI	KENTSEL TASARIM PROJELERİNE YÖNELİK KENTSEL TASARIM REH.	KENTSEL AKSLAR KENTSEL KORIDORLAR	KENTSEL KAMUSAL MEKANLAR	KENTSEL ODAKLAR	TEMATİK POLİTİKALARA DAYALI REHBERLER	TEMATİK ALANLARI İÇİN HAZIRLANAN REHBERLER	ARAYÜZ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ	KENT KİMLİĞİ VE DETAYDA KENTSEL TASARIM REHBERLERİ
		Ulusal hedefleri/kentsel gelişmeye yönelik planlama ve tasarım ile yönlendirilen ve rehberlik yapan değişim adını bütünsel bakış.	Yerleşmeye ilişkin hazırlanan geniş kapsamlı kentsel tasarım çerçeveleri olup, politika ve uygulamalar arasındaki köprü niteliğindedir.	Kentsel tasarım konsept planı tüm tekil kentsel tasarım proje ve rehberlerinin hareket ettirici bağlamıdır bir çerçevedir. Kentsel tasarım adına stratejik düşünme ve çözüm ilişkisi.	Kentsel tasarım rehberleri yerel kimlik ve birikim ile kaliteli bir yaşam ortamı sunmak adına vizyon stratejileri oluşturulan sistematik araçlardır.	Kentsel tasarım kararlarını açıklamaya yardımcı, tasarım ilkelerini tüm aktörlerle aktaran bir dizi norm ve standartlardır.	Kentsel özel parçalar için hazırlanan planlama konularına vurgu yapan kentsel tasarım konularında ortaklığı sağlayan proaktif / örgütsel / yaklaşımın içeren rehberlerdir.	Kentsel alanlar için hazırlanan genel kodlar olup alandaki fiziksel gelişmeyi yönlendirir, tasarım karar ve gereksinimlerini görselleştiren vizyona bağlı, çok detaylı ve hassas rehberlerdir.	Kentsel mekân kimliği, kalitesi ve farklılığını iyileştirmeye odaklı sosyal, ekonomik, çevresel performans fiziksel karakteristiklerle birlikte detaylandırılan büyük ölçekli kentsel projelerdir.	Prestij aksları ve kentsel özel koridorlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.	Meydanlar, sokaklar, pasajlar, yapılar arası mekanlar, köprüler için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.	Kent kapıları ya da kentsel simgelerin oluşturduğu özel mekanlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.	Gelecek için sürdürülebilir gelişme için ölçülebilir hedefler koyan ölçülebilir açılmalıdır. Toplumsal gelişmeyi yaratma da tasarıma adına oluşturulan eylem alanlarıdır.	Tasarım altyapısını ve tematik politikaları koordine ederek eyleme dönüştüren araçlardır.	Cephe ve ya da büyük kentsel kırılma ara yüzleri için kullanılan aktif kentsel tasarım rehberleridir.	Yerel kimliğin gücünü ve yere ait olma özelliğini etkin klan araçlarıdır. Yenilikçi yaklaşımlar ile yere özgü detaylar özenle yeniden yorumlayan tasarım kalitesini arttıran yapılar değildir.
BÜYÜK		○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
ORTA				○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
KÜÇÜK				○	○	○	○	○	○		○	○	○	○	○	○

Kaynak: (1) Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2010). Getting the big picture right: A guide to large scale urban design. London: Blackmore on Revive. (2) Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2008). Creating successful masterplans: A guide for clients. London: CABE. (3) Ashford Borough Council (2003). East Stour Village Development Brief. Ashford.

6.3. YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ

Projeyle bağımlı, noktasal, özgül ve detaylı kentsel tasarım çalışmalarıdır. Yerel yönetimler tarafından rehberler ve tasarım araçları ile sunulmaktadır. Hazırlık süreci, mekâna özgü bir dizi çalışmayı, kentsel tasarım araç ve politikalarının yere özgü birleşerek mekânla buluşmasını gerektirmektedir. Bağlamı daha iyi yönlendirerek tüm sistemi çözen detaylara inmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle, kentsel tasarım projesi olarak nitelendirilebilirler. Mekânla buluşan ve gelişme sürecini tasarıma ilişkin detaylarla besleyen bu rehberler dört ayrı açılım içermektedir:

Kentsel Tasarım Projeleri: Kentsel mekân kimliğini, kalitesini ve farklılığını iyileştirmeye odaklı sosyal, ekonomik, çevresel performansı fiziksel karakteristikle birlikte detaylandırılan büyük ölçek kentsel projelerdir.

Kentsel Akslar Kentsel Koridorlar: Prestij aksları ve kentsel özel koridorlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.

Kentsel Kamusal Mekânlar: Meydanlar, sokaklar, pasajlar, yapılar arası mekânlar, köprüler için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.

Kentsel Odaklar: Kent kapıları ya da kentsel simgelerin oluşturduğu özel mekânlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.

Tablo 2.5: Tematik
Kentsel Tasarım
Rehberleri

MODEL		ÖLÇESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI	YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM STRATEJİLERİ	YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ	TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERLERİ											
			Kimlikli ve özgün bir kentsel gelişimde stratejik düşünme ve kentsel tasarım ile çözüm üretmede kullanılan bütünsel yaklaşım	Projeyle bağımlı, noktasal, spesifik, detaylı kentsel tasarım çalışmaları	Turizm, konut, yeşil sistem, aktivite alanları, merkezler, aydınlatma, sokak cepheleri, bisiklet vb.											
TİP		ÖLÇESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI	KENTSEL TASARIM ÇERÇEVELERİ	KENTSEL TASARIM KONSEPT PLANI	KENTSEL ve KIRSAL TASARIM REHBERLERİ	KENTSEL TASARIM NORM ve STANDARTLARI	KENTSEL TASARIM ÖZETLERİ	KENTSEL TASARIM KODLARI	KENTSEL TASARIM PROJELEHİNE YÖNELİK KENTSEL TASARIM REH.	KENTSEL AKSILAR KENTSEL KORIDÖRLER	KENTSEL KAMUSAL MEKANLAR	KENTSEL ODAKLAR	TEMATİK POLİTİKALARA DAYALI REHBERLER	TEMATİK ALANLAR İÇİN HAZIRLANAN REHBERLER	ARAYÜZ KENTSEL TASARIM REHBERLERİ	KENT KİMLİĞİ VE DETAYDA KENTSEL TASARIM REHBERLERİ
		Ulusal hedefleri kentsel gelişmeye yönelik planlama ve tasarımla yönlendiren ve rehberlik yapan değişim adabı bütünsel bakış.	Yerleşmeye ilişkin hazırlanan geniş kapsamlı kentsel tasarım çerçeveleri olup, politika ve uygulamalar arasındaki köprü niteliğindedir.	Kentsel tasarım konsepti, planı tüm kentsel tasarım projeleri ve rehberlerinin hareket ettirici bağlamsal bir çerçevedir. Kentsel tasarım adına stratejik düşünme ve çözüm ilişkisi.	Kentsel tasarım rehberleri, yerel kimlik ve birikimle ilgili kentsel yaşam ortamını sunmak adına vizyon stratejileri oluşturan sistemlerdir.	Kentsel tasarım kararlarını açıklamaya yardımcı, tasarım ilkelerini tüm aktörlere aktaran bir dizi norm ve standartlardır.	Kentsel özel parçalar için hazırlanan planlama konularına vurgu yapan kentsel tasarım konularında ortaklık sağlayan proaktif/öngörsel/yaklaşımları içeren rehberlerdir.	Kentsel alanlar için hazırlanan genel kodlar olup alandaki fiziksel gelişmeye yönelik tasarım karar ve gereksinimlerini gözlemlenen vizyona bağlı, çok detaylı ve hassas rehberlerdir.	Kentsel mekân kimliği, kalitesi ve farklılığını iyileştirmeye odaklı sosyal, ekonomik, çevresel performansı fiziksel karakteristikle birlikte tanımlayan büyük ölçekli kentsel projelerdir.	Presit aksları ve kentsel özel koridorlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleridir.	Meydanlar, sokaklar, pasajlar, yapılar, arazi mekanları, köprüler için hazırlanan kentsel tasarım rehberleri.	Kent kapağını da kentsel singülerin oluşturduğu özel mekânlar için hazırlanan kentsel tasarım rehberleri.	Gelecek için sürdürülebilir gelişme için ölçülebilir hedefler koyan objektif açılımlardır. Toplumsal gelişmeyi yaratmada tasarım adına oluşturulan eylem alanlarıdır.	Tasarım altyapısını ve tematik politikaları koordine ederek eyleme dönüştüren araçlardır.	Cepheler ya da büyük kentsel kırılma ara yüzleri için kullanılan aktif kentsel tasarım rehberidir.	Yerel kimliğin gücünü ve yere ait olma özelliğini etkin kılan araçlardır. Yenilikçi yaklaşımlarla yere özgü deneyimlerle yeniden yorumlayan tasarım kalitesini arttıran yapılamdır.
ÖLÇEK	BÜYÜK	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
	ORTA			○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
	KÜÇÜK			○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○

Kaynak: (1) Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2010). Getting the big picture right: A guide to large scale urban design. London: Blackmore on Revive. (2) Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2008). Creating successful masterplans: A guide for clients. London: CABE. (3) Ashford Borough Council (2003). East Stour Village Development Brief. Ashford.

6.4. TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERLERİ

Mekân yaratmada ölkesel rehber ve araçların yanı sıra güncel ve kaçınılmaz özgün yaklaşımlar da gerekli olmaktadır. Bu kapsamda, farklı gereksinimler doğrultusunda, kentsel gelişme için tematik rehber ve araçlar sunulmaktadır. Örneğin, Sağlık Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ortak bir çalışma ile kentlilerin sağlığı için tematik "aktif mekân/sokak" rehberleri oluşturmuştur. Bir başka örneği ise su kenarı ya da kıyı alanları için doğa ağırlıklı bütünlük bir ele alışı gerektiren tematik rehberler oluşturmaktadır. Tematik rehberler, kentsel tasarım ve planlama sistemi ile bütünlükte, stratejik bir yaklaşımla dinamizm yaratarak yasal çerçeve ve mevzuata ilişkin çözümler ve bağlamsal bir yaklaşım sunmaktadır. Kavramsal yaklaşım sunmanın yanı sıra mekânsal detayları da içermekte, ölçekler arası ele alınması gereken kent formu bileşenlerini ve bu bağlamda gerekli rehber ve araçları sağlamaktadır.

Tematik kentsel tasarım rehberleri politikalar ve özellikli alanlar, arayüzler, kent

kimliği ya da aktif mekânlar çerçevesinde hazırlanabilmektedir.

Tematik Politikalar: Sürdürülebilir gelişme için ölçülebilir hedefler koyan objektif açılımlardır. Toplumsal gelişmeyi yaratmada tasarıma yönelik oluşturulan eylem alanlarıdır.

Tematik Alanlar: Tasarım altyapısını ve tematik politikaları koordine ederek eyleme dönüştüren araçlardır.

Arayüz Kentsel Tasarım Rehberleri: Cepheler ya da büyük kentsel kırılma ara yüzleri için kullanılan aktif kentsel tasarım rehberleridir.

Kent Kimliği ve Detayda Kentsel Tasarım Rehberleri: Yerel kimliğin gücünü ve yere ait olma özelliğini etkin kılan araçlardır. Yenilikçi yaklaşımlar ile yere özgü detayları özenle yeniden yorumlayarak tasarım kalitesini artırırlar.

6.5. PLANLAMA SÜRECİNDE KENTSEL TASARIM REHBERLERİ KARŞILAŞTIRMALI AÇILIM

ALMANYA

Berlin Stratejisi; 2030 Kentsel Gelişme Konsepti

Sistem

YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM REHBERİ

Ülkesel kentsel tasarım politikası	Kentsel tasarım çerçevesi	Kentsel tasarım konsepti	Kentsel tasarım rehberi	Kentsel tasarım standardı	Kentsel tasarım özetleri	Kentsel tasarım kodları
Mekansal Planlama		Berlin Strateji Hamburg 150	Hamburg Berlin 143	Berlin Fredrikh Nevder Mitte		Berlin Strateji

TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERİ

Tematik politikalar	Tematik alan konuları	Arayüz Aktif	Detay Kimlik
	Merkez Hamburg Hafencity	Berlin Strateji	

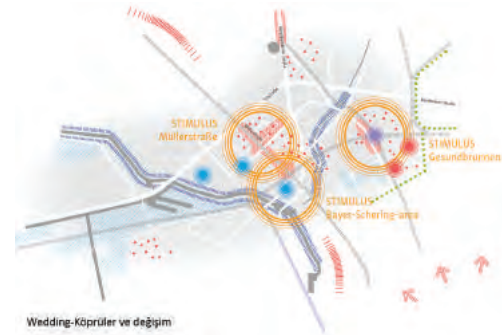
YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERİ

Kentsel tasarım Proje	Kentsel akslar Silüet	Kamusal mekan Sokak	Kentsel odak
Batı Freder-ichsweder		Batı Freder-ichsweder	Batı Freder-ichsweder

DÖNÜŞÜM ALANLARI VE MERKEZLERİ [1]

WEDDING BÖLGESİ DÖNÜŞÜME İLİŞKİN KONSEPT ŞEMA [2]

Kent, Mahalle, Sokak/Parsel, Yapı, Tematik Yaklaşım:

Probleme özgü, esnek, hedefe yönelik planlama bir ilkedir, "süreç ve ürün" değişebilir. Yönetişim ile ilişkili katı ve esnek yaklaşımlar birarada kullanılır. Örneğin Berlin Stratejisi; 2030 Kentsel Gelişme Konsepti kentsel ölçekte başarılı bir yaklaşıma sahiptir.

Üst Ölçekle Bağlantı / Planlama ile İlişkisi:

Yerel kentsel arazi kullanım planları için devlet ve bölge planlarındaki amaç ve ilkeler bağlayıcıdır

Uygulama Alanları:

Kent bütünü, kent parçaları, yapı adaları

Uygulama Süreci:

Kent ölçeğinde hazırlayıcı arazi kullanım planları için üç kurumsal yapı etkindir. Bunlar, belediye, kamu ajansları ve komşu yerleşimlidir.

Katılım Araçları:

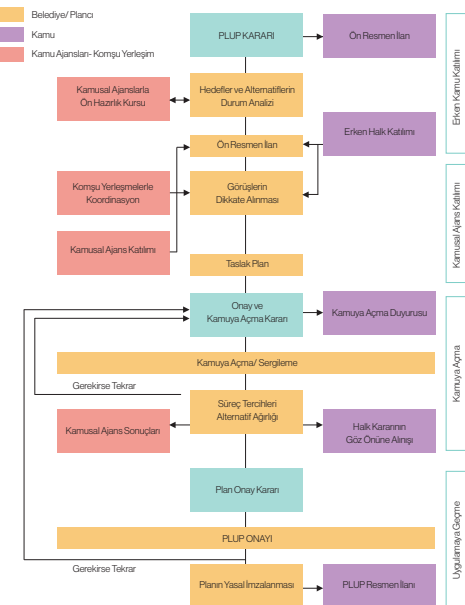
2500 Berlinli rehberi kullanarak görüşlerini ifade etmiştir. Stadforum 2030 kentin gelişme konsepti için kurulan workshoplar düzenlendi. Bunlar ekonomi ve araştırma sektörleri ile sivil toplumdur. Yaratıcı analoglar ile dijital iletişim araçları kullanıldı. Yazılı mesaj "Berlin Gazetesi" olarak Workstation'lara yollandı, benzer içerikte reklamlar asıldı. Berlinlilere e-mail ve mektup şeklinde yollandı, Twitter da tartışmalara aktif katılım düzenlendi. Berlin 2030 kentsel gelişme planları da online platformlarda üretken ve kullanımdaydı.

Berlin Stratejik Plan kentsel dönüşüm adına mekansal odakları sosyokültürel ve yaratıcı endüstriler ile ilişkili olarak tanımlamıştır [1]. Çok aktörlü yapıyı destekleyen kavramsal şemalar ile kentsel projeler yönlendirilmektedir [2]. Enformel plan ile sürecin kendi iç dinamiklerinin gelişimine fırsat verilmiştir

HAZIRLAYICI ARAZİ KULLANIM PLANI (PLUP)

Kentsel planlamanın hedefi sürdürülebilir kentsel gelişmeyi sosyal/ ekonomik/ çevresel istekleri göz önüne alarak, sosyal eşitliği iyileştirmek için yaratmaktır.

SÜREÇ

Kaynak: Senate Department for urban Development and Environment, "Berlin Strategy", Berlin

İNGİLTERE

Londra Kentsel Peyzaj Yönetim Çerçevesi

Arazi Kullanım

YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM REHBERİ

Ülkesel kentsel tasarım politikası	Kentsel tasarım çerçevesi	Kentsel tasarım konsepti	Kentsel tasarım rehberi	Kentsel tasarım standartı	Kentsel tasarım özetleri	Kentsel tasarım kodları
NNPF	York Yeovil	Yeşil Eastspace Master Plan Londra	Nottingham Londra	Illustra Genel Tasarım	DB Yeovil Market Sokağı DB	DB Londra

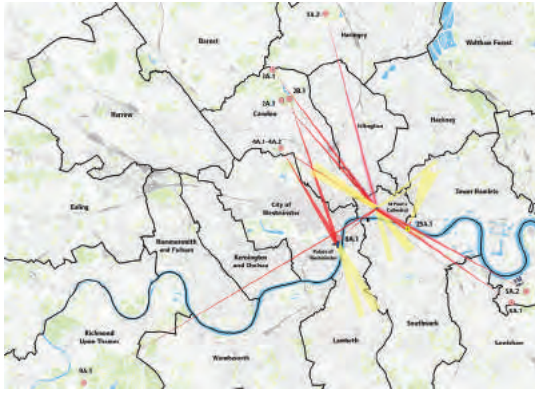
TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERİ

Tematik politikalar	Tematik alan konuları	Arayüz Aktif	Detay Kimlik
Yeşil Eastspace Londra Brighton			

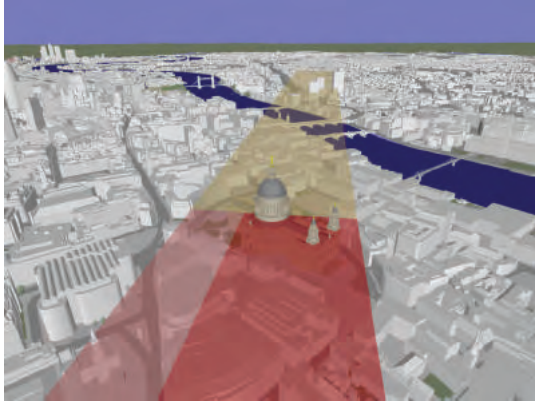
YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERİ

Kentsel tasarım Proje	Kentsel akslar Silüet	Kamusal mekan Sokak	Kentsel odak
			Yeşil Eastspace Yeovil

KORUNAN BAKI NOKTALARI [1]

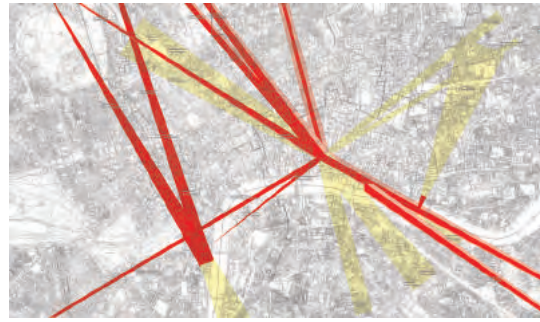
ÜÇ BOYUTLU HAVADAN GÖRÜNÜŞ [2]

ÖNEMLİ BAKI NOKTALARI [3]

Kaynak: Mayor of London, 2007, "London View Management Framework", Greater London Authority.

Kent, Mahalle, Sokak/Parsel, Yapı , Tematik Yaklaşım:

Kentsel sorunların nedenlerini tanımlayarak; kentsel tasarım adına yaşam için pratik çözümleri tavsiye eden 'Urban Task Force'raporu ile gelişmede sağlanan fırsatlara ve değişime bir 'çerçeve' sunulmuştur.

Üst Ölçekle Bağlantı / Planlama ile ilişkisi:

Ülkesel, bölgesel, yerel ölçekte uygulamaları koordine eden birim olarak önerilen Kentsel Politikalar Kurumu mekânsal politikaların uygulamasında ölçekler arası entegrasyonu sağlamaktadır.

Uygulama Alanları:

Uygulama alanları kent bütünü kapsarken, özel tanımlanan kentsel öncelikli alanlar ve özellikli proje alanları içinde Kentsel Tasarım Rehberleri oluşturulmakta ve şartlara uygun şekilde geliştirilebilir içerikleri ile kullanılmaktadır.

Uygulama Süreci:

Üst ölçek planlar ile bağlantılı kentsel tasarım çerçevesini oluşturularak, yerel planlama standartları ve kontrollerini geniş kapsamlı şekilde değerlendirilir.

Katılım Araçları:

Kent/İlçe Planları, kent/ilçe belediyeleri tarafından hazırlanarak, halkın görüşü alınır ve belediye meclisine sunulur. Gerekğinde Çevre Mahkemeleri itirazları sonuçlandırır.

Londra Görüntü Yönetimi Çerçevesi, kentte yüksek yapı politikalarını yönlendirmek için baki noktaları, panoramik noktalar ve silüet çizgileri gibi farklı yaklaşımları içermektedir [1]. Örneğin St. Paul Katedrali [2-3] yakın çevresi için önemli bir odak ve yükseklik belirleyicisi olmuştur

YENİ ZELANDA

Kentsel Tasarım Protokolü

Arazi Kullanım

YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM REHBERİ

Ülkesel kentsel tasarım politikası	Kentsel tasarım çerçevesi	Kentsel tasarım konsepti	Kentsel tasarım rehberi kırsal	Kentsel tasarım standardı	Kentsel tasarım özetleri	Kentsel tasarım kodları
NZ UD Protokol		SPG Master Plan	Oxford People Place UDG			

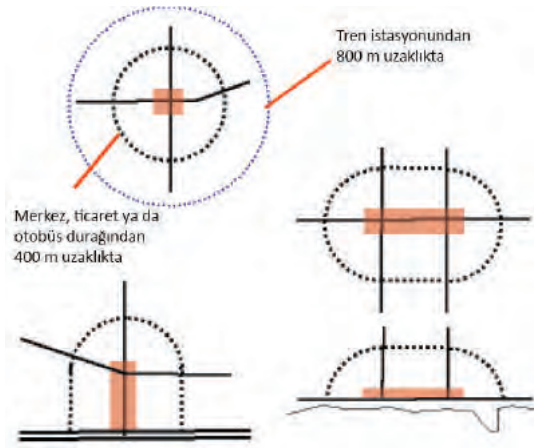
TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERİ

Tematik politikalar	Tematik alan konuları	Arayüz Aktif	Detay Kimlik

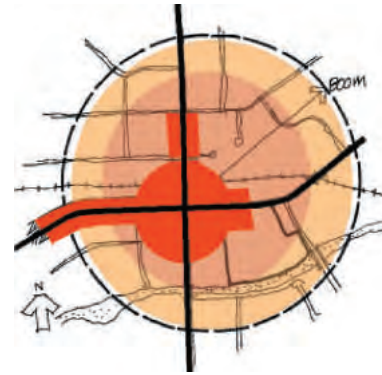
YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERİ

Kentsel tasarım Proje	Kentsel akslar Silüet	Kamusal mekan Sokak	Kentsel odak
	Cleveleys New Wave Birse	Trafalgar Yavaş Sokak	Brigton

YÜRÜNEBİLİR DÜĞÜM NOKTALARI [1]

BINA YOĞUNLUĞU VE KULLANIM ŞEMASI [2]

Kent, Mahalle, Sokak/Parsel, Yapı, Tematik Yaklaşım:

Yeni Zelanda'da planlama sistemi ağırlıklı olarak kaynak yönetimine odaklı olsa da kent ve daha alt ölçeklerde kültürel grupların katılımı, kentsel kalitenin artırılması, kaliteli tasarım konularına da ağırlık verilmektedir.

Üst Ölçekle Bağlantı / Planlama ile ilişkisi:

Arazi kullanımı, yapılaşma ve ifraz koşulları kent/ilçe ölçeğinde belirlenir. Kent belediyeleri sınırı içinde kalan bir kaynak, bölgesel öneme sahipse-örneğin kıyı alanları- bölge belediyesinin kararına göre uygulama yapılabilir.

Uygulama Alanları:

Kent ölçeğinde kaynak kullanım izinleri arazi, su, hava, toprak ve kıyı alanları için verilir.

Uygulama Süreci:

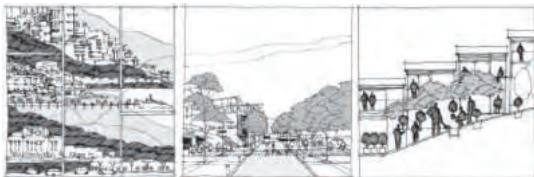
Kent/ilçe planları, politika rehberliği yapan, gelişme-parselasyon hakkında kurallar getiren, önemli yapıları, peyzajlar ve doğal alanların korunması ile düzenleme yapan bir plan türüdür.

Katılım Araçları:

Kent/ilçe planları, kent/ilçe belediyeleri hazırlar. Halkın görüşü alınarak belediye meclisine sunulur. Gerekğinde Çevre Mahkemeleri itirazları sonuçlandırır.

Kentsel projelerde yaya erişimi anahtar kavramı oluşturmaktadır. Kent içerisinde en yüksek yoğunluğun ve kullanımın belirlenmesi (çok katlı binalar ve katlı otoparklar) ve bu bölgelerin merkez alınarak yürünebilir kentsel mekanlar yaratmak kentsel planlama ve tasarımda ön plana çıkmaktadır [1-2]. Proje ölçeğinde kentsel tasarımın ana ilkelerinden bir tanesini kentsel mekanların birbiri ile olan entegrasyonu oluşturmaktadır [3]. Yeni gelişme alanlarının birbiriyle olan yüksek derecedeki bağlantısı geniş bir alanı kapsamaktadır.

MEVCUT VE ÖNERİ YERLEŞİM BAĞLANTILARI [3]

Kaynak: Ministry of Environment, 2005. "New Zealand Urban Design Protokol", Wellington; Ministry of Environment, 2002. "People, Places, Spaces", Wellington

FRANSA

Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi

Ekonomik

YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM REHBERİ

Ülkesel kentsel tasarım politikası	Kentsel tasarım çerçevesi	Kentsel tasarım konsepti	Kentsel tasarım rehberi kırsal	Kentsel tasarım standardı	Kentsel tasarım özetleri	Kentsel tasarım kodları
	Grenoble Yeşil Kent	Lyon Shema Dirc		Grenoble Yeşil Kent		

TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERİ

Tematik politikalar	Tematik alan konuları	Arayüz Aktif	Detay Kimlik
	Grenoble Yeşil Kent		

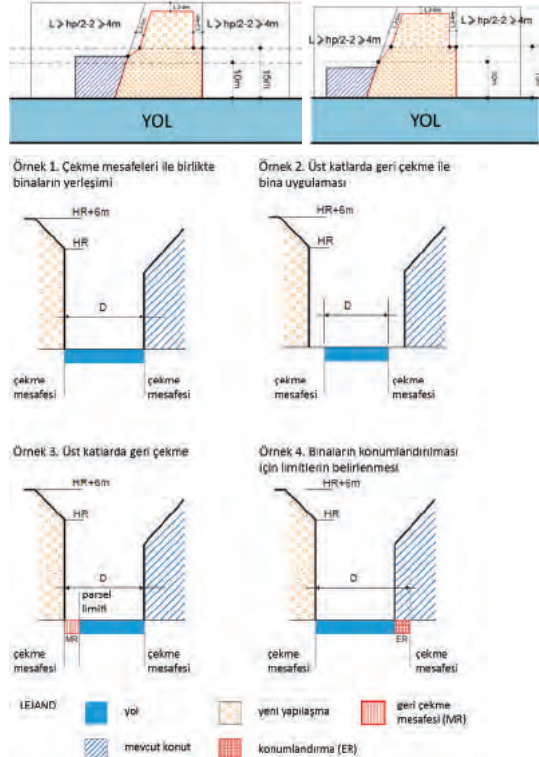
YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERİ

Kentsel tasarım Proje	Kentsel akslar Silüet	Kamusal mekan Sokak	Kentsel odak
	Ekokent Paris	Seine Paris	

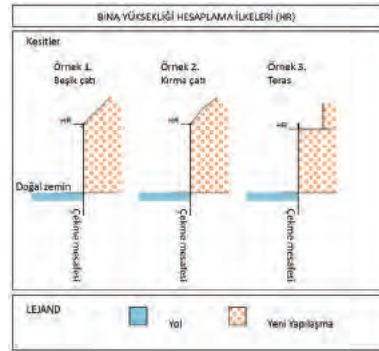
GRENOBLE ÇEVRESEL KALİTE REHBERİ [1]

GRENOBLE YENİ YAPI REHBERİ [2]

Kaynak: <http://www.grenoble.fr/80-urbanisme.htm>

BİNA YÜKSEKLİK STANDARDI [3]

Kent, Mahalle, Sokak/Parsel, Yapı, Tematik Yaklaşım:

Kamusal Politikalarında 2030 yılını hedefleyen, Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi özellikle Grenoble Yeşil Kentsel tasarıma yönelik farklı ölçeklerde çevreler tanımlanmaktadır.

Üst Ölçekle Bağlantı / Planlama ile ilişkisi:

Kentsel yenilemeye yönelik mekânsal stratejiler doğrultusunda üst ölçekle bağlantılı olarak, enerji verimliliği, yenilenen enerjiler, biodiversite, kentsel hareketlilik, çevresel koruma ve söz konusu başlıkları bütüncül bir bakış açısı ile birleştirecek olan ekonomik gelişme hedeflenmektedir.

Uygulama Alanları:

Mekânsal uygulamalarda nitelikli kamusal alanlar, karma kentsel gelişme alanları, özellikle düşük-karbon yaklaşımıyla kentsel yenileme ve inovasyon çalışmaları yürütülebileceği alanlar üzerine yoğunlaşmaktadır.

Uygulama Süreci:

Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi çerçevesinde önde gelen şirketler, enerji verimliliği ve akıllı konut yerleşimlerine yönelik proje süreçlerini planlanmaktadır.

Katılım Araçları:

Semt komiteleri, anketler, kent atölyeleri (APU: Les Ateliers Populaires d'Urbanisme) başlıca katılım araçlarıdır.

Fransa, ülke genelinde yeşil tasarıma ve sürdürülebilir kentsel tasarım politikalarına dayalı kalkınma stratejilerinin önemli bir bölümünü rehabilitasyon projeleri öncelikli olarak belirlemektedir. Benzer şekilde gelişme alanları içinde ekonomik açıdan uzun vadede sağlayacağı kazanımlar hesaplanarak, farklı mekânsal ölçeklerde projelerin motivasyonu oluşturmaya çalışılmaktadır. Fransa da kentsel mekân kimliğinin korunması ve gelişme bölgelerinin dolayısıyla yeni yapılaşma alanlarının, konu kentin karakter yapısının gözetilerek ve temel referanslar dikkate alınarak biçimlendirilmesi, önemli ölçüde rehberlere dayandırılmaktadır. Özellikle sokak kesitleri ile birlikte mimari ölçeğe kadar detaylandırılan rehberlerde yapı konturları kadar mimari elemanlarda ön plana çıkmaktadır.

JAPONYA

Yokohama Kentsel Tasarım Stratejisi

Ekonomik

YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM REHBERİ

Ülkesel kentsel tasarım politikası	Kentsel tasarım çerçevesi	Kentsel tasarım konsepti	Kentsel tasarım rehberi	Kentsel tasarım standardı	Kentsel tasarım özetleri	Kentsel tasarım kodları
Ulaşım İyileştirme Planı		Yokohama Kentsel Tasarım Rehberi			Yokohama Kentsel Tasarım Rehberi	Tokyo Metropoliten Alan Planı

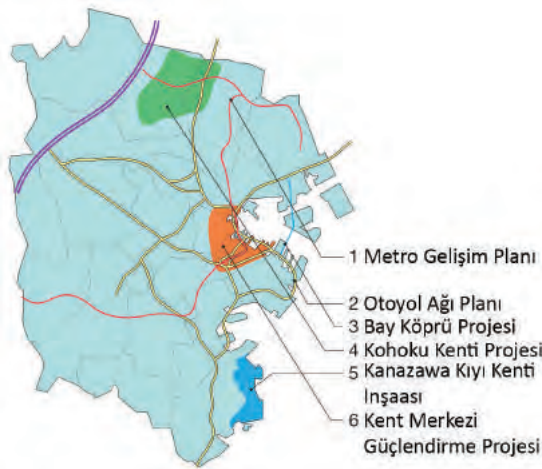
TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERİ

Tematik politikalar	Tematik alan konuları	Arayüz Aktif	Detay Kimlik
Toyoma Yaşanabilir Kent TOD	Toyoma Yaşanabilir Kent TOD		

YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERİ

Kentsel tasarım Proje	Kentsel akslar Silüet	Kamusal mekan Sokak	Kentsel odak
Yokohama Kentsel Tasarım Rehberi			Yokohama Kule Yapısı

KONSEPT ŞEMA [1]

KONSEPT ŞEMA [2]

Kent, Mahalle, Sokak/Parsel, Yapı, Tematik Yaklaşım:

Uluslararası yükümlülüklerin büyük etkisi ile Japonya'da özellikle son 20 yıldır kentsel gelişim yaklaşımını Kapsamlı Çevresel Strateji oluşturmaktadır. Bu yaklaşım atıkların azaltılması, yeniden kullanılması ve geri dönüşümü olmak üzere üç konuya odaklanmıştır.

Üst Ölçekle Bağlantı / Planlama ile ilişkisi:

Kentsel ölçekteki gelişme yaklaşımlarında en büyük etkenlerden birini 2005 yılında hazırlanan Kyoto Protokolü ve hem ilişkili hem de geçmişte tanımlanmış olan CO2 salınımını azaltmaya yönelik ulusal öncelikler oluşturmaktadır.

Uygulama Alanları:

Uygulama süreci çerçevesinde alanı 10 km² ve üzeri olan alanlar uygulama alanları olarak tanımlanmıştır.

Uygulama Süreci:

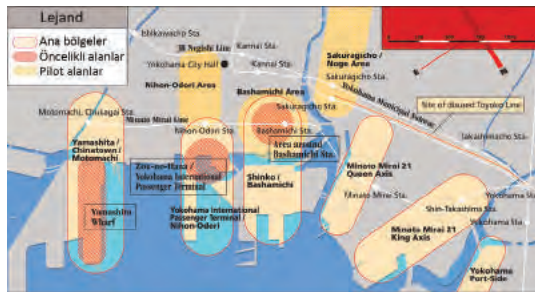
Kapsamlı yaklaşımda kent yönetimi merkezi yönetim birimlerinden daha önde gelmektedir. Gelişme önerilerinde onay ve izleme süreçlerinden kent yönetimi sorumludur.

Katılım Araçları:

Özellikle kent ve mahalle ölçeklerinde eğitim kampanyaları ve bilinçlendirmeye yönelik programlar en yaygın katılım yöntemini oluşturmaktadır.

Kentin ana strüktürünün oluşturulması için 6 farklı kentsel proje üretilmiştir [1]. Yokohama kentinin ana cazibe merkezlerini kent merkezinin kıyı şeridinde bulunan Kıyı Aksı, bu aksı tamamlayan ve kent merkezi ve kıyı arasındaki hattı tanımlayan Yeşil Aks ve bu iki aksı da kullanarak merkezi kentsel alanlar arasında olan organik bağlantı oluşturmaktadır [2]. Ulusal Sant Parkı Konsept Planı'nda da aynı şekilde kentsel koridorların oluşturulması ana planlama yaklaşımını ortaya çıkarmaktadır [3]. Büyük ölçekli plan kararları göz önünde bulundurularak hazırlanan kent ve mahalle planlarında kentsel tasarım rehberleri [4] oluşturulması da önemlidir.

ULUSAL SANAT PARKI KONSEPT PLANI [3]

YAYA ALANLARI TASARIM REHBERİ [4]

Kaynak: City of Yokohama, 2012. "Urban Design Yokohama", Yokohama

İSPANYA

Barcelona Metropolitan Alan Planı, Kırsal Gelişme Stratejisi

Gelişme

YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM REHBERİ

Ülkesel kentsel tasarım politikası	Kentsel tasarım çerçevesi	Kentsel tasarım konsepti	Kentsel tasarım rehberi kırsal	Kentsel tasarım standardı	Kentsel tasarım özetleri	Kentsel tasarım kodları
			Pubhenav Barcelona			

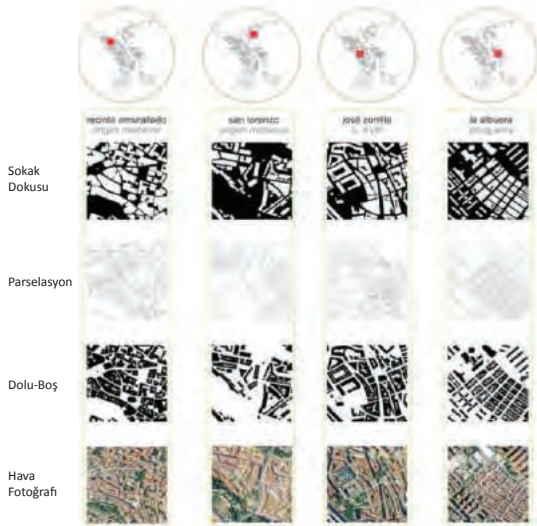
TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERİ

Tematik politikalar	Tematik alan konuları	Arayüz Aktif	Detay Kimlik
			Barcelona Metropolitan Alan Detayı

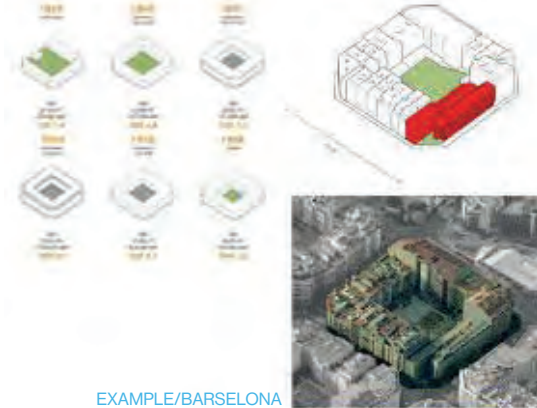
YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERİ

Kentsel tasarım Proje	Kentsel akslar Silüet	Kamusal mekan Sokak	Kentsel odak
	Muelle Barcelona Hugo Maya		

KENTSEL DOKU ÇALIŞMASI [2]

BİNA STANDARTLARI [3]

EXAMPLE/BARCELONA

YAPI DÜZENİ [4]

KENTSEL GELİŞME STRATEJİSİ [1]

Kent, Mahalle, Sokak/Parsel, Yapı, Tematik Yaklaşım:

Barcelona kenti, başarılı bir yerel gelişme modeli ile uluslararası ölçekte kendini tanıtmıştır. Bu model, dengeli bir sosyal yapıyı öngören, kompakt, sürdürülebilir ve verimli bir kent modeli iki kentsel yaklaşıma dayanmaktadır.

Üst Ölçekle Bağlantı / Planlama ile ilişkisi:

Yerel planlar, 1976 yılında hazırlanan ve en son 2014 yılında düzenlenmiş olan 31/2010, 3 ağustos, Barcelona Metropolitan Alanı Kanununun ve mevcut bölgesel planların amaç ve hedeflerine uygun olarak hazırlanmak zorundadır.

Uygulama Alanları:

Kentin yeşil altyapı sistemi, 9.458 ha alanı içeren Barcelona belediye sınırları içerisinde uygulanmaktadır ve bu sistem tüm yeşil alanları içermektedir: doğal ve peyzaj değeri yüksek, büyük ve küçük, kamusal, özel ve kompleks.

Uygulama Süreci:

Planın amaç ve önerilerini içeren bir başlangıç dokümanının ve çevresel etki değerlendirme raporunun hazırlanması ve bu dokümanların üst ölçek kararlara, mevzuatta yer alan maddelere ve stratejik çevresel çalışmalara uygunluğunun farklı planlama organları tarafından kontrol edilmesi ile süreç başlar.

Katılım Araçları:

Barcelona Belediyesi, STKlar, uzmanlar ve örgütlü paydaş grupları, şirketler, sendikalar ve üniversiteler sürece katılmaktadır. Ayrıca karar alma sürecinde mahalle dernekleri önemli bir rol oynarken; proje tasarımcıları ile ortak olarak düzenledikleri atölye çalışmaları ile birlikte vatandaşların katılımının artırılmasında etkindirler.

Barcelona kenti, bir yerel gelişme modeli üzerinden kentsel planlama anlayışını geliştirmiştir. Bu model, dengeli bir sosyal yapıyı öngören, kompakt, sürdürülebilir ve verimli bir kent modeli yaklaşımına dayanmaktadır[1]. Örneğin, 'Superillas' (Süper adalar) projesi, sürdürülebilir ulaşımı, kamusal alanın yoğun kullanımını göz önünde bulundurmuş ve kentteki insan ölçeğini vurgulamıştır [3-4]. Yapılaşmanın olduğu yerlerde morfolojik analizlerden yola çıkılarak [2], yapı adası veya parsel bazından olan kentsel boşluklara kamusal bir kimlik kazandırılarak, bu alanların aktif bir halde kullanımının sağlanması planlama yaklaşımını oluşturmuştur

AMERİKA

Miami Kentsel Tasarım Kodları

Arazi Kullanım

YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM REHBERİ

Ülkesel kentsel tasarım politikası	Kentsel tasarım çerçevesi	Kentsel tasarım konsepti	Kentsel tasarım rehberi kırsal	Kentsel tasarım standardı	Kentsel tasarım özetleri	Kentsel tasarım kodları
		Master Plan	Genel Tasarım	Genel Tasarım Standartları, NY	Sokak Tasarım Rehberi, NY	Miami Kodları

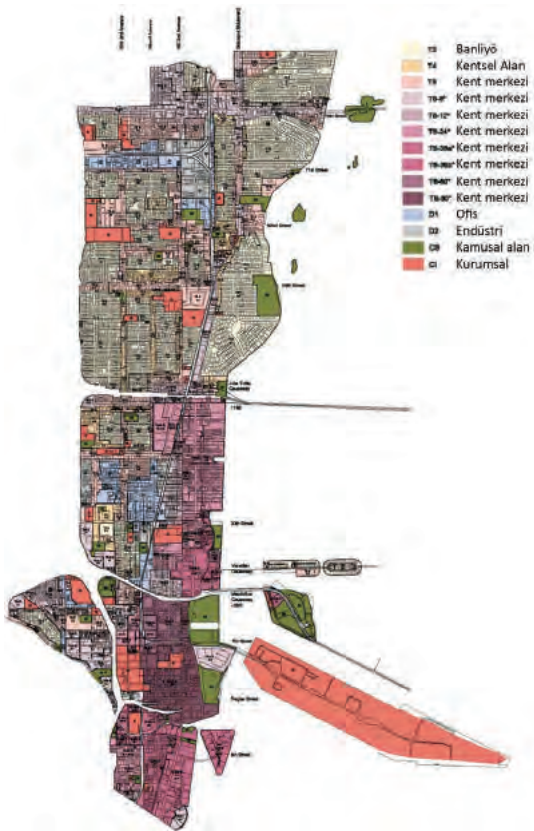
TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERİ

Tematik politikalar	Tematik alan konuları	Arayüz Aktif	Detay Kimlik
	Scatle	Miami Kodları, NY Aktif Sokak	Miami Kodları

YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERİ

Kentsel tasarım Proje	Kentsel tasarım Silüet	Kamusal mekan Sokak	Kentsel odak
Kıyı Şehir merkezi	Lincoln		

MIAMI 21 AKILLI BÜYÜME PLANI [1]

MIAMI 21 ARAYÜZ [3]

Kent, Mahalle, Sokak/Parsel, Yapı, Tematik Yaklaşım:

Yerel Yönetim Kapsamlı Planlama ve Arazi Geliştirme Yasal Hareketleri kapsamında; Miami Kapsamlı Mahalle Planı'nın uygulanmasına ilişkin bir kod sistemi oluşturmaktadır.

Üst Ölçekle Bağlantı / Planlama ile ilişkisi:

Oluşturulan kod sistemi ile üst ölçekle bağlantı "Kent Yönlendirici Prensipler" üzerinden kurulmaktadır.

Uygulama Alanları:

Uygulamada minimum gereksinimler ya da maksimum sınırlılıklar üzerinden; kamusal sağlık, güvenlik, ahlaki değerler ve genel refah konuları belirlenmektedir.

Uygulama Süreci:

Kodlamada belirlenen kesitteki bir yerleşim dokusunun geliştirilmesiyle süreç başlamaktadır. Geliştirme koruma ve/veya geliştirme amaçlı ilerlemektedir.

Katılım Araçları:

Sürece katılım; Miami 21 web sitesi üzerinden gerekli açıklamaları da içerecek tüm kamuoyuna iletilmektedir.

YAPILAŞMA KOŞULLARI [2]

Kaynak: Miami 21 Smart Growth, 2008. "The City of Miami", Florida.

ALMANYA

Friedrichswerder West Kentsel Tasarım Projesi

Sistem

YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM REHBERİ

Ülkesel kentsel tasarım politikası	Kentsel tasarım çerçevesi	Kentsel tasarım konsepti	Kentsel tasarım rehberi kırsal	Kentsel tasarım standardı	Kentsel tasarım özetleri	Kentsel tasarım kodları
Mekansal Planlama		Berlin Strateji Hamburg 150	Hamburg Berlin 143	Berlin Fredrikh Nevder Mitte		Berlin Strateji

TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERİ

Tematik politikalar	Tematik alan konuları	Arayüz Aktif	Detay Kimlik
	Merkez Hamburg Hafencity	Berlin Strateji	

YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERİ

Kentsel tasarım Proje	Kentsel akslar Silüet	Kamusal mekan Sokak	Kentsel odak
Batı Frederichswerder		Batı Frederichswerder	Batı Frederichswerder

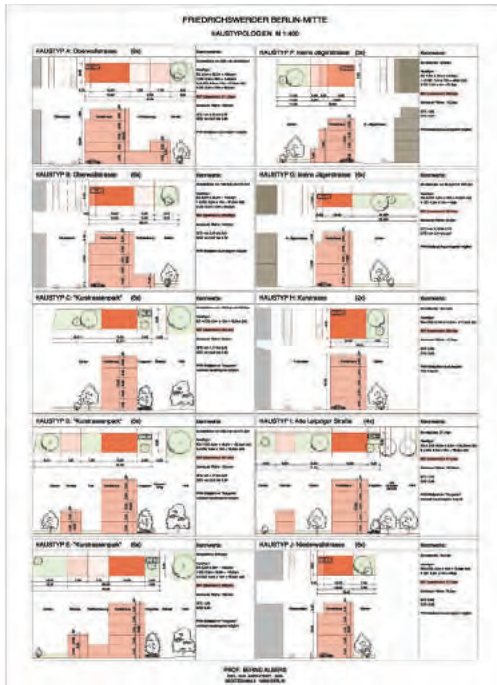
TASARIM KOŞULLARI [2]

[3]

BİNA KODLARI [4]

YAPI ADALARI: KONUM [1]

Kent, Mahalle, Sokak/Parsel, Yapı, Tematik Yaklaşım:

Berlin Friedrichswerder bölgesinde birbirinden bağımsız toplam 47 yapı adasını içermektedir. Her bir yapı adası farklı karakterde yapılar içermektedir. Tasarım tarihi karakteristiklerin korunarak günümüze taşınmış olması açısından önemli bir örnektir. Kamusal alanlar ve sokaklar bu karakteristiği yansıtacak biçimde tasarlanmıştır.

Üst Ölçekle Bağlantı / Planlama ile ilişkisi:

Üst ölçek planlar ve tarihi planlar tasarımda bağlayıcı rol oynamaktadır.

Uygulama Alanları:

Kent parçaları ve yapı adaları.

Uygulama Süreci:

II. Dünya Savaşı sırasında tamamen yıkılmış olan alan 1970'lerden bu yana kapsamlı bir yenileme sürecine alınmıştır. Mahalle yapı adası ölçeğinde orijinal sokak planına sadık kalınarak tarihi özellikler ile uyumlu olarak yeniden planlanmıştır.

Katılım Araçları:

Tasarım süresinde girişimciler ve kullanıcılar arasında paneller düzenlenmiştir.

Kent içerisinde Friedrichswerder konumu çok önemli bir kentsel yaşam alanıdır [1]. Çevresindeki klasik yapı adalarından farklı olarak kamusal - yani kamusal - özel mekan sıralamasını dikkate alarak bir sosyal bütünlük yaratmayı hedeflemiştir [2]. Bu bağlamda farklı tipolojilerle mekanda çeşitlilik yaratılmıştır [3]. Kat yüksekliği, bina yeri, çekme çizgisi aynı olmak üzere müşterilimler ve binaların 10 değişik tipoloji içerisinde seçilme imkanı yaratılmıştır [4]. Bu örnek kentsel tasarım açısından organik bütünlük ve detayda çeşitlilik yaratan iyi bir örneği oluşturmaktadır.

AVUSTRALYA

Barangaroo Kentsel Yenileme Projesi

Ekonomik

YERLEŞMEYE İLİŞKİN KENTSEL TASARIM REHBERİ

Ülkesel kentsel tasarım politikası	Kentsel tasarım çerçevesi	Kentsel tasarım konsepti	Kentsel tasarım rehberi kırsal	Kentsel tasarım standardı	Kentsel tasarım özetleri	Kentsel tasarım kodları
Devlet planlama çerçevesi mekansal	Pakenham şehir merkezi UDF		Midland Cordinia	Midland Cordinia	Tynside UDB	Konut tasarım kodları

TEMATİK KENTSEL TASARIM REHBERİ

Tematik politikalar	Tematik alan konuları	Arayüz Aktif	Detay Kimlik
Mel-bourne kıyı alanları	Güney Barangaroo	Midland Sunay	

YERE ÖZGÜ KENTSEL TASARIM REHBERİ

Kentsel tasarım Proje	Kentsel akslar Siliyet	Kamusal mekan Sokak	Kentsel odak
Güney Barangaroo	Güney Barangaroo	Güney Barangaroo	Pakenham şehir merkezi UDF

BARANGAROO DÖNÜŞÜME İLİŞKİN KONSEPT ŞEMA [2]

KONUM [1]

Kent, Mahalle, Sokak/Parsel, Yapı, Tematik Yaklaşım:

Avustralya'nın en büyük sıfır karbon yaşam alanını inşa ederek Güneydoğu Asya'daki rekabet gücünü artırmak ve finansal başkent rolünü sürdürülebilir kent ilkeleri ile güçlendirmek.

Üst Ölçekle Bağlantı / Planlama ile ilişkisi:

Tasarım alanı girişimcilere hükümet tarafından uzun dönemli olarak kiralanmaktadır. İlgili alanlarda yapılacak projeler merkezli yönetim kararları ve kent planı ile uyumlu olmak zorundadır.

Uygulama Alanları:

Alt Merkez.

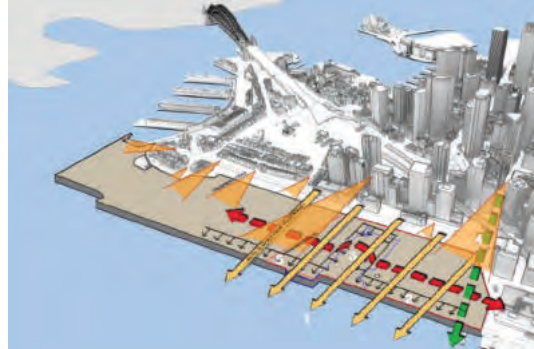
Uygulama Süreci:

Merkezi hükümet tarafından öngörülen plan 2009 yılında yatırımcı ve girişimcilerin dahil olması ile projeye başlanmıştır. Tasarıma konu arsalar girişimcilere 99 yıllığına kiralanmaktadır.

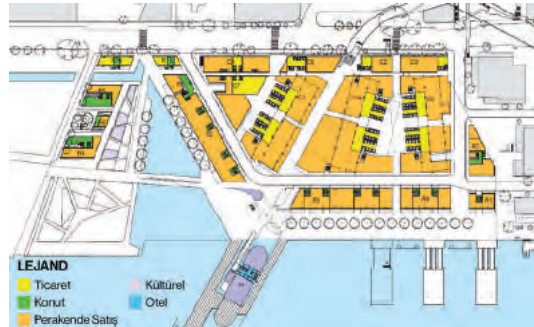
Katılım Araçları:

İnternet üzerinden bilgilendirmenin yanı sıra izleme ve değerlendirme / veri toplama süreçleri katılım süreçlerine dahil edilmiştir.

ALANA İLİŞKİN FIRSATLAR [3]

PLAN [4]

Kentsel proje alanı alt zonlara ayrılarak kullanımın yoğunlaştığı ara birimler oluşturulmuştur [1]. Çevresel işlevlerin alan ile bütünleşerek mekan oluşturmaya özen gösterilmektedir[2]. Çok yönlü analizler ile geçirgenlik, baki noktaları, yaşam kalitesi ve fiziksel konforu yaratacak çözümler için altyapılar hazırlanmaktadır [3]. Bu yapılaşma kararları sürecin önemli ve tamamlayıcı bir parçasıdır.

7. KENTSEL TASARIM REHBERLERİ İÇERİK AŞAMALARI

1.AŞAMA; Hazırlık ve Vizyon

Aşamanın tanımlama ve anlama ile başlayan ilk adımını konunun netleştirilmesi ve sınırlarının oluşturulması izlemektedir. Bunun takip eden "Ekibin Tanımlanması" sürecinde ilgili uzmanlıklar doğrultusunda çalışma ekibini kurma ve ana grupların belirlenmesi gelmektedir.

Proje yönetiminin yapılandırılması, ekip seçimi, danışmanların seçimi, proje yönetim planının hazırlanmasını gerektirmektedir. Ekibin uzmanlıkları ile proje hedefleri saptanarak, stratejik yaklaşım ve kaynaklar netleştirilir. İkinci adımda mutlak, katılım ve paydaşları oluşturmak, ayrıca gereksinimleri ortaya çıkaracak analiz ve özet raporlarının hazırlanması ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda ekip, projeye bakışta aynı fikirde olmalı ve eşit bilgilenebilir.

Ekibin gerçekleştireceği tanımlamalar, çalışmanın ufkunu belirlemesi için önemlidir. Bu kapsamda atölye çalışmaları ile konu, sınırlar ve proje hedefleri tanımlanabilir. Yeni bir adım olan ve paydaşlarla iletişim planı olarak tanımlanabilecek kısımda potansiyel paydaşların tanımlanması ve katılımlarının sağlanması hedeflemektedir.

Bir sonraki adım "Doküman ve Bilgi Toplanma"dır. Bilgileri toplama ve çok disiplinli ekibin kullanacağı verileri edinme çalışmanın can damarı olacaktır. Söz konusu kısımda çalışmaya başlamadan önce var olan verilerin gözden geçirilmesi, veri eksikliği varsa tamamlanması, mekân kimliğini detaylandıran çalışmaların oluşturulması, veri kurma ve kullanma kaynağı hazırlanmasına yönelik başlıklar yer almaktadır.

"Veri Değerlendirme, Haritalama" kısmında, CBS (Coğrafi Bilgi Sistemi) kullanımı, açık veri sunumu ile üst üste getirilen bilgi özetleri çalışmanın sağlığı açısından çok önemlidir. Takip eden yedinci kısımda toplanan tüm bilgilerin sistematik veri analizi ve verilerin paydaşlarla paylaşımı üzerinde çalışılması gerekir.

Son hazırlık kısmında tasarım için gerekli tasarım rehberine altlık olan rapor özeti oluşturulur. Bunu yapmak için, çok disiplinli ekip üyelerinden yararlanılması, delege edecek yöneticilere yetki verilmesi, referans ve sorumlulukların netleştirilmesi gerekmektedir.

Tüm bu basamakların sonucunda, belirlenen amaç ve hedefe ilişkin çıktılar netleşmesi, kaynak ve stratejilerin belirlenmesi, program ve olası sonuçların tanımlanması, toplumsal katılıma yönelik program ve iletişimin kurulması beklenmektedir. Gözden geçirme ve kontrole dayalı bu aşamada, "Tasarım Özeti" hazırlayabilmek için, amaç, hedef, sınırlar, proje yapılanması, uygulama fırsatları ve sonuçta öngörülen tasarım kalitesi net bir şekilde tanımlanmalıdır.

2.AŞAMA; Bağlamı Kurmak ve Analizlerle Değerlendirmek

Bağlam dört kısımdan oluşmaktadır; 'alana ilişkin bağlam', 'planlama bağlamı', 'gelişmeye yönelik', 'tarihsel bağlam'dır. Bağlam kentsel tasarıma yönelik açılımları ele alan 'yere özgü kimlik ve özgünlük bağlamı'dır.

Var olan veriler ve bilgilerle bağlamı kurmak için "Analiz ve Bağlam" ilişkisi ve hedefe yönelik analizler öne çıkmaktadır. Analizler, 'toplumsal analizler'dir ve doğrudan taleplerin yansıtılmasını gerektirir. 'Mekânsal analizler' ise özellikle mekân kimliğine yönelik detayları içermelidir ve özgün duruş ortaya konmalıdır. Doğal kaynaklara ilişkin analizlerde tüm doğal veriler, geleceğe ilişkin ipuçları ile birlikte bir tür ekolojik restorasyonu da öne çıkaracak

HAZIRLIK VE VİZYON

ADIM 1:	Proje konusunun tanımlanması
ADIM 2:	Kentsel tasarım hedef ve sınırlarının belirlenmesi
ADIM 3:	Alana ilişkin sorunlar ve stratejilerin tanımlanması
ADIM 4:	Proje ekip halkalarının oluşturulması; ekip üyelerinin, danışmanların seçimi
ADIM 5:	Strateji ve kaynakların belirlenmesi
ADIM 6:	Proje yönetim planının oluşturulması
ADIM 7:	Atölye çalışması tanımlanması
ADIM 8:	Paydaşların iletişim ve katılım sağlanması

BAĞLAM VE ANALİZLER

ADIM 1:	Veri, doküman ve bilgileri gözden geçirilmesi ve toplanması
ADIM 2:	Gerekli olan bilginin haritalanması
ADIM 3:	Verilerin sunumu için altyapının hazırlanması
ADIM 4:	Yerel toplum
ADIM 5:	Bölgesel kimlik ve yerel karakter
ADIM 6:	Mekânsal bileşenler olarak sürdürülebilirlik doğa ve peyzaj

	YAPILANMA VE BAĞLANTILAR
ADIM 1:	Sokak örüntüsü
ADIM 2:	Kentsel doku
ADIM 3:	Yoğunluk ve karma işlev
ADIM 4:	Mahalle sistemi
ADIM 5:	Kimlik mekanları
ADIM 6:	Yaşam merkezleri
ADIM 7:	Geçiş zonları ve Sınır zonları
ADIM 8:	İmaj ve anlam mekanları
ADIM 9:	Açık ve Yeşil alan sistemi
ADIM 10:	Kamusal örüntü

şekilde incelenir, bağlantılara ilişkin talep ve durum analizleri planlama ve ulaşım kararlarının kentsel tasarım yorumlarıyla detaylandırılır. Tüm analizler için güçlü ve zayıf yönlerin öne çıkması, fırsatlar ve tehditlerin açıklanması gerekmektedir.

Analizler, paydaşlar ve yerel güçler ile tartışılarak zenginleştirilmelidir. Bu bağlamda toplantılar ve katılım boyutu, yasal altlıklar, bilgiyi kolaylaştıracak açılımlardan bazılarıdır. Tasarım ilke ve hedefleri bağlam aşamasındaki hassas değerlendirmelere bağlı olarak ortaya çıkacaktır. Aynı zamanda analizler 'Vizyon' ve kavramsal görüşün oluşmasındaki anahtar aşama olarak bilginin hedefe yönelik ilettilmesini sağlamaktadır.

3.AŞAMA: Kentsel Yapılanmayı Oluşturmak ve Bağlantıları Kurmak

Bu aşamada planlama ve kentsel tasarım ilişkisi netleştirilerek, kentsel tasarım karar ve ilkelerinin mekânla buluşması sağlanmaktadır. Hem üst ölçek planlama hem de uygulama planları ile kentsel tasarımın ilişkisinin sağlanması gereklidir. Bu aşama, tasarım rehberleri ve açılımlarına ek, destek araçlar rolünü üstlenmektedir. Kentsel dokuyu yaratmak, kentsel yapılanmaya bu bilgileri süreci hareketlendirerek sunmak zor bir aşamadır, bu kapsamda çıkan kentsel tasarım kararlarının değerlendirme ölçütlerinin tanımlanması ve rehberde yer alması gerekmektedir. Aynı şekilde, temel kararların oluşturulması, seçeneklerin ortaya konması, bu seçeneklerin değerlendirilerek, metodolojik bir yaklaşımla karar verilmesi, tasarım kararlarının proje ekibine sunulması, ortak karar haline gelmesi ve daha sonra toplumsal katılım ile değerlendirilerek, sonuçlanması gerekmektedir.

Bu aşamada hareket sistemi, karma kullanım, yoğunluk ve donatı ilişkisi, enerji ve kaynak etkinliği, doğa ve ekoloji, imaj ve anlam ile kent kimliği, yapı adası biçimlendirilmesi ve parsel ilişkisi bilgilerine ihtiyaç vardır. Hareket sisteminin bağlantılarla zenginleştirilmesi de yine bu aşamada gerçekleştirilir. Yaya, bisiklet ve kamu ulaşımı, erişilebilirlik altyapısı test edilerek işlenir. Aynı zamanda biçim, içerik ve karma kullanım, kısaca işlevler tanımlanır. Öneriler dikkatlice gözden geçirilir, plan yeniden ele alınarak tasarım kararları ile ilişkilendirilir. Bu aşamada, verilerin üst üste getirilerek, kontrol edilmesi gerekmektedir tanımlanan tüm bu kararlar KENTSEL TASARIM REHBERİ için gerekli altlıkları oluşturmaktadır. Tasarım Rehberi'nin oluşturulması ve elde etme sisteminin netleştirilmesinin beklendiği bu aşamada kentsel tasarım kararlarının iç ve dış etkiler ile özellikle toplumsal etki ve sonuçlarının gözden geçirilmesi kaçınılmazdır. Unutulmamalıdır ki kentsel tasarım bir süreçtir ve süreç içinde tasarım kalitesinin bozulmaması gerekmektedir. Kentsel tasarımın sürdürülebilir olması, toplum, kimlik ve tasarım kararlarının mutlak kentsel tasarım ilkeleri çerçevesinde kontrol edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kentsel tasarım politikaları ile kentsel tasarım çerçevesi kararlarının ilişkilendirilerek detaylandırılması önem taşımaktadır. Diğer taraftan entegre tasarım kararının, ölçekler arası planlama ve tasarım ilişkisi öncelikli olarak yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

MEKAN VE DETAYLAR	
ADIM 1:	Yapı adası
ADIM 2:	Ara yüzler
ADIM 3:	Bina kitleleri ve yüksekliği
ADIM 4:	Kent mobilyaları ve sanat objeleri
ADIM 5:	Aydınlatma
ADIM 6:	Köşe, köprü, pasaj, saçak, kent merdiveni vb.
ADIM 7:	Kentsel öğeler
ADIM 8:	Yeşil doku ve peyzaj örüntüsü

UYGULAMA VE İZLEME	
ADIM 1:	Formlar ve kaynaklar
ADIM 2:	Performans değerlendirme ölçütleri

4.AŞAMA; Mekânı Detaylandırmak

Dördüncü aşamada mekân detayları kentsel tasarım yaklaşımı ile öne çıkmaktadır. Bu aşamada pozitif bir dış mekân kalitesi yaratmak hedeflenmektedir. Etkin bir kentsel tasarım, değer yaratmak demektir ve bu değer de detaylardadır. Kentsel tasarım parçalı gerçekleşirken, yeni mekanizma ve araçlar ile hedeflenen bütünsel sonuca erişilebilir. Pozitif dış mekân, canlandırılmış mekân sınırları, binaların boyut ve ölçeklerinde yapılanmaya yönelik uyumlu bir bütünlük, değişimi de içerecek bir çerçevede içinde hareket etme detayda ele alınacak 'özel mekân'ların değerini güçlendirecektir.

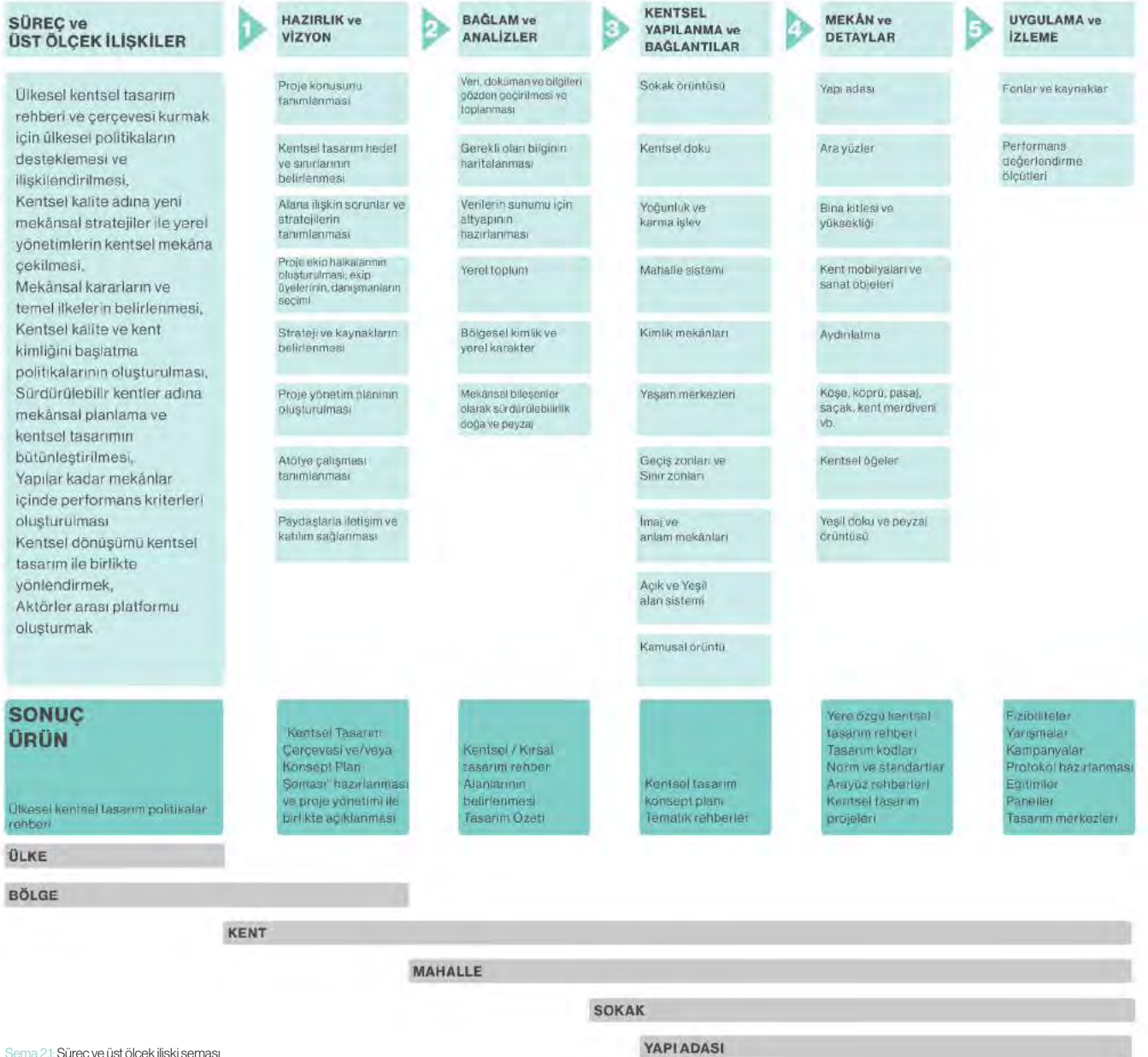
Detayda önceliklerin belirlenmesi ve hedeflerin kısa, orta uzun erimli olarak tanımlanması gerekmektedir. Eylem plan ve programları detaylı tasarıma odaklanmalı ve önceliklerin detayda nasıl oluşacağı projelerde belirlenmelidir. Bu kapsamda, Kentsel Tasarım Rehberleri istenilen özel yerlerde istenilen detayda tasarım yönlendirici ve sınırlandırıcıları koyabilir. Bunlar, geri çekmeler, arkadlar, kısa geçişler, pasajlar, çıkmalar şeklinde olabilir. Bu detay tasarımlar mekân dilini ve kimliğini belirleyen en önemli ölçektir. Bu nedenle, malzeme ve yöresel ustalıklar, farklılıklar, renk ve kimlik detayları sonuca yönelik önemli kilit taşlardır. Detaylı kentsel tasarım, Kentsel Tasarım Kavramsal Şemadaki ilkeleri mekânda buluşturacak tasarım detaylarını vermelidir. Bunlar üç boyutlu, imgesel, alana özgü ve tematik açılımları içeren detaylı uygulamalar olacaktır.

5.AŞAMA; Uygulamaya Yönelik Süreci İzlemek

Kentsel tasarım sürecini etkin şekilde yönetebilmek için uygulamanın sistem içindeki kontrolü kaçınılmazdır. Kontrol, kentsel tasarım konsept planı, kentsel tasarım rehberleri ve kentsel projeler- yoluyla sağlanmaktadır. Bu kapsamda, uygulama ve yönetimi düzenlemek ve süreci yönetmek çok önemlidir. Kentsel yapılanmanın biçimlenme aşamasında başarı, iyi bir tanıtım ve sürdürülebilir bir katılımla mümkündür. Bu nedenle, yerel yönetimlerin tasarımı izleme protokolü yaparak iç denetimi sağlaması gerekmektedir. Kentsel tasarım ilke ve hedeflerinin, kentsel tasarım konsept planı ve projeleri ile ilişkisi sürekli irdelenmelidir. Bu şekilde kurgulanan izleme süreci tasarım döngüsü içerisinde gerektiğinde devreye girecektir.

Sürecin izlenmesinde kentsel tasarım stratejileri, vizyon ile ilişkili olarak göz önüne alınmalı, mekânın kimliği, yeni oluşturulan kimlik ile kültür ilişkisi içinde sorgulanmalı, kodlarla gelinen yaklaşım detayları, kimlik alanlarının matrisi üzerinden incelenerek değerlendirilmelidir.

KENTSEL TASARIM REHBER MODELİNE İLİŞKİN SÜREÇ

Şema 2.1 Süreç ve üst ölçek ilişki şeması

7.1. HAZIRLIK ve VİZYON

7.1.1. Hazırlık Aşaması

Bu aşamada amaç ve hedefler önceliklidir. Bir vizyon oluşturulmalı, nasıl bir mekân ve nasıl bir yaklaşım benimsendiğine karar verilmelidir. Sonrasında stratejik çerçevenin kurulması önemlidir. Bu kapsamda analizler fiziksel değişkenlere, sınırlandırıcı ve yönlendirici fırsatlara dayanmalıdır. Değişimi yönlendirecek hedefe yönelik analizler öne çıkmalıdır. İş piyasasının bakışının stratejik olarak tanımlanması gerekir. Paydaşların rolleri ve sorumlulukları belirlenmeli ve bu çerçeve üç boyutlu tasarıma nasıl ulaşılacağı anlaşılmalıdır. Daha sonra ise temel bilgileri toplamak gerekmektedir. Bunlar, farklı planları altlık olarak kullanmayı da gerektirir (koruma-turizm-kıyı planları, TOKİ vb.). İstatistiksel verilerin, trafik modellerinin, yerel-bölgesel-ulusal ya da kentsel tasarım kararlarının sürece nasıl rehberlik edeceği ortaya konmalıdır. Arazi kullanımına ilişkin temel veriler ve fiziksel koşullar incelenmelidir. Planlama altlıklarına ek olarak kentsel tasarım hedefli miras ve koruma, kimlik-karakteristik, kültür-sanat, kentsel peyzaj incelenmelidir. Ulaşım altyapısı ile ilgili öneriler dikkate alınmalıdır. Yaya ve toplu taşıma sistemi, erişilebilirlik, mülkiyet, yasal boyut, ekoloji, demografik konular araştırılmalıdır. Özellikle yerleşmeyi farklı kılan nitelikleri ortaya çıkarmak üzere tekiliği ortaya çıkaran özgün analizler yapılmalıdır. Genelde; yapılanma şekli, doğa ile ilişki, tarihsel tipoloji ve gelişmeye etkisi, nirengi ve silüet, yeşil ve rüzgâr koridorları, güneşlenme ile malzeme/ detay ilişkisi ortaya konmalıdır.

Finans ve iş piyasasının etkisi ile ekonomiye katkı, pazar ve aktör ilişkileri, kentsel dönüşüm fırsatları, risk değerlendirmesi, doğal altlık ve ekonomi ile bütçe tanımlanması gerekir.

Tasarım, gelişme için mekânsal stratejileri kentsel mekânla buluşturmak. Bu aşamaya "vizyon" ile kentsel tasarımı ilişkilendirerek başlanmalıdır. Seçenekler oluşturulmalı ve bunların değerlendirilmeleri sonucunda KENTSEL TASARIM KAVRAMSAL ŞEMA ve KENTSEL TASARIM REHBERLERİ için en uygun hedef ve ilkeler ortaya konulmalıdır. Net bir vizyon oluşturulması tasarım sürecinin başlangıcı için önemlidir, çünkü, vizyon ortak bir gelecek öngörüsüdür, amaçlardan farklı olarak daha uzun vadedeki bir gelecek için soyut düzeyde varılmış bir uzlaşımdır. Diğer aşamalara geçilmeden önce paydaşların gelecek hakkında görüşlerinin tartışılmış ve ortak bir noktaya varılmış olması gerekmektedir. Bu nedenle, vizyon açımları içermeli, yalın ve akılda kalıcı olmalı, herkesin anlayabileceği şekilde ifade edilmelidir. Basit şekilde ifade edilmiş olsa da işlevsel bakımdan güçlü bir arka plana sahip olması başarılı bir vizyon için zorunludur, ayrıca, sonraki aşamalarda hayata geçirilmesi için açık ve katılımlı bir süreç belirlenmiş olması çok önemlidir.

7.1.2. Vizyon Geliştirme

Vizyon geliştirmek ve değişim senaryosunu detaylandırmak üzere katılımlı bir danışma toplantısı yapılmalıdır. Burada ilk adım olarak stratejik temalar ve öncelikli projeler tartışılmalı, konuları tanımlanarak alan ilişkileri sorgulanmalı

daha sonra "tasarım", sürecin en önemli karakteristiği olarak ele alınmalı ve geliştirilmelidir. Bu aşamada, tasarıma dayalı yaklaşım için "uzman yönetici rehberliğinde" yoğun atölye çalışmaları yapılmalıdır.

Vizyon, ilham verici olmalı, mevcut durumdan ve ihtiyaçlardan yola çıkmalı, ancak yeniliklere de açık olmalıdır. Temel bir yaklaşımı tanımlamakla birlikte yazılı ve grafik çizimlerle ifade edilebilir. Gerçekte alanın ne tür bir yer olacağı, nasıl bir gelişme beklendiği, fiziksel, ekonomik, sosyal gereksinimleri içerecek şekilde belirtilmelidir. İfade edilişi net ve açık olmalıdır. Karar ortamı ve yönetimi için bir tür kültürdür ve özellikle büyük resmi açıklamalıdır. Roller ve hedefleri vizyonla ilişkilendirmeli, gerçekleri tanımlamalı, eşikleri oluşturmalıdır. Süreç içinde geri beslemeler gerekebilmektedir.

Bu aşamada, proje destekleyicileri ve proje yöneticisinin oluşturduğu asıl grup ekip ve rollerin hazırlığı için bir arada yer alır. Asıl grup aynı zamanda sorumlu/ yönetici ekiptir ve uzmanlar ile paydaşları yönlendirmektedir. Karar verme sürecinde paydaşların etkin biçimde ve doğru tanımlanmış olduğundan emin olunmalıdır.

Paydaşlar arasında politikacılar ve resmi kurumlardan görevlilerin oluşturduğu kamu grupları yer almalı, yerel yöneticiler ve üst düzey uzmanlar karar verici rolünü üstlenmelidir. Özel sektör grupları ise, arazi sahipleri, yatırımcı, girişimci, yönetici, kullanıcı ve yararlanıcı gruplardan oluşmaktadır. Paydaşlardan toplumsal gruplar yerel kullanıcıların yanı sıra odalar, çalışanlar, sivil toplum kuruluşları ve özellikle çocuklar, ziyaretçiler ya da turistlerden oluşmaktadır. Danışma ve katılım için kullanılan yöntemler sürecin kendi içinde de farklılık göstermektedir. Buna göre, tek yönlü ya da birlikte katılım modelleri oluşturulabilmektedir.

Bu aşamada kritik konular ve projeler ele alınarak tartışılmalı, mekânsal her tür sınırlandırıcı veya sınır göz önüne alınmadan konsept geliştirilmelidir. Atölye çalışması içinde mekânsal seçenekler veya senaryolar yaratılarak, tema ve projelere dönüştürülür. Bu aşamada en önemli basamak etki değerlerinin canlandırılması (simülasyon) aşamasıdır. Seçeneklerin sonuçları ile birlikte test edilmesinde en önemli yaklaşım geniş katılımlı bir danışma grubu kurmak, paylaşmak ve sonucu belirlemektir. Konsept oluşturulduktan sonra canlandırma yolu ile test edilerek geri dönüşümler analiz edilmektedir. Sonuçta göre, seçenekler netleştirilir ve detaylı bir tasarım özeti ile alana ilişkin kararlar şematize edilerek açıklanır.

Kentsel tasarım sürecinin başarısı, bu aşamada kentsel tasarım rehberini hazırlamak, yayınlamak ve uygulamaya dönüştürecek detaylı önerileri sunabilmektir. Bunun için yapılar, mekânlar ve alanlara ilişkin detaylı, net, kaliteli kararların geliştirilmesi gerekmektedir. Süreçte stratejileri geliştirmek, seçenekleri test etmek, tasarım rehberi hazırlamak, mekânsal stratejileri sonuçlandırmak temel hedefleri oluşturmaktadır.

Fotoğraf 2.1: Kentsel Tasarım Rehberleri Hazırlanması Projesi I. Arama Konferansı, İstanbul, Mayıs 2016. Atölye çalışması örneği: Paydaşların katılımı ve çözüm üretmede aktörlerin buluşması
Kaynak: Tolga Şansal Arşivi, 2016.

7.1.3. Atölye

Stratejileri Geliştirmek

Strateji geliştirme sürecinin ilk aşamasında paydaşları bir tasarım atölyesinde buluşturarak mekânsal stratejileri ortaya koymak, kentsel tasarıma yönelik "kavramsal şema"yı oluşturmak ve "kentsel tasarım rehber"lerini hazırlamak en önemli hedeflerdir.

Tasarım atölyesi katılımlı bir grubu tanımlamaktadır. Tasarım aşamasına başlamadan önce alanın veri bilgilerinin tanımlanması önemlidir. . Tasarıma altlık oluşturacak analizler alanın karakterini doğru tanımlamayı, tanım ve pozisyonları ortaya koymayı sağlamaktadır. Tasarım seçeneklerinden önce bu analizler çıkarılarak bir sentez oluşturulmalıdır.

Stratejileri geliştirmek için öncelikle vizyona yönelik değişim senaryosunu tanımlamak ve stratejik temalar ile öncelikli projeleri bu temalara bağlı olarak detaylandırmak gerekmektedir. Bu tema ve projelerin mekânsal seçenekleri, uygulama çerçevesinde test edilerek geliştirilmelidir. Ortak bir seçenektebuluşulması, katılımcıların ortak bir fikir oluşturması, tasarım ilkelerine detaylı rehberlik edecek bilgilerin ve kalite standartlarının ortaya konulması çok önemlidir. Bunun için stratejik tema ve projelere yönelik veriler masaya yatırılmalı, mekânsal stratejiler tanımlanmalı, daha sonra ise uygulamanın test edileceği seçenekleri kapsayan tasarım özetlerine geçilmelidir. Bu aktif süreçte, ortak karara ulaşılan kadar stratejilere ilişkin geri dönüşler kaçınılmazdır.

Tasarım Atölyesi Kurmak

Tasarım atölyesini oluşturmak, hangi grup ve bireylerin nasıl davet edileceğine yönelik kararlar ile başlamaktadır. Atölye altlığını kurgulamak yoğun tasarım

çalışması gerektirdiğinden ihtiyaç duyulan bilgi, veri, doküman altlıklarının hazırlanması gerekmektedir.

Atölye çalışması sonuç olarak "vizyoner" ve "mekân tanımlayıcı" olacaktır. Bu nedenle temalar, öncelikler ve mekânsal seçeneklere odaklanması gerekmektedir. Sonuçların tüm seçenek ve bilgileri içeren dijital bir sunumda toplanarak geniş katılımlı bir yaklaşımla tüm paydaşlar ile paylaşılması gerekmektedir.

Atölye Çalışmasını Planlamak ve Hedef Ekip Halkaları

Bu aşamada ne tür bir atölye çalışması yapılacağı ve kimlerin davet edileceğinin net bir biçimde tanımlanması gerekmektedir. Özellikle farklı grupta insanlar sürece dahil edilmelidir. Atölyenin bir lideri ya da uygulama koordinatörü olmalıdır. Proje ekibi ise çok disiplinli uzmanlar grubundan oluşmalıdır.

Teknik ekip, "yerel yönetimlerden kişiler, hükümet temsilcileri, bakanlık çalışanları ve sivil toplum grupları, ajanslardan temsilciler ve danışmanlardan" oluşmaktadır. Teknik ekibin yerel bilgisinden, çalışma konularının alanla ilişkisinden, yeterliliğinden, bilgi ve altlık hazırlıklarından emin olunmalıdır. En önemli paydaşlar, seçilmiş siyasi temsilcilerdir. Deneyimli yöneticiler de paydaşlar olarak organizasyonda yer almalıdır.

Geniş katılımlı ikincil grup olarak çevreci gruplar, "dernek temsilcileri, iş adamları, oda temsilcileri, ulaşım ve gelişime ilişkin temsilciler ve genel halk" sayılmaktadır.

Altlık olacak verilerin önceden hazırlanması, güncellenmesi, bir ağ

Fotoğraf 2.2: Kentsel Tasarım Rehberleri Hazırlanması Projesi II. Arama Konferansı, Ankara, Ekim 2016. Atölye çalışması kapsamında mekânsal seçenekler ve senaryoların projeler dönüşmesi için çalışma ve tartışma örnekleri.
Kaynak: Tolga Şansal Arşivi, 2016.

oluşturulması ve sergiler ile desteklenmesi gerekmektedir.

Farklı gruplar oluşturularak değişik konulara odaklandırılır. İlgili paydaş ve uzmanlar bir arada çalıştırılmalıdır. Bu gruplar mekâna dayalı çeşitlendirilebilir.

Örneğin;

- Kent kimliği grubu; imaj, kimlik karakter ve anlam analizleri için özel grup
- Yeşil Ağ Sistemi Grubu: Açık alan, biyoçeşitlilik, karakter alanları, rekreasyon vb.
- Ulaşım/ Hareket Sistemi Grubu: Toplu taşıma, trafik, bisiklet, yaya vb.
- Mavi Örüntü Sistemi Grubu: Su yolu, kıyı, göl, deniz, su altyapısı vb.
- Sosyal Örüntü Sistemi Grubu: Donatılar, kültürel konular, yaşam kalitesi, sağlık, bütçe, suç, güvenlik
- Çalışma Örüntüsü Sistemi Grubu: Bilgi tabanlı servis sektörü, ticaret, ekonomik girişimciler vb.
- Aktivite Merkezleri Sistemi Grubu: İşlevler, bölgeler, merkezler, kademeler, ek ilişkiler vb.
- Konut Konuları Sistemi Grubu: Konut gelişme ekonomileri vb.
- Çevre Sistemi Grubu: Çevresel kalite, iklim değişimi, enerji, su, döngü, karbon emisyonu.

Ekip ve Kurgusu

- **Uzmanlar:** Kent plancısı, mimar, kent tasarımcısı, peyzaj tasarımcısı, girişimci, ulaşım plancısı, peyzaj mimarı, sosyolog.
- **Profesyonel Destek:** Moderatörler, profesyoneller, program sorumluları, servis altyapısı, katılımcılar, danışma grupları.
- **Süreç Tanımlanması:** Geri dönüşlerin tanımlanması, dönüşüm fon ve uygulama grubu.
- **Ek Katılım:** Proje yöneticisi, ulaşım mühendisi, yapılanma yöneticisi, akustik mühendisi, pazar analisti.

Proje Gruplarının Görevleri;

- **Proje ekibinin belirlenmesi ve yönetimin yapılandırılması:** Bu aşama sistemin temelidir. Ekibi ve danışmanları seçme ve proje yönetim planının hazırlanmasından oluşur.
- **Projeyi tanımlama:** Bu aşamada projeye bakış ve oluşturulan vizyon çok önemlidir. Konuyu tanımlama ve özellikle atölye çalışmaları burada devreye girecektir. Atölye çalışmalarını kurmak ve konuyu tanımlamak sınırları oluşturmak anlamına da gelmektedir.
- **Paydaşlarla iletişim:** Bu süreçte paydaşlarla iletişim platformunu kurmak önemlidir. Bu platform için potansiyel paydaşları tanımlama, iletişim ve paydaş listeleri oluşması, iletişim planının hazırlanması, paydaşların katılımının sağlanması ve sürecin bu kapsamda planlanması çok önemlidir.
- **Sonuç:** Paydaşlar geleceğe dönük fikirleri atölye çıktısı olarak sunar. Anahtar alanlar ve konular belirlenmiş olur.

Katılım ve danışma teknikleri:

- **İlk adım:** Hedef ve amaç belirlenmesi, gündem oluşturulması, tasarım süreç ve ilişkisi kurulması, kim, nasıl davet edilecek belirlenmesi, davetli sayısı,

katılmayanların görüşlerinin nasıl alınacağını belirlenmesidir.

- **Düzenleme:** Bu aşamada projeyi "kimin düzenlediği, ne kadar süreceği, nasıl bir altyapı sağlanacağı, nasıl duyurulacağı, sonuçların nasıl raporlanacağı, sorumluluğun nasıl kurgulanacağına" ilişkin sorular sorulmaktadır. Sponsor ve bedeli de açıklanmalıdır.

7.1.4. Kentsel Tasarım ve Planlama Ortak Vizyonun Test Edilişi Değişim Senaryosu

Bu aşamada geniş katımlı bir paydaşlar grubunun olması çok önemlidir. Projenin en önemli yaratıcı aşamasını oluşturmaktadır. Aktif, pozitif, canlı katkı koymave birikimsel ortam çok önemlidir. Bu aşamada üç noktaya iyi dikkat edilmelidir.

- **Tasarım atölyesi oluşturulması:** Farklı paydaşların katılımı dikkatlice yapılandırılmalı ve teknik ekiple buluşturulmalıdır. Farklı türde bir dizi bilgiyi burada sunmak gerekmektedir. Sürecin sonunda mekânsal tasarım kararları çıkmalıdır.
- **Değişim senaryosu geliştirilmesi:** Değişim senaryosunu yaratmada zaman faktörüne dayalı bir dizi senaryonun canlandırılması gerekmektedir. Burada katılımcılar, paydaşların katkısı ve deneyimler süreci kolaylaştıran bir etkiye sahiptir.
- **Mekânsal seçeneklerin oluşturulması:** Mekânsal seçenekler, alanda fiziksel etkilere ilişkin sonuçların nasıl olacağını canlandırması demektir. Bunun sonucunda Kentsel Tasarım Kavramsal Şemalar hazırlanacaktır. Birbirinden farklı seçenek, birleşim ve projeler ile temaların ortaya konması gerekmektedir. Bu aşamada, tasarıma dayalı yaklaşım için "uzman yönetici rehberliğinde" moderatör ile yoğun atölye çalışmaları yapılmalıdır. Sonuçta çıkacak fiziksel tasarımın kalitesi buna bağlıdır.

Seçenekleri Test Etme

Farklı senaryolara ilişkin yaratıcı tasarım teknikleri, toplumsal danışma teknikleri, seçenekleri test etme ve seçme teknikleri mekânsal stratejileri ele alma ve sonuçlandırmada en çok yardımcı olacak tekniklerdir. Tasarım aşamasına etkin kullanılan bu yaratıcı tekniklere ilişkin araçlar, mekân analizi verileri, sorun çözümleme, tasarım önerileri, test etme araçları, mekân dizini (spacesyntax) gibi veri çözümlemeye dayalı bilgisayar tasarım araçları vb. şekliendesıralanabilir.

Modeller, sonuç oluşturmak yerine mekândaki en etkiliyöntemin tasarlanması sürecinde tasarım seçeneklerine götüren yaklaşımlardır. Seçeneklerin test edilişi, "test ediş sürecinin yaratılması, bulguların sunulması, tercih edilen seçeneğe karar verilisi" olarak üç basamakta ele alınabilmektedir.

Test etme süreci: Test etme yöntemini ve seçeneklerini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, çevresel etki değerlendirme ya da ulaşım ve arazi değerleri gibi çeşitli yöntemlere odaklanılabilir. Sürecin nasıl işleyeceğinin belirlenmesi ve kullanılacak yöntemle karar verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle yöntem öncelikle test edilmelidir. Yöntem, strateji tipi ve onun hedefleri ile ilişkisine dayanmaktadır ve özellikle üzerinde durulacak konulara odaklanmalıdır.

Çoğunlukla çevresel etki değerlendirmesi ya da ulaşım etki değeri gibi farklı yöntemlerin birleşimlerine degidilir. Tasarım sürecinin beslenebilmesi ve tasarım çözümlerinin gelişebilmesi için aktif çalışma aşamaları oluşmalıdır. Temel model önceden konulmalı, atölye başlamalı ve gerekli teknik destek alınmalıdır. Atölye çalışması sürerken test etme de aynı anda denenebilmektedir.

Bulguları sunmak: Stratejinin, amaç ve hedefler ile doğrudan ilişkisi kurularak belirleyiciler tanımlanmalı ve bulgular ortaya konmalıdır. Seçenekler test edildikten sonra sonuçlar özetlenmelidir. Bu sonuçların amaç, hedef ve stratejiler ile doğrudan ilişkisi önemlidir. Atölye çalışmasında paydaşlar geniş katılımlıdır. Sonucun benimsenmesi için karar verilen seçeneğin net bir şekilde ortaya konması gerekir. Burada anahtar bulgulardan yola çıkılmalı, iletişim için kullanılacak dokümanlar ortaya konmalı, sonuç dizgesi geniş kapsamlı sunulmalı, teknik karar ve potansiyeller eklenmelidir. Sonuç kolayca anlaşılabilir olmalıdır. Bunun için, farklı model sunuşları, bilgisayar ile canlandırmalar, diyagram ve grafikler kullanılmalıdır.

Tercih edilen seçenek: İdeal olan atölye çalışmalarında tüm paydaşların birlikte karar verme sürecini kullanarak sonuca ulaşmasıdır. Katılımda seçenekleri halka sunmak süreç içindeki stratejilerden birini oluşturmaktadır. Bu amaçla sergiler, sunuş teknikleri, yayınlar, soru/cevap için internet tabanlı oylama platformları kullanılabilir.

Mekânsal Seçenekler: "Tasarım Rehberleri" ve "Kentsel Tasarım Kavramsal Şema" tüm paydaşların bulunduğu ortak bir platform, tasarım ilkelerinin uygulanabilir tavsiyelere dönüştüğü açık bir yenilikçi araçtır. Tasarım rehberleri projenin ilerleyen aşamalarında paylaşılmış ortamın kalite standartlarını oluşturmak ve uygulamada kullanmak için en etkin zemini oluşturur. Tasarım sürecinin başarısı içinyapıların, mekânların ve alanların projeye konu kent, yerleşme ya da mahallede ortaya koyacağı sonuçlar değerlendirilmelidir. Bu çerçevede tüm proje ortaklarının benimsediği bir birliklilik gerekmektedir. Projede tüm paydaşların ortak bir sonuç üzerinde karar vermeleri gerekmektedir. Tasarım atölyesi mekânsal seçenekleri geliştirirken tasarım kalitesini de oluşturmaktadır.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ve Tasarım Rehberleri sonuçta kentsel tasarım proje aşamalarında oluşturulan paydaş görüş ve ilkelerine dayanmaktadır. Bu nedenle, detaylı bir rehber olmalı ve uygulama için tavsiyeler içermelidir. Farklı ölçeklerdeki mekânsal kurguya ilişkin, etkin tasarım ilkelerini paydaşlar bir araya gelerek çıkarabilmelidir.

Proje oluşurken ortaya konan stratejiler tasarım standartlarını da etkilemektedir. Stratejinin tipi bakış açısındaki zenginliğine dayanmaktadır. Bu nedenle, net bir vizyon gereklidir. Kentsel tasarım rehberi stratejinin mekânsal sonuca ulaşması için en önemli girdiyi sağlamaktadır ve gereklidir. Giriş ve hazırlık aşamasında var olan tasarım rehber ve kararlarının yenilenmesi gerekebilir, Bu noktada paydaşların görüşleri önemlidir.

Planlama, kentsel tasarım ve mimari kaliteyi tanımlamada paydaşları yönlendirecek, ön bir tasarım rehberi hazırlanmaktadır. Paydaş görüş ve yaklaşımlarına göre rehber tanımlanmalı ve sonuç ürün kararlı bir biçimde yayınlanmalıdır.

Rehberlerin içeriği tüm alanı kapsamalı, açık ve özgün bilgi sunmalı, tanımsız tasarım yaklaşımı vermemeli, imajlar, iyi tasarım örnekleri ve yerel detaylar ile

yönlendirici tavsiyeler içermelidir.

Stratejik bir seçenek olarak, rehber sonuçlarınınca geniş katılımlı bir toplumsal danışma gereklidir. Bu yöntem, tasarım politikalarını uyarlamada rehber için çok önemli bir adımı oluşturmaktadır.

Tasarım Kararları: Tasarım kararları tanımlandığı zaman seçenekler ortaya çıkmaktadır. Ortaya konulan seçenekler ise tasarım sürecinin sonucu olan mekânsal, kentsel tasarım sürecine ilişkin stratejik raporun temelini oluşturacaktır. Bu rapor projenin en önemli çıktısıdır. Uygulama planı stratejilere dayalı olarak hazırlanmalıdır. Son rapor proje bağlamı, konular ve seçenekleri göz önüne almakta ve görsel zenginlikte sunmaktadır. Görsel malzeme açıklamalar için çok önemlidir. Coğrafi Bilgi Sistemlerine dayalı veri tabanları önemli görsel araçlardan biridir ve tasarıma ilişkin sosyal, ekonomik, çevresel verileri harita üzerinde ortaya koyan önemli bir kaynaktır. Ayrıca, yenileme, yönetim ve güncelleme için de gereklidir.

Büyük ölçek kentsel tasarım yaklaşımı önemli görsel çıktılardan biridir ve bu ölçekte kentsel tasarım yaklaşımı sunuşu da içerik ve kalite olarak önem kazanmaktadır. Bu nedenle sergi, konferans, sunuş ve projelerle duyurulmalı, değişimin hikâyesi, stratejinin özünü oluşturan öğeler paylaşılmalıdır. Mekânsal seçenekler, çeşitli imaj, fotoğraf ve çizimler gibi iletişim malzemeleri ile sunulmaktadır. Üç boyutlu görseller önerilen projenin mekânsal katkısını net biçimde ortaya koyar.

Bu aşamada, kentsel tasarım çalışmalarının geniş bir tanıtımı gerekmektedir. Tasarım atölyeleri, açık günler, sergiler, çalışma turları, yerinde gezi-bilgi, odak gruplar, toplantılar, sorular, formel komiteler, eylem grupları, tasarım sorgulamaları, tasarım birlikleri, tasarım merkezleri, web siteleri, girişimler, uzmanlar, eğitmen/öğrenci grupları, vb. özel ve yerel gazetelerde makalelerin kullanılması yöntemlerden bazılarıdır.

7.1.5. Tasarım Aşamaları İçin Süreç ve Çıktılar

Sistemi etki tasarımı sonuclandırmak için;

- Vizyonu mekânla buluşturmak (yenile/geliştir),
- Modeli kurmak, seçeneği çizmek,
- Uygulamaya yönelik modeli test etmek,
- Danışmak, paydaşlardan görüş almak, geri dönüş yapmak,
- Üç boyutlu kentsel tasarım konsept şema önerisi ve kentsel tasarım çerçevesini hazırlamak,
- Kapasite analizi yapmak/test etmek
- Kentsel tasarım araçlarını ve yapılması gereken analizleri detaylandırmak gerekmektedir.

Kentsel tasarımın stratejik çerçevesini kurmak, Kentsel Tasarım Kavramsal Şemayı oluşturmak, tasarım rehberleri için altlık oluşturmak, gerekli analizler için detayları ortaya koymak demektir. Veri toplama ve temel bilgi altyapısını oluşturmak, değer yaratılması ve iş ortamını test etmek, geliştirmek ise bu aşamada kentsel tasarım çalışmalarının hedeflerini oluşturmaktadır.

Kentsel tasarımın en önemli rolü, üst ölçek politikaları mekânsal boyuta indirmek ve yapılanma ölçeğinde gelişmeyi yönlendirecek alt ölçek sınırlandırıcıları belirlemektir. Bu öneri sınırlandırıcılar, kütle, yükseklik, yoğunluk, yönelme, yapı adası ve yapılaşma tipolojisine ilişkin detayları kapsar. Sınırlandırıcılar, Kentsel Tasarım Kavramsal Şema, destek dokümanlar ve standartlarla tanımlanmaktadır.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema, içerik olarak tasarım aşamasında üzerine

Fotoğraf 2.3:

Yerel toplumu ve toplumsal profili iyi değerlendirmek, detayda yaklaşımları açarak veriye dönüştürmek gerekmektedir. Yerel Pazar, satranç ve koşu gibi farklı dinamikler yansıtılmalıdır.

Kaynak: z

Fotoğraf 2.4:

Boş zamanları değerlendirme biçimleri kültürel karakteristیکler ve toplumsal farklılıklar ile tanımlanır. Mitingler, kahve kültürü, festivaller, özgün yaklaşımlar olarak yansımaktadır.

Kaynak: Bath & North East Somerset Council (2010). Creating the Canvas for Public Life in Bath: Public Realm and Movement Strategy for Bath City Center. Bath: City ID.

odaklanması gereken konuları sıralamaktadır. Bu kapsamda, gerçekçi yaklaşımlar öne çıkmalıdır. Yaklaşım, tasarım ekibi ve ilgililerin kapasitesi ve ele alışının güçlü bir araya gelişi ile belirlenmektedir. Bu nedenle, paydaşlara teknik arka plan desteği sağlanmalıdır. Hedeflerde öncelik, stratejik yön ve bakış geliştirmek, seçenekleri test etmek ve öneri geliştirmektir. Politik duruş ve taahhüt tüm paydaşları buluşturmak adına kaçınılmazdır. Fon oluşturma ve finansman konusundaki gerçekçi yaklaşımlar geniş kapsamlı bir bakışı ve iletişimi gerektirmektedir. Kentsel Tasarım Kavramsal Şema önemli bir araç ve yeni bir doküman olarak plana yönelik ilk, üç boyutlu kentsel tasarım önerisini oluşturmaktadır. Bu özelliği ile vizyonun belirlenmesinde alana ilişkin bağlamı ve politikaları kullanarak önemli rol oynar. Planlama ve tasarım konseptinin ve önerilerin belirlenmesinde, detayda ise gelişme sürecinin ve stratejilerin ele alınarak şematik bir dille sonuçlandırılmasında etkindir.

Tasarım kararlarında en önemli belirleyicilerden biri olan vizyon kente ilişkin amaç ve hedefler çerçevesinde oluşturulmalıdır. Tasarım kararına yönelik izlenecek yöntem ise alt ölçek kentsel tasarım rehberi, kentsel tasarım özetleri, standartlar ve kodlar ile tamamlanmaktadır. Süreçte ekonomik fizibilite de tanımlanmalıdır.

Özetle, HAZIRLIK ve BAŞLANGIÇ aşamasında VİZYON'u ortaya koymak için konunun sınırlarını tanımlamak ve özellikle tasarım ekibini belirlemek çok önemlidir. Daha sonra katılım ve paydaşların süreç içindeki yeri ve etkisinin netleştirilmesi gerekmektedir.

7.2. BAĞLAM ve ANALİZLER

BAĞLAM

Bağlam kentsel tasarımın içinde yer aldığı alanla ilişkilidir. Kimlik ve birlikteliği ortaya koymayı ve analizler ile kente ilişkin doğru veri setleri oluşturmayı amaçlar. Kent bir doğal süreç olduğu kadar kentsel yaşamın bir yansıması, dili ve anlatısıdır. Bu nedenle bağlam, bu birlikteliği okumayı ve veriler ile bilgilendirmeyi üstlenmektedir.

Bağlam yerleşmenin biçimi, yapısal ve mekânsal kurgusu, ekolojik altyapısı, konum ve ilişkilerinin oluşturduğu özgünlük ve yaşayanlarla olan birliktelik demektir. Bu içeriği ile "Bağlam" kentsel tasarım için çok önemli bir açılmıdır ve yere özgü kararların altyapısını oluşturur.

Bu doğrultuda, bir yandan yerel toplumu güçlendirmeyi hedeflerken, diğer yandan da mekânı yaratmayı yönlendirmektedir. Yerleşmeye ilişkin kaynak ve değerleri ortaya koymakta, bu değerleri bağlantılarla çevreye entegre etmekte, fizibilite ile de ekonomik canlılığı hareketlendirmektedir.

Fotoğraf 2.5:

Yapılar kadar kentsel peyzaj, yeşil üretim dokusu, cephe ve kapı gibi kimlik öğeleri yerel karakteristikte analiz edilmelidir.

Kaynak: Roger

Evans Associates Ltd. (2008). South Oxfordshire Design Guide. Oxfordshire: South Oxfordshire District Council.

Şekil 2.2:

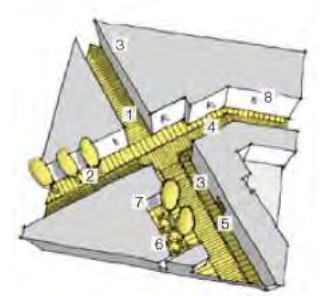
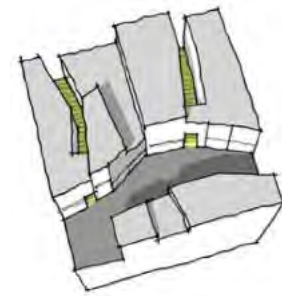
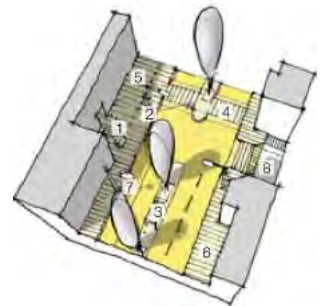
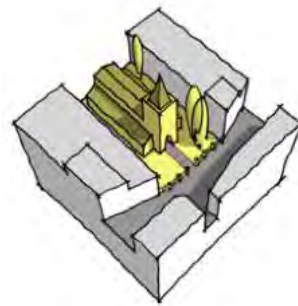
Yerel kimlik belirlenmesinde dokusal karakteristikler plana yansıtılmalıdır.

Kaynak: Brighton & Hove City Council (2009). Urban characterisation. Hove: Brighton & Hove City Council.

Şekil 2.3:

Üç boyutlu kimlik ve doku özellikleri aksonometrik yansıtılmalıdır.

Kaynak: Roger Evans Associates Ltd. (2008). South Oxfordshire Design Guide. Oxfordshire: South Oxfordshire District Council.

Şekil 2.4:

- Geleneksel dokudaki morfolojik gelişim, dolu boş analiz çalışması ile kolayca algılanabilmektedir.
- Yapı adasına ait özgün detaylar, tarihsel açılımlar, yaya izleri, yeşil ilişkisi ayrı ayrı incelenmelidir.

Kaynak: Nottingham City Council (2009). Nottingham City Centre Urban Design Guide. Nottingham: Nottingham City Council.

Şekil 2.4: Bölgesel kimliği güçlendirmek için kent ve yeşili bağlayan yeni bir koridor tasarlanmıştır.

Bölgedeki önemli ve özellikli alanlar için daha detaylı üç boyutlu öneriler tasarımla yansıtılmıştır.

Kaynak: Commission for Architecture and the Built Environment (2010). Getting the big picture right: A guide to large scale urban design. London: Blackmore on Revive.

Şekil 2.5: Çevresel ilişkiler

- Güneş ve Güneşlenme ilişkisi: Doğal ve yapay sınırlarıncılarla bağlantılı olarak alan özellikleri yansıtılmalıdır.
- Coğrafi Sınırlar, iletişim bağlantıları, yapılanma için sınır etkileri, altyapısal sınırlarıncılar analiz edilerek vurgulanmalıdır.
- Suyla açılımda bakı noktaları, geçiş ve akışkan izler, iletişim aksları ve omurga öne çıkarılmalıdır.

Kaynak: Department of Planning (2010). Environmental Assessment Report Concept Plan and State Significant Site Listing. Barangaroo: JBA Urban Planning.

Özellikle yerleşmenin gelişme içindeki konumu ve duruşunu anlamak için tanımlanan "Bağlam", içeriğe ilişkin üç açılımı ve bunları kentsel tasarım ilkeleri ile buluşturan detaylı bileşenleri içermektedir. Bu üç açılımaşğıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- Yerel Toplum
- Bölgesel Kimlik ve Yerel Karakter
- Sürdürülebilirlik

7.2.1. Yerel Toplum

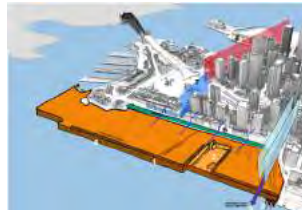
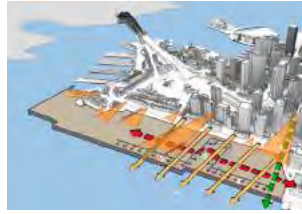
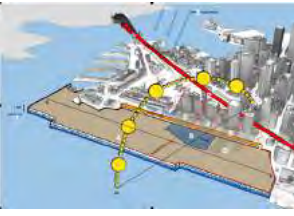
Yerel toplum kentsel gelişmenin asıl altyapısıdır. Kentsel tasarım rehberleri yerel toplumları gelişme sürecine katarak güçlendirmelidir. Katılımın başarısı sürecin birlikte yaşanması ile sağlanmaktadır.

Yerel Toplumsal Dinamikler: Bağlamsal çerçevede, yerel toplumu ele alışı toplumsal dinamikleri dikkatlice analiz etmek gerekmektedir.

- Yerel görüşler, yerel girişimler, yerel referanslar,
- Yerel alışkanlıklar, tarihsel gelişimde mekânsal kırılmalar,
- Paydaş görüşleri kapsamında girişimci, arazi sahipleri, yerel halk, kentli, örgütler tanımlanmalıdır. Kuruluşlar da paydaşların bireysel ya da ortak görüşlerini örgütsel ya da kurumsal düzenlemelere ilişkin veriler ve kararlarla ilişkilendirilebilir.

Yerel Toplumsal Konular: Toplumsal profil, yerel politikalar, miras ve politik konuları içermektedir.

- Toplumsal profil: Paydaşlar, yerel girişimler, örgütsel yerel yapılar ile kültürel karakteristikler ve mekânsal güvenlik durumlarına ilişkin konulardaki açılımları içerir.
- Yerel politikalar: Tasarım politikaları, stratejik görüşler, arazi kullanımı özellikleri, ulaşım sistemi, özellikli sınırlarıncılara dayalı bilgilerin topluma, yerel bakışla ilişkilendirilmesidir.
- Doğal ve kültürel miras: Doğal koruma altyapısı, ekolojik koruma alanları, yeşil strateji, bakı alanları, manzara noktaları, eski eserler, tescilli yapılar,

arkeolojik altyapılar benzer konulardaki yerel toplumsal yaklaşımlardır.

- Politikalar olan girişim konuları var olan gelişme çerçeveleri, yerel yönetim politikaları, merkezi yönetim politikaları, yerel girişimci profilleri ve girişimleri ile ilişkili toplumsal bağlantılardır.

7.2.2. Bölgesel Kimlik ve Yerel Karakter

Yerel kimliği vurgulamak, yerleşme karakterini analiz ederek ve bağlam ile ilişkilendirerek altlık hazırlamak, kentsel mekânın en önemli özelliği olan 'yer'in rolünü ve anlamını, 'yer duygusu' ile birlikte tanımlamak demektir.

Bölgesel Kimlik: Bölgenin ortak karakteristiği, iklim ve yapılanma ilişkisi, geleneksel/yerel mimari özellikleri, farklılıklar, sosyo-ekonomik karakterler kapsamında tanımlanır.

Çevresel Bağlam: Güçlü çevresel, iklimsel özellikler, coğrafi veriler, ulaşım, iletişim ve bağlantı farklılığının iyi yansıtılmasını gerektirmektedir.

Yerel Karakteristikler: Yerel farklılık, biçim ve mekân, form, malzeme ve yapı özellikleri, kimlik, renk, doku yerel karakteristikler çerçevesinde analiz edilmelidir.

Yerel Morfoloji: Tarihsel izler, yerel, geleneksel, yöresel mimarlık ortamı, yapı ve yapı adası ilişkisi, kütle, parsel, örüntüsü, tipoloji ve süreklilik bu kapsamda analiz edilmelidir.

Doğal Özellikler: Yerel kimliğe yönelik ekolojik karakteristikleri ortaya çıkartmaktadır. Özel olarak doğaya ilişkin detaylar, ekonomik, sosyal ve çevresel yarar getirecek incelemeler doğal karakteristikleri belirleyen kırılmalar, yapısal izler ve birimler analiz edilmelidir.

Sosyo-Ekonomik Profil: Yerel demografik yapı, yerel gelenekler, yerel kullanım farklılıkları, yerel etkiler ve kutlamalar çok önemli veriler olarak yerel kimlik açılımında yer almaktadır.

Şekil 2.6 / Fotoğraf 2.5: Ekolojik karakteristikler topografik analizlerle ortaya çıkarılmaktadır.

Ayrıca, fotoğraflarla görsel ilişkiler vurgulanır.

Kaynak: Briggs, G. (2012). The Fringe: Draft Urban Design Framework. Cape Town.

Şekil 2.7: Ekonomik, sosyal ve çevresel yarar olarak sürdürülebilir altyapı detaylı incelenmelidir.

Doğal karakteristikler, kırılmalar, yeşil, su, güneş, özel yapısal izler ve birimler çıkarılmalıdır.

Kaynak: ARUP (2014). Cities Alive: Rethinking green infrastructure. London:ARUP.

Fotoğraf 2.6: Yerel kimliği tanımlayan gelenekler, yerel kullanım farklılıkları, yerel etkiler özgün sokaklarda ortaya çıkarılmalıdır.

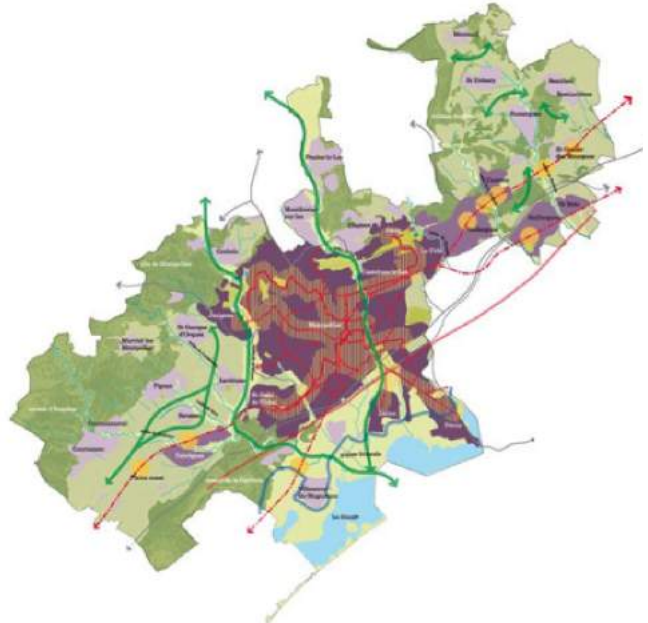
Kaynak: Briggs, G. (2012). The Fringe: Draft Urban Design Framework. Cape Town.

Şekil 2.8:

- Yerleşmeye özgü sokak, meydan, kavşak ve köprüler
- Kent omurgası, odak ve akslar ile su bağlantısı
- Su kenarına özgü alt birim ve açılımlar

Kaynak: Bath & North East Somerset Council (2010). Creating the Canvas for Public Life in Bath: Public Realm and Movement Strategy for Bath City Center. Bath: City ID.

Şekil 2.10: Yerel kimlik mekânları kentsel tasarım kavramsal şemasında oklar, ilişkiler, aks ve omurgalar ortaya çıkarılmaktadır. Özellikle kentin omurgasını oluşturan sistem, yeşil ve doğaya açılımı şematize edilerek okunabilir kılınır. **Kaynak:** Commission for Architecture and the Built Environment (2010). Getting the big picture right: A guide to large scale urban design. London: Blackmore on Revive.

Şekil 2.9:

- Tarihsel ve kültürel mirasa ilişkin detaylı analizler
- Tarihsel süreçte yapılar ve çevresel örüntü analizleri
- Yerel etki alanı sınırları
- Çok boyutlu mekânsal açılımlar

Kaynak: Briggs, G. (2012). The Fringe: Draft Urban Design Framework. Cape Town.

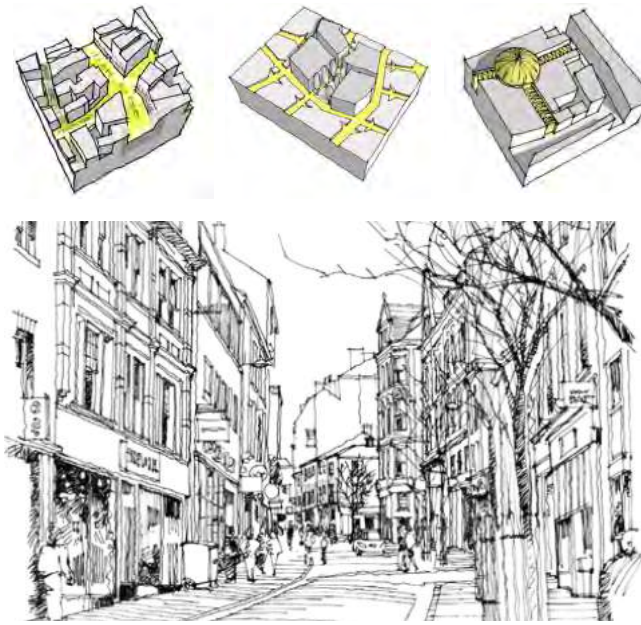
7.2.3. Detayda Ek Bağlamsal Analizler

Stratejik Bağlam: Yerel kimlik ve mekânları kentsel tasarım ölçeğinde açabilmek için stratejik bağlamda, plan ölçeğinde rol ve ilişkiler incelenmelidir. Burada var olan son durumu gösteren belgeler, bilgiler, ilişkiler, işlevler, kimlik ile ilişkilendirilerek incelenmeli ve notlar çıkarılmalıdır. Özellikle şemada oklarla belirtilmeli, yeşil/yaya/taşıt/hareket aksları ve omurgaları şematik olarak vurgulanmalıdır.

Özgün Alanlar: Yerel kimlik mekânlarını okuyabilmek için alt ölçekte ilgili yere özgü alanlar detaylı incelenmelidir. Etkin kentsel tasarım için bu çalışmalar yere özgü arazi kullanım detayları, işlevlerdeki dağılım farkı, bakı noktaları, silüet ilişkisi ve odaklar şematize edilmelidir.

Kimlik: Yerel kimlik ve mekânsal ilişki içinde kimlik analizinde var olan tarihsel ve kültürel mirasa ilişkin bilgiler ortaya çıkarılmalıdır. Bu kapsamdatarihsel süreçte yapılan bina, öge, ritim ve örüntü analizleri ile açıklamalara yer verilebilir. Yerel etki, gelenek, malzeme, renk, doku, cephe ve çatı analizleri, detay zenginlikleri, doğa ve ekolojik tekil yapılar analiz edilerek ortaya konmalıdır. Ayrıca, yerel kutlama ve festivaller mekânsal olarak kimlik çalışmalarında kent üzerinde şematize edilecek şekilde gösterilmelidir.

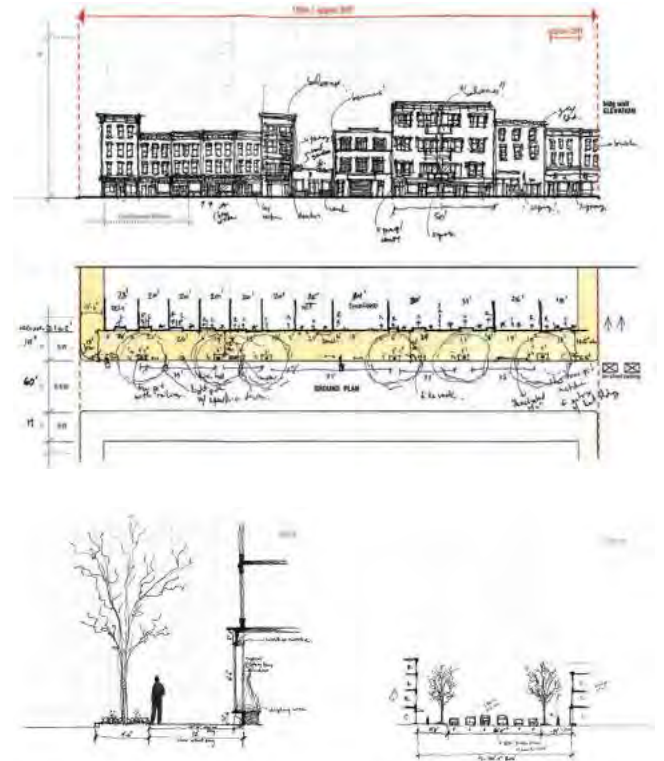
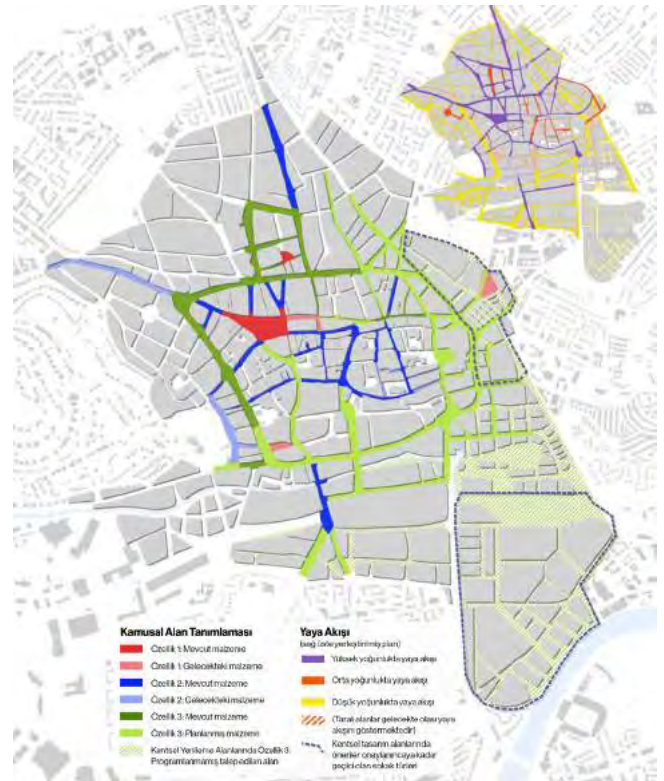
Kamusal Mekân ve Sokak: Kamusal alanlar, sokaklar ve geçiş mekânlarına ilişkin detaylar tanımlanmalı, görsel etki analizleri, ışık ve aydınlatma, sınırların tespiti, kullanıcı etki analizleri yapılmalı, teknik olarak altlıklar üst üste getirilerek, kentsel tasarım şemaları şeklinde hazırlanmalı, sokak mobilyaları, konfor ve bilgilendirme noktaları, kamusal sanat ve güvenlik detayları işlenmelidir.

Şekil 2.11:

- Kamusal mekânlar görsel, işlevsel, kullanıcı etkileri ve tasarım kalitesi olarak farklı sistematiğe ortaya konmalıdır
- Detaydaki sıralanılar yerel karakteristikleri çok boyutlu açıklamalıdır.

Kaynak Nottingham City Council (2009). Nottingham City Centre Urban Design Guide. Nottingham: Nottingham City Council.

Şekil 2.12: Aktif tasarım kamusal mekânları ve yapılanma ilişkisini deneyimler çerçevesinde farklı ve detaylı analizlerle sistematik olarak ortaya koymaktadır.

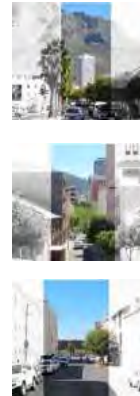
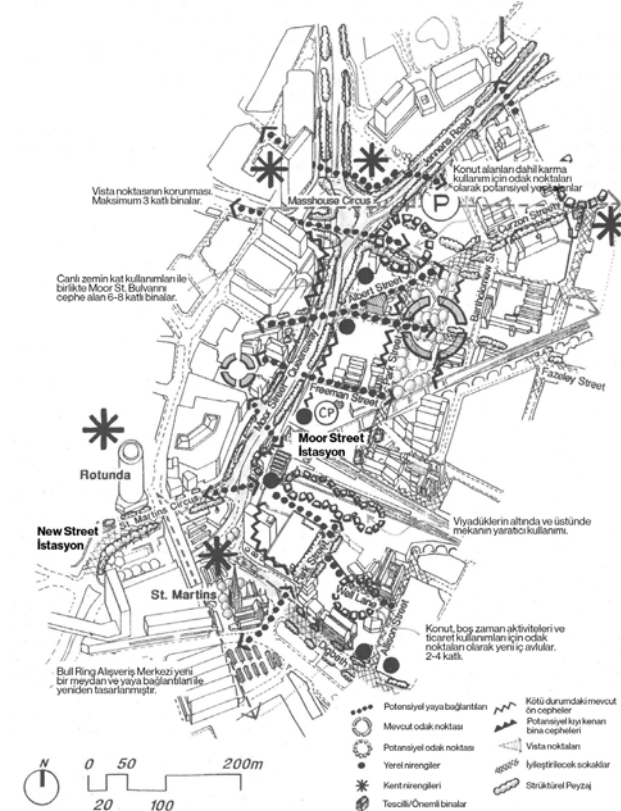
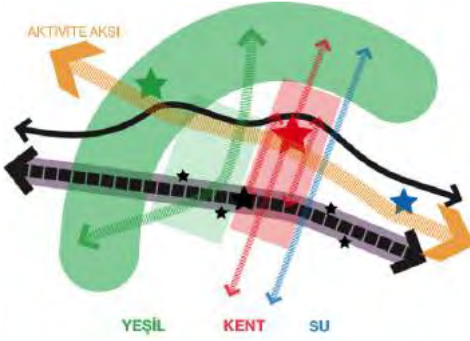
Kaynak: New York Department of City Planning (2013). Active Design Shaping the Sidewalk Experience: Tools and Research. New York: City of New York.

Şekil 213: Kullanım ve eylem analizi, mekânsal açılımı **Kaynak:** Briggs, G. (2012). The Fringe: Draft Urban Design Framework. Cape Town.

Şekil 214:

- Yaratıcı endüstriler alt kullanım açılımları "reklam, eğitim, grafik, müzik, performans sanatları, fotoğraf, yayım, görsel sanat, medya, yaşam tarzı, bilgi teknolojileri, moda, film endüstrisi, mobilya, mimarlık" olarak mekânda gösterilmelidir
- İşlevsel analiz, odaklar, doğal yaşam, kullanım alanları, dil farklılığı vurgulanarak şematik ifade edilmelidir. **Kaynak:** de Bois, P. G (2011). Research and Design in Urbanism: Streets and Urban Vitality. Delft.

Yapılanma Dokusu ve Mekân İlişkisi: Mekân dokusu, mekâna özgü ara yüzler, özel ve kamusal mekân ayırımı, ölçek boyut ve kitle düzeni ilişkisi, dolu boş mekân ilişkisi, kapanma duygusu veren mekân izleri, sınırlar, yapı tipolojisi, cepheler, sürekliliği, kentsel yapısal alt birimler sistematik kentsel tasarım analizleri olarak hazırlanmalıdır.

Kullanım ve Eylemler: Kullanımlarda zemin kat işlevleri ve üst kat kullanım ilişkileri üst üste getirilerek yorumlanmalı, odaklar ve işlevleri ayrıca belirtilecek ve vurgulanmalıdır. Kamusal özel mekânlarda farklılaşan kullanımlar, sanat ve kültür ile özellikle yaratıcı endüstrilere ilişkin işlev alanları farklı bir anlatımla gösterilmelidir. Donatılara erişim ilişkisi, çalışma, dinlenme, eğlenme, eğitim alanları odaklar olarak ayrıştırılmış şemalarla tanımlanmalı, doğal yaşam kullanım alanları özellikli tasarım dil farklılığı ile vurgulanarak gösterilmelidir.

Şekil 215: Görsel analiz ve bakı noktaları ilişkisi, Masa Dağı görsel etki analiz örneği.

Kaynak: Briggs, G. (2012). The Fringe: Draft Urban Design Framework. Cape Town.

Şekil 216: Görsel analiz şeması ve imaj analizi, Birmingham yaya izleri bağlantıları, kentsel ve yerel nirengiler, panoramik görüntü, yeşil izler, yol ve bağlantılar örnek şeması.

Kaynak: Wright, G. (1999). Urban Design 12 Years On: The Birmingham Experience. Built Environment (1978-), Vol. 25, No. 4, Pp.289-299. Alexandrine Press.

- Yeşil ağ sistemi Avusturya Graz kentinde yeşil altyapı olarak çok güçlü kullanılmaktadır.
- Çok katmanlı entegre yeşil altyapı örneği.

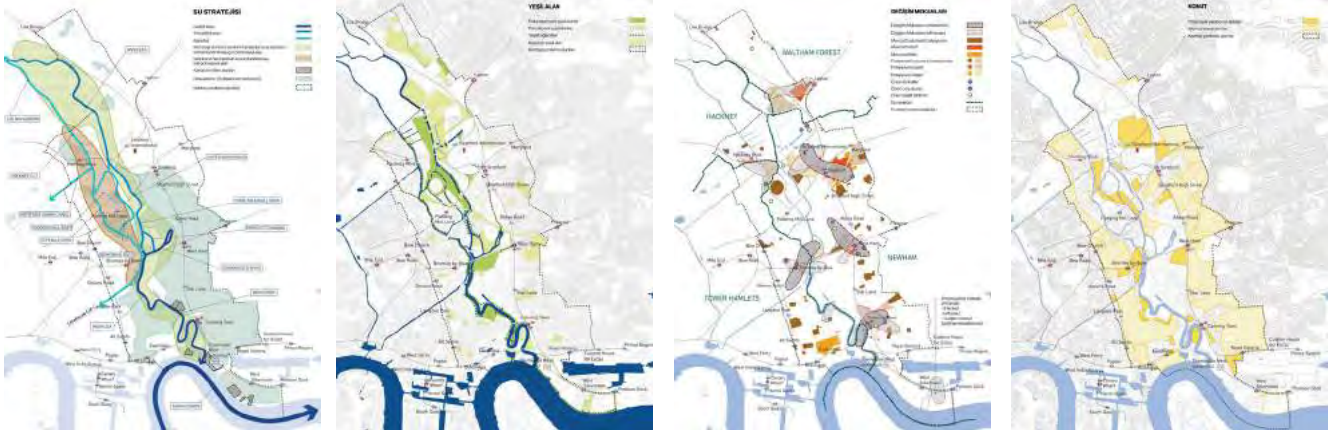
[illegible]

Kaynak: Toronto Waterfront Revitalization Cooperation. Central Waterfront Public Space Framework. Toronto.

- **Bilgi analizi:** Bu kapsamda bilgiyi analiz etme, verilerin analizi, veriler üzerine çalışma, verileri tüm paydaşlarla paylaşma çok önemlidir.

Şekil 2.22: Londra Olimpiyatları için hazırlanan planlama ve tasarımda Lea vadisi doğal eşikler çerçevesinde farklı katmanlarda detaylı analiz edilmiştir.

Kaynak: Mayor of London (2007). Lower Lea Valley: Opportunity Area Planning Framework. London: Greater London Authority.

Fotoğraf 2.7:

- Kamusal mekân tasarımında aktiviteleri canlandıran peyzaj çalışmaları Chicago kent merkezinde görüldüğü gibi canlılık yaratacaktır.
 - Londra Olimpiyat parkı biyoçeşitliliği teşvik eden, kırsal sürdürülebilirliği yaratan bir peyzaj tasarımı ile gelişmiştir.
- Kaynak: ARUP (2014). Cities Alive: Rethinking green infrastructure. London:ARUP.

Fotoğraf 2.8:

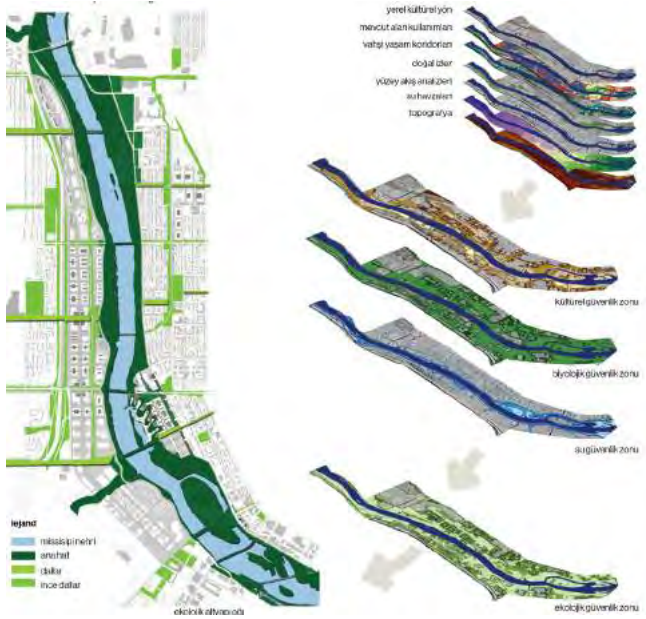
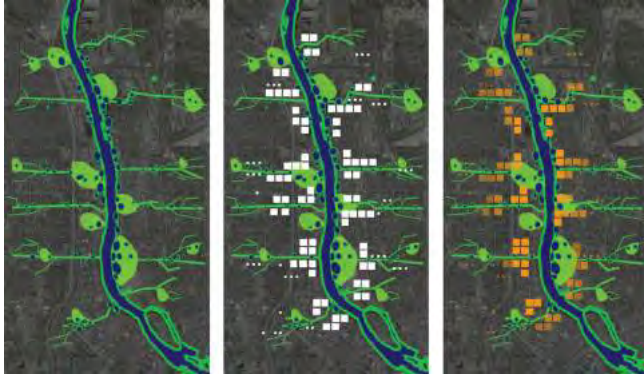
- Newyork High Line ekolojik projesi endüstriyel mirasın en iyi değerlendirilme örneğidir.
- Londra çatı da yeşil kullanımı biyoçeşitliliği artırıcı bir örnektir.
- Kentte yeni yeşil sistem bağlantısı olarak Londra bahçe köprü örneği yeşilin uyarlanması adına yaratıcı bir örnektir.

Kaynak: ARUP (2014). Cities Alive: Rethinking green infrastructure. London:ARUP.

Şekil 2.23: Kentsel dönüşüm için nehir kenarı ekolojik yaklaşım katmanlarına ilişkin analizler.

Kaynak: Turenscape Team (2010). The Resilient River. Minneapolis Riverfront Design Competition.

- Kentsel tasarım için rapor ve özetleme: Kentsel tasarım rehberlerine yönelik çalışmalar için bağlam ve analizler aşaması sonucunda kentsel tasarım için gerekli tasarım özeti hazırlanması gerekmektedir. Tasarım özeti, rehber için gerekli olan açıklamaları sunmalıdır. Bunlar, rehberin tanımlanması, alan ve sınırları, amaç ve hedefleri, projenin yapılandırılması, fırsatların tanımlanması ve uygulama fırsatları için gerekli hazırlıkların yapılması, uygulama stratejilerinin belirlenmesi ve sonuç tasarım kararlarını içermelidir.

Bu tasarım kararları ise tasarım stratejileri, tasarım kalitesinin belirlenmesi, tasarım kalitesinin rehber ve projelerde nasıl yansıtılacağına açıklanmalıdır.

Bu nedenle, paydaşların bağlam ve analiz aşamasında elde edilen sonuçları kentsel tasarım çerçevesinde okuyabilmeleri gerekmektedir. Bunun için tasarım özet raporunun basılması, dağıtılması ve paylaşılması gerekmektedir.

7.2.4. Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik, Doğa ve Peyzaj: Kentleri yeniden ele alırken ve düşünürken planlama ve tasarım yaklaşımları kapsamında sorunları tanımlamak kadar, sorunların nasıl çözüleceği konusuna da odaklanılmaktadır. İklim değişimi, kentlerde nüfus artışı, altyapı eksiklikleri, karbon emisyonu artışı ve iklimsel değişim karşısında dayanıksızlık gibi sorunlar, kentlerimizde ekolojik yaklaşımlar ve yaşanabilirlik ilkelerine yanıt verebilen mekânlar ile çözümleri ve bu tür çözümlere odaklanılmalıdır.

- Ekoloji 21. yüzyılın sonlarında kentlerde önemli bir rol üstlenmekte doğal olarak da sürdürülebilir bir gelecek için kentleri adapte etmeye yönelmektedir. 1987'de BRUNDTLAND raporu tüm ülkeleri Dünya ölçeğinde sürdürülebilir bir geleceğe yönlendirmiştir. Sürdürülebilirlik, ekoloji, toplum ve ekonominin olmazsa olmazlarından denmiştir. 2006 yılından sonra ise iklim değişimi öne çıkmış, küresel ısınmanın çevre ve Dünya ekonomisi üzerindeki olumsuz sonuçlarına dikkat çekilmiştir.

- Bu tarihten sonra da ülkesel planlama politikaları doğal çevreye daha hassas yaklaşmış, sürdürülebilir gelişmeye katkı yaratmak için kentlerin yaşam kalitesine yönelmiştir. Daha yeşil ve sağlıklı kentler için ekolojik denge aranmıştır. Bu kapsamda gelecek 50 yıl için "vizyon" oluşturulurken, ekolojiyi koruma ve geliştirmeye yönelmek önemlidir. Bu hedef doğrultusunda, doğa bir değer olarak görülmeli ve ekosistem bileşenlerinin aynı zamanda bir sosyal değer yarattığının farkında olunmalıdır.

- Kentsel gelişme ve dönüşüm sürecinde sürdürülebilirlik, ekolojik sistemle sıkı sıkıya bağlı olmalıdır. Bu çerçevede, yeşile ve yapılaşma ile doğa dengesine büyük önem verilmesi kaçınılmazdır. Kentlerimiz doğal çevre ile sistematik olarak yeniden ilişki kurmalı, temiz hava, su, mikro-iklim öne çıkarılarak, yenilenebilir enerji, karbon emisyonu azaltılmış çözümler, enerji etkin yapılar gelecek için planlanmalı ve tasarlanmalıdır.

- Kentsel tasarım da kentsel gelişmenin tasarımında ekolojik boyutu katan ve çözümlerinde bu değerleri göz önüne alan yaklaşımlar sunulmalıdır. Kentsel sistemin ekolojik sistemden ayrı düşünülmemesi unutulmamalıdır. Birbiri ile ilişkili bu iki sistemi bir arada kurgulamak koordine bir çalışma gerektirmektedir. Sürdürülebilir bir gelecek için sosyal, ekolojik ve ekonomik sorunlara entegre çözümler ve tasarımlar sunulmalıdır.

- Alana ilişkin doğal kaynak ve değerler, özgün fiziksel çevre verilerini, doğal değerleri ve sürdürülebilirlik ilkelerini kapsamaktadır. Gelişmeyi sağlamak için gerekli olan doğal altyapıdır. Doğa ile yapı çevreyi entegre etmek, peyzaj ve doğanın bütünleşmesini sağlamak, yapı formları ile biçim ve yerelliği buluşturmak ve ilişkilendirmek temel hedeftir.

Alanın Doğal Olanakları İçin Açılımlar: Alanın doğal yapı olanakları bağlamında tanımlanması ve ilişkilendirilmesi aşamasıdır, fiziksel çevre potansiyeli, güneş, su, altyapı sistemleri, rüzgâr ve enerji altyapısı, çevresel etki değerlendirme ölçütleri mekânla ve kentsel tasarım ile ilişkilendirilerek göz önüne alınır ve değerlendirilir. Temel hedef, zarar görmüş doğayı sürdürülebilirlik çerçevesinde yeniden ele alarak onarmak, ekolojik restorasyon yapmak, doğal peyzajı tanımlamak ve yapılaşma kimliğini vurgulayan doğayı tespit ederek, onunla birlikte davranmak, var olan doğal ilişkileri güçlendirmek olmalıdır.

Fotoğraf 2.9: Charleston kent merkezinde kentsel görünüm ve imaj elemanları kentsel imaj analizleri çerçevesinde görsel imaj odakları için fotoğraflarla tespit edilmiştir.

Kaynak: Charleston City Council (1999). The Charleston Downtown Plan.

7.3. KENTSEL YAPILANMA ve BAĞLANTILAR

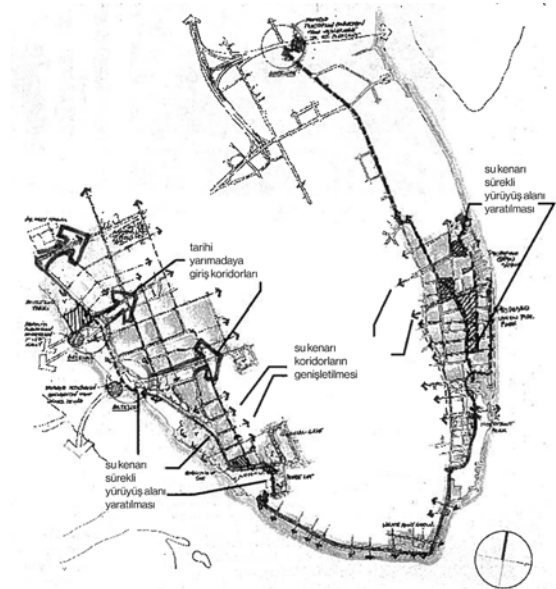
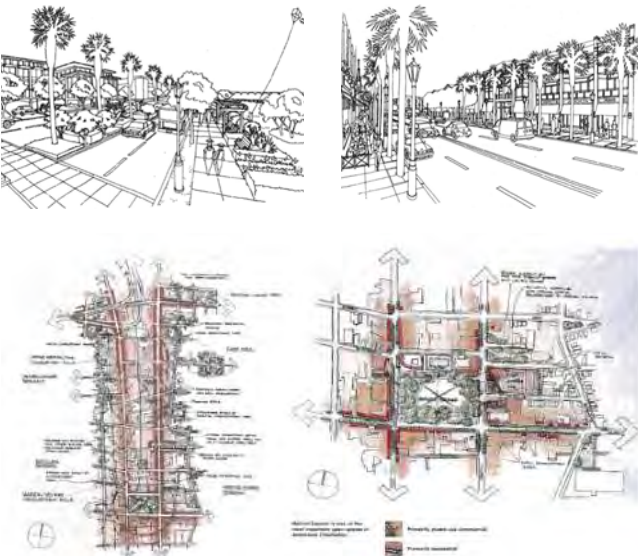
7.3.1. Kentsel Yapılanma

Kent İmajı ve Mekân: Kentsel mekânda ve kent bütününde oryantasyon için bütünsel imaj önemlidir. Bunu yaratan öğeler mekân ile birlikte oluşturulmalı ve sürdürülmelidir.

Bu kapsamda yerel kimlikle uyumlu, yerel kimliği güçlendiren, doğa ile birlikte, özgün yapısı ile sürekli iz bırakacak, hatırlanacak bir mekân dizisi yaratılmalıdır. Bunu izleyen içerikte imaj ve mekân uyumluluğu ve sürdürülebilir bellek ile yaratılan dil önemlidir. Bu dilin yapılan detaylı analizler sonucunda kentsel

tasarım kararları olarak tasarıma nasıl yansıdığı gösterilmelidir. Mekân duygusu yaratmada imaj ve yapılaşma sistemi tasarımın en önemli bileşenleri olacaktır. Bu dilin özelliklerinin nasıl kurgulandığı rehberde detaylandırılmalıdır. Bu nedenle, odaklar için ayrı 'yer'e özgü tasarım rehberi hazırlanmalıdır.

- **Nirengi:** Kentte kolay yol bulmada yardımcı, önemli referans noktaları nirengiler olarak tanımlanmaktadır. Mekânları bütünleştiren, bağlayan odak noktalarıdır. Üçüncü boyuttaki etkisi ile mekân kademelenmesini vurgulamaktadır. Özellikle yabancılara kentsel yapılaşmada yol göstericidir.

Şekil 2.24: İmaj analizi Charleston kent merkezinde farklı katmanlarda hazırlanmış, özellikli alanlar için kentsel tasarım projeleri hazırlanmıştır.

Kaynak: Charleston City Council (1999). The Charleston Downtown Plan.

ÖNCEKİ MEKAN

SONRAKİ MEKAN

Şekil 2.25 / Fotoğraf 2.10: Kamusal mekândaki heykel ve anıtlar üçüncü boyutta çevrelerinde soyokültürel referans alanları oluştururlar. Paris Place de la Public örneği yeni düzenlemesiyle kamusal mekân olarak canlanmış, anıt politik kutlamalarda önemli bir referans olmuştur.

Kaynak: Trévelo & Viger-Kohler Architectes Urbanistes (TVK)(2013). Place de la République. Paris: Metropolis Communication.

- **Silüet:** Kentsel imaj ve nirengiler aynı zamanda kent silüetini oluşturan öğelerdir. Bir kentin gökle birleştiği arakesit özellikle kentin üçüncü boyuttaki dilini oluşturmaktır. Bu nedenle, yüksek yapı kontrolü kent imajı ve silüeti için çok önemlidir.
- **Bakı:** Bakı noktaları ve manzara noktaları, panoramik görüntü veren noktalardır. Kentteki önemli kimlik mekân ve noktalarıyla görsel ilişki kurulmalıdır. Bu nedenle, silüet kalitesinin sürdürülebilirliği için kaybedilmemeli, özellikle ortaya çıkarılmalıdır.
- **Odak Noktaları:** Odak noktaları eylemlerin ve ilişkilerin yoğunlaştığı noktalardır canlılığı ve imajı etkilerler. Kente ve mekâna girişleri vurgulayan kapılar da odak noktalarını oluşturan öğelerden sayılmaktadır.

Kentsel Form ve Kimlik Mekânları: Farklı eylemlerin ve yapılanmanın oluşturduğu bir örüntüdür. Bu örüntünün özgün yapısı olan mekânsal kurgu da sistematik olarak ortaya konmalıdır.

Kimlik mekânları analizinde tanımlanan özgün detaylar sistematik şemalarla netleştirilmeli, ayrı ayrı ele alınarak tasarıma nasıl yansıtıldığı kontrol edilmelidir. Kimlik ve kimlik mekânlarının önemi, yerleşmeye özgü yapılaşmayı sağlamak için ayrı bir Tasarım Rehberi hazırlanarak vurgulanmalıdır, kent kimliği ve karakteristiklerinin yansıtılması saptanmalıdır.

- **Sokak Örüntüsü:** Sokak dokusu kentsel, yerel sistemin en önemli altyapısıdır. Aynı zamanda davranışların oluşturduğu güçlü bir mekânsal çerçevedir. Bu nedenle, sokakları detaylı ele alacak rehberler hazırlanmalıdır. Bunlar, tematik ve aktif tasarım rehberi olabileceği gibi, sokak tasarımı ve cepheye yönelik ara yüz rehberleri de olabilir.

Şekil 2.26 / Fotoğraf 2.9: Londra kent silüeti için "görüntü koruma çerçevesi" planı eki olarak hazırlanmıştır. Ayrıca yukarıdaki örnekte kente üç ayrı bölgede silüeti etkileyecek yüksek yapı poltikaları oluşturulmuştur.

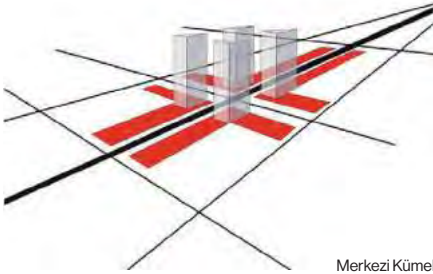
Kaynak: Burdett, R.; Firth, K.; Travers, T.; Scalongne, V.; Liphay, A. Tall Buildings: Vision of the Future or Victims of the Past? London: Development Securities PLC.

Fotoğraf 2.11 / Şekil 2.27: Brighton kenti yüksek yapı kontrolü için üç ayrı analizle yüksek yapılara yönelik hassas mekânlar tanımlamıştır. Ayrıca mekân alt ölçeğinde etki değerlendirmesi detaylı ve çok boyutlu şemalarla hazırlanmıştır.

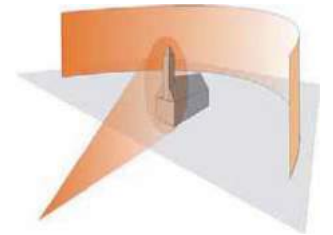
Kaynak: Brighton & Hove City Council (2003), Brighton & Hove Tall Building Study.

Yükseklik farklılıklarıyla hareketli bir kompleks oluşturulması

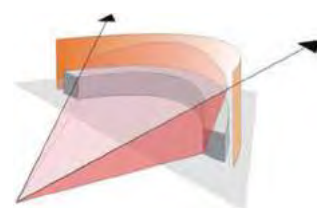
Merkezi Kümelenme

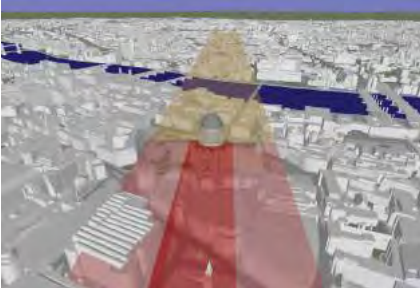
Tescil edilmiş nirengi noktalarının korunması

Köşe noktalara konumlanma

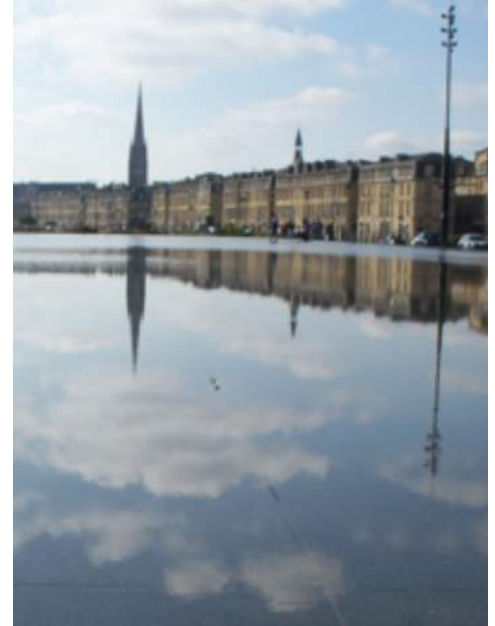

Grup olarak tescil edilmiş binaların bir bütün olarak korunması

Şekil 2.28: Londra görsel görüntü kontrolü çerçevesi plan eki çalışmasında St. Hole Katedrali yüksek yapı kontrolü için plana baki noktaları üzerine ayrıntılı yönlendiriciler eklemiştir.

Kaynak: Mayor of London (2007), London View Management Framework: The London Plan Supplementary Planning Guidance. London: Greater London Authority.

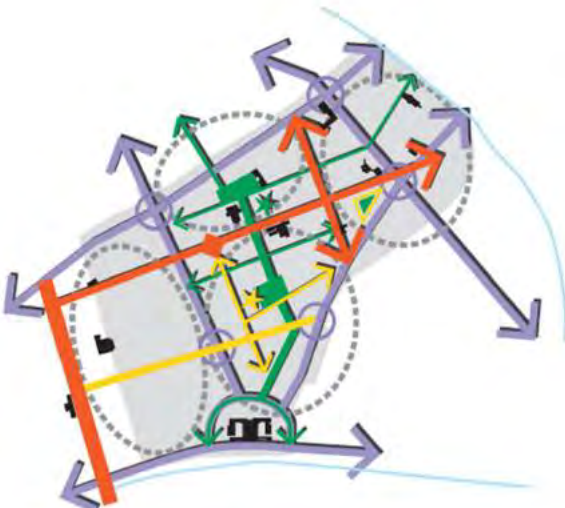

Fotoğraf 210: Bordeaux kentinde kentsel odak nehir kenarında kamusal bir bahçe gibi tasarlanmıştır. Su ve yapıların cepheleri arasında taşıt etkisini azaltarak herkes için kullanılacak canlı mekânlar yaratılmıştır.

Kaynak: Xannich Lavinge Arşivi.

Şekil 2.29 Kent merkezlerinde kentsel dönüşüm ve yeni gelişmelerde kentsel tasarım ile kent formu ve eylemler yönlendirilir. Kimlik mekânlarına yönelik bu örnekte görüldüğü gibi yönlendirici ve sınırlandırıcılar, mekâna odaklanarak ve fırsatlar değerlendirilerek ele alınmıştır. Ulaşım altyapısından yola çıkılarak üç boyutlu kentsel kodlar oluşturulabilir.

Kaynak: Commission For Architecture & The Built Environment (2000). *By Design: Urban Design in the Planning System: towards better practice*. London.

Şekil 230 Wickford kent merkezi kimlik mekânları özellikli birimler ele alınarak incelenmiş, kent merkezi yaya alanları ve erişim mekânları çok boyutlu perspektiflerle düzenlenmiştir. **Kaynak:** Basildon District Council (2005). *Wickford Town Centre Masterplan Version 3*. Berkshire: Alan Baxter & Associates.

Şekil 231 Sokak örüntüsü kapsamında kullanım alanları ayrılarak ve çeşitlendirilerek daha aktif bir arayüz hazırlanmalıdır.

Kaynak: Aggarwal, S. (2015). *Diridon Station Pedestrian Street Design Guidelines: Studying the Pedestrian Environment Around the Station Area*. *Kentsel Planlama Master Tezi*. San José State University.

Şekil 2.32: Kent merkezinde yaya öncelikli ulaşım mekânları daraltılmakta, kaldırım ve taşıt yolları arasında yeni fırsat alanları yaratılmaktadır.

Kaynak: Aggarwal, S. (2015). Diridon Station Pedestrian Street Design Guidelines: Studying the Pedestrian Environment Around the Station Area. *Kentsel Planlama Master Tezi*. San José State University.

Şekil 2.33: Mahalle sistemi yaşamın mekânla ve donatılarla güçlü bütünleşmesiyle yeniden yaratılabilir. İngiltere Kentsel Rönesans örneğinde mahalle sistemi yeniden şematize edilmiştir.

Kaynak: Madanipour, A. (2016). *British Urban Design: Contexts, experiences and debates*.

Fotoğraf 2.12 / Şekil 2.34: The Fringe Avustralya örneğinde ise mahalle merkezi ile güçlü sokaklar 400 metre erişilebilirlik içerisinde analiz edilmiştir. Mahalleler ortak mekân ve sokak ilişkisi kademelenmesi için kademeli olarak tasarlanmıştır.

Kaynak: Briggs, G. (2012). *The Fringe: Draft Urban Design Framework*. Cape Town.

Şekil 2.35: Yapı adası sistemi kentsel dokunun oluşturduğu kurgudan yola çıkarak yeniden üretilmelidir.

Kaynak: City of London (2010). *Illustrated Urban Design Principles*. London Canada.

Şekil 2.36: Avustralya Barangaroo örneğinde bu yaklaşım izlenebilmektedir.

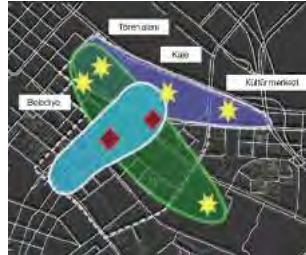
Kaynak: Department of Planning (2010).

Environmental Assessment Report Concept Plan and State Significant Site Listing.

Barangaroo: JBA Urban Planning.

Şekil 2.37: Belçika Liège örneğinde kullanım çeşitliliği tren istasyonu ve kent merkezi arasındaki aksta çok boyutlu yansıtılmıştır. Burada konut, ofisler, alışveriş merkezi, kültür yapılan birlikte çözümlenmiştir. *Kaynak:* Ville de Liège (2014). Le nouvel axe urbain: Guillemins Médiaçité. Liège, ve Comité Riverains Gare (CRG) (2006). Quel futur pour le quartier des Guillemins?. Liège.

Şekil 2.38: İşlevsel analizleri mekâna özgü detaylarla özgün verilere dönüştürmek gerekir. Yaratıcı endüstriler burada etkin rol oynayacaktır. Ayrıca işlevlerin mekândaki yayılımı şematize edilerek "The Fringe" örneğindeki gibi güç ilişkileri saptanmalıdır. *Kaynak:* Briggs, G. (2012). The Fringe: Draft Urban Design Framework. Cape Town.

Kent

• **Mahalle Sistemi:** Mahalle ünitesi kentin en önemli yerleşme birimi olarak kurulmalı ve mahalle yaşamının oluşturulmasına dikkat edilmelidir. Mahalle dokusu özgün kentsel tasarım sistemi ile var olmaktadır. Mekânlar sosyal ilişkileri kurmak ve sürdürmek için sıralanmalı, yürünebilirlik için 400m erişim sınırlarının belirlenmesi, her birim için merkezlerin kurgulanması, merkez işlevleri ve canlılığı, donatı merkez ilişkisi, mahalle sosyal dokusu için konut tipolojisi çeşitliliği sağlanmalıdır. Mahalleler bir araya gelerek kademeli bir biçimde önce semti sonra kenti oluştururlar. Kompakt kent anlayışı çerçevesinde mahallelerin yoğunluk dengesi test edilmelidir. Mahalle ulaşım kademelenmesi, mahalle yeşil sistem kademelenmesi, mahalle ortak mekân sokak ilişkisi kademelenmesi ayrı ayrı tasarlanarak, bütünsel tasarıma geçilmelidir.

• **Yapı Adası Sistemi:** Birbirini yollarla dik kesen yapı adası sistemi ve onun oluşturduğu seçenekler dikkatli ele alınmalıdır. Yapı adalarının oluşturduğu doku çeşitli ve kurgusal bir altyapı gösterir. Özellikle, yerel dokuda kimlik mekânları çerçevesini bulma ve kullanmaya yönelik önemli bir altlık oluşturmaktadır, dikkatle tespit edilmeli ve değerlendirilmelidir.

Eylemler ve Aktiviteler

• **Kullanım Çeşitliliği:** Karma kullanım ve bağlantılar ilişkisi sistemi canlı tutarken donatılarla ilişkilenebilir ve erişimi sağlamalıdır. Erişimi kolaylaştırmak için iş ve ev arası mesafeler minimumda olmalı, sosyal çekiciliği kullanarak farklılıkları ve görsel canlılığı yaratmalıdır. Kullanım çeşitliliği, enerji etkin yapılaşma ve yaşam kalitesi ile birlikte kentte ekonomik bir canlılık yaratmaktadır. Çeşitlilik ve yoğunluk ilişkisi, karma kullanım ve bağlantılar ilişkisi ile kentsel sistemin canlı tutulması açısından mekân kalitesini geliştiren önemli araçlardan biridir.

• **Yarışmacı İşlevler:** Burada bilinen işlevsel analizlerin yanı sıra kentsel tasarım için özgün ve öncü eylemler ortaya çıkarılmalı, yarışmacı yapıyı belirleyecek sinerjinin nasıl olması gerektiği tartışılmalı ve tasarım projesinde mekânla buluşturulmalıdır. Yaratıcı endüstrilere ilişkin analizler yeniden ele alınarak, mekân irdelenmelidir.

• **Karma Form ve İşlev:** Farklı kullanıcılar için işlevsel çeşitliliğin ortaya koyduğu farklı biçimler ve form yansımaları belirtilmeli ve tartışılmalıdır. Silüet formaların oluşturulmasında önde gelen girdiğilerden biri olması nedeniyle kent silüeti ve yüksek yapı politikası için Ek Rehberler hazırlanmalıdır.

• **Merkezler:** Merkezlilik yerleşmenin kalbi niteliğindedir, eylemlerin odağı olarak mekânın nasıl hazırlandığı, yerelde vurgunun nasıl oluşturulduğu tasarıma yansımalıdır. Özellikle, merkezlerde farklı konut tipolojileri öne çıkmalı ve merkez tasarım kalitesi vurgulanmalıdır. Merkezin canlılık ve yaşanabilirlik sağlanması için konunun önemi vurgulanmalı, yalnızca kent merkezini ele alan Tematik Rehber hazırlanmalıdır.

• **Sınırlar ve Kenarlar:** Tasarım alanına yönelik sınırlar ve sınırlandırıcılar tanımlanmalıdır. Örneğin, aktif cepheler ve sokaklar sınırlar olarak analiz edilmelidir. Mekânın sınırlandırılması, mekân akış senaryosunun oluşturulması ve girişler, geçişler, sonuç odaklı oluşturulan bu senaryoya göre tespit edilerek, tasarımda belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca sınırlar, birer arayüz olarak mekâna yaşamsal canlılık getirmek, yerel çeşitliliği

Fotoğraf 2.13: İşlev çeşitliliği yapısal ve biçimsel çeşitlilikle mekâna zenginlik katmalıdır. Liege örneğinde tanınmış mimarların eserleri birbiri ile uyumlu ve bütünlük içinde yer almıştır.
Kaynak: Ville de Liège (2014). Le nouvel axe urbain: Guillemins Médiaçité. Liège.

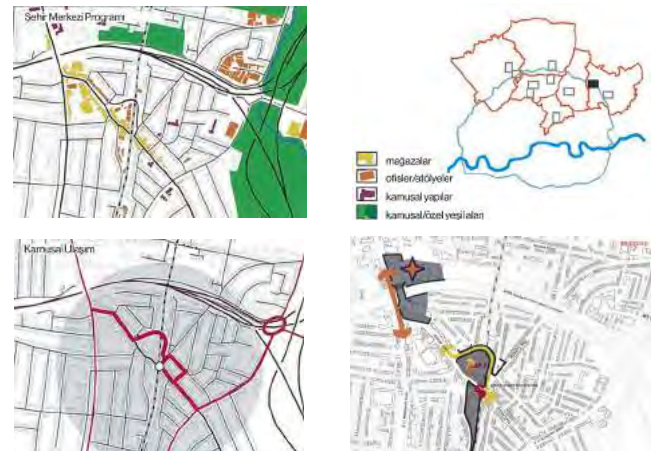
Şekil 2.39 Kent merkezlerini yeniden geliştirmek üzere Kuzey Londra'da 10 ayrı odak noktasında çalışma yapılmış, özgün merkezlere ilişkin stratejiler mekânsal tema olarak projeye yansıtılmıştır.

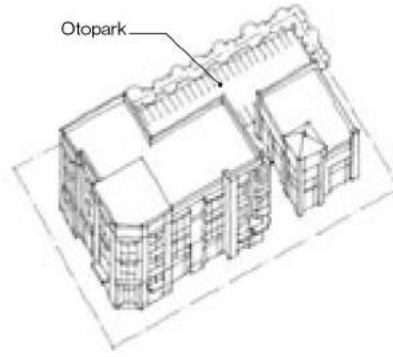
Kaynak: London Development Agency & Government Office for London (2006). Town Centre Enhancement in North London: A Design-Led Approach to Sustainable Town Centre Intensification. Amsterdam: Urrahn Urban Design.

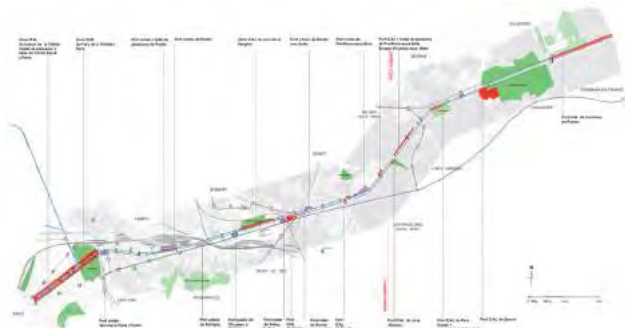
Şekil 2.40 Crouch End, Haringey örneğinde ana ulaşım aksı değiştirilerek yeni kamusal mekânlar yaratılmıştır.

Kaynak: London Development Agency & Government Office for London (2006). Town Centre Enhancement in North London: A Design-Led Approach to Sustainable Town Centre Intensification. Amsterdam: Urrahn Urban Design.

Şekil 2.42 / Fotoğraf: 214. Paris eteklerinde Ourcq kanalı yeniden ele alınarak kanal üzerindeki parçacı işlevler su ile bütünlüştürülmüş biçimde koridor ve aks tasarımı olarak yeniden ele alınmış ve yeniden işlevlendirilmiştir. Bu proje ile kent eteklerinde önemli fırsat alanlarının etkili biçimde yeniden değerlendirildiği görülmektedir. *Kaynak:* Département de la Seine-Saint-Denis. (2010). Schéma Directeur des Implantations Portuaires e de Loisirs du Canal de L' Ourcq.

arttırmak ve tanımlamak için önemli birer araçtır. Kenar olarak tanımlanacak olan başlama ve bitiş izleri ayrı ayrı karakterize edilmeli, işlevsel ve kitlesel olarak kimlikli yapılar ya da ağaçlar ile tanımlanmalıdır. Senaryo çerçevesinde tanımlanan çok özellikli ya da tipik kimlik mekânlarına yönelik kenti özendirmek, tetikleyici olmak ve sürdürülebilir bir kimlik yaratmak hedefi ile ayrı bir rehber hazırlanmalıdır.

- **Geçiş Bölgeleri ve Etekler:** Tasarımda geçiş bölgelerine önem verilmeli, senaryo netleştirilmeli ve zengin işlevler ile mekânsal gelişim sağlanmalıdır. Bu alanlar odaklar arası izler olabildiği gibi önemli koridorlar olarak da işlevlendirilebilirler. Koridor ya da aks tasarımı için geçiş bölgeleri ve eteklerin ayrı ayrı tespit edilmesi gerekir.

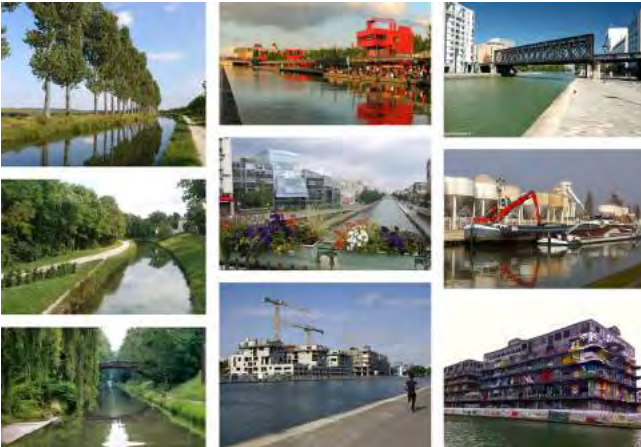
Farklı kentsel öğeler ile geçişler ve etekler ayrıştırılmalıdır. Bunlar, özellikli köşe yapıları olabileceği gibi köprüler, pasajlar, kapalı ya da açık arkad türü geçişler, nişler olabilir. Bununla birlikte, ayrı Tematik Rehberler hazırlanarak detaydaki çeşitlilik ve sürekliliğin çözülmesi daha doğru olacaktır.

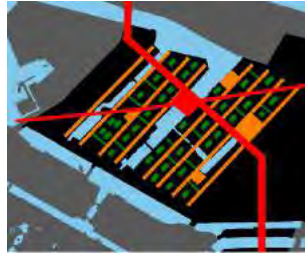
Kamusal Örüntü:

- Kamusal ağ sistemi kapsamında sosyal ve mekânsal olarak bütünsel bir yaşam alanı yaratılmalıdır.
- Meydan, plaza ve avlular kamusal mekân örüntüsü içinde ele alınmalıdır.
- Kamusal alanlar yeşil sistem, sürdürülebilir bir yönetimle ele alınmalıdır.
- Ekoloji ve topografya: etkin mikro iklimlendirme için Korunarak yönetilmelidir.

Yoğunluk:

- Alanda işlevler kadar bunların yer aldığı yapılaşma koşulları da yoğunluğun belirlenmesi ve farklılığının gözetilmesinde önemli role sahiptir. Yoğunluklar, donatı, biçim ve mekân için gerekli olmanın yanı sıra bina ve sokakların tanımlaması ve bunları çevreleyen mekânları belirlemek için de gereklidir. Bu nedenle, konuya bütünsel yaklaşılmalıdır.

Şekil 2.43 / Fotoğraf 2.15: Kamusal örüntü, yaya mekânı, kamusal ağ sistemi, sosyal yaşam alanları, yeşil alanlar ve avlular bir bütün olarak değerlendirilmelidir.

Kaynak: de Bois, P. G (2011). Research and Design in Urbanism: Streets and Urban Vitality. Delft.

Şekil 2.44: Su kenarında farklı yoğunlukta yeni konut alanları kurgulanarak yoğunluk ve yapılaşma koşulları ilişkisi canlandırılabilir. Kaynak: Gábor Virányi, Z. (2010). Urban Renewal in Lyon Confluence: How to transform an unused industrial area to the new eco-quarter? Denmark: VIA University College.

Fotoğraf 2.16: Berlin Postdamer Platz örneğinde kentsel tasarım çerçevesinde yoğunluk alanları iç ve dış mekân dizisi olarak çeşitlendirilmiş ve zenginleştirilmiştir.

Kaynak: Güzin KONUK Arşivi, 2016.

Şekil 2.45: Lyon Confluence projesiyle endüstriyel alanların dönüşümünde kentsel süreklilik yeniden yapılandırılmış, yüksek çevre kalitesi farklı yoğunlukta ve işlevde kentsel projelerle sağlanmış, dönüşümün sonucunda karma sosyal yapı sağlanmıştır. Kaynak: Gábor Virányi, Z. (2010). Urban Renewal in Lyon Confluence: How to transform an unused industrial area to the new eco-quarter? Denmark: VIA University College.

Şekil 2.46 / Şekil 2.47: Kentsel formu oluştururken fiziksel ve çevresel konforu sağlamak için enerji etkin yapılaşma birincil faktör olarak kullanılmalıdır. Barangaroo örneğinde yüksek yapılar tamamen güneşlenme ve rüzgâr ilişkisine göre biçimlendirilmiştir. *Kaynak:* English Partnerships; The Housing Corporation (2007). Urban Design Compendium 2. London: Llewelyn - Davies *Kaynak:* Department of Planning (2010). Environmental Assessment Report Concept Plan and State Significant Site Listing. Barangaroo: JBA Urban Planning.

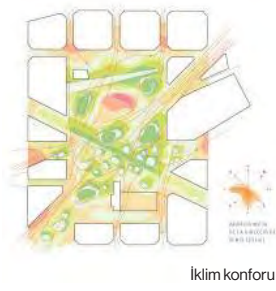
- **Sürdürülebilir kentler,** kaynak tüketimini azaltma yapılaşmaya açık ve yoğun yerleşmeler ile kaliteli bir yaşam çevresi sunmaktadır. Enerji etkin çevre parametreleri bu bakışla ele alınarak, yerleşme akışı tasarıma veri teşkil edecek şekilde kurgulanmalıdır. Bunun için ülke ölçeğinde performans belirleyicilerinin, norm ve standartlarının varlığı büyük önem taşımaktadır.
- **Yoğunluk, sosyal çekicilik sağlamak ve canlılık yaratmakta bir araçtır.** Bu çerçevede bir yaklaşımı gerektiren yoğun yerleşmeler ise entegre toplumlar oluşturmaktadır. Ekonomik canlılık ve altyapıyı güçlendirmek için kaynak kullanımı dikkatle gözetilmelidir. Örneğin, toplu taşıma desteklenmeli, trafikteki özel araç sayısı ve otopark yüzölçümü bu kararlara bağlı olarak düşürülmelidir. Çevreye ilişkin yaklaşımlar ise yüksek yoğunluk çerçevesinde ele alınmalı, enerji etkin yapılaşma, kaynak tüketimini ve kirliliği azaltma, kamusal açık alanların dengeli ve sürdürülebilir yönetimi ve alan kullanımını rasyonelleştirmeye odaklanmalıdır.
- **Yüksek Yoğunluklu Alanlar:** Önemli kentselodakları içeren alanlara yüksek yoğunluklar verilmelidir. Silüet ve yüksek yapı politikası çalışmalı ve eylem alanlarına odaklanılmalıdır. Yoğunluk ve biçim ilişkisi ile yoğunlukta çeşitlilik yaratılarak insan ölçeği ile mekân algısı korunmalıdır. Yoğunluk, yaşam stilinde çeşitlilik yaratacak şekilde ve parçaları birlikte kullanarak ele alınmalıdır. Bu düzenlemeler, iç ve dış mekânların dafarkalı zamanlarda çeşitlenerek kullanımını getirecektir.

Çevre

- **Çevresel Uyum ve Enerji Etkin Yapılaşma:** Enerji etkin yapılaşma çevresel uyumun ayrılmaz parçasıdır. Bu durum ekolojiye duyarlı yapılaşma gerekliliklerden biridir.
- **Enerji Etkin Yapılaşma:** Sürdürülebilir sistemler, enerji etkin konutlar ve standartların yanı sıra enerji etkin mahalleler ve 'sürdürülebilir mahalle' gelişme ölçütleri önemli girdilerdir. Bu nedenle, bu ölçütlerin kullanıldığı, belirleyici performans sonuçları tanımlanmalıdır.
- **Yenilenebilir Enerji:** Enerji etkin sistemlerde yenilenebilir enerji kaynakları önemlidir. Güneş, rüzgâr, yağmur, zemin altı ısı gibi kaynak kullanımı çeşitlenmelidir. Güneş enerjisi, suyun toplanması, toprak potansiyel ısı, rüzgâr enerji türbinleri, atıkların azaltılması temel öğelerdir. Bu kapsamda çözümler üretilmeli ve gösterilmelidir.

Biyçeşitlilik

İklim konforu

Su yönetimi

Şekil 2.48: Barcelona örneğinde doğal kaynak alanları rezerv olarak sürdürülebilir bir biçimde yeniden ele alınmış ve ekolojik restorasyon yaratılmıştır.

Kaynak: UTE Agence Ter & Ana Coello de Llobet (2014). Concurso de Proyectos Restringido para el Proyecto Urbano del Espacio Libre de la Plaza de las Glòries Catalanes de la Ciudad de Barcelona. 1. ödül.

- **Fiziksel Konfor:** Fiziksel çevre konuları, yaşam konforu standartları kapsamında yapılan analizler ve seçenek değerlendirmeleridir. Güneşlenme en önemli açılım olmakla birlikte rüzgâr koridorları, yön, gürültü kontrolü, yangın, titreşim gibi konfor konuları da net bir şekilde tanımlanarak tercihler tasarım seçenekleri olarak gösterilmelidir.

- **Yeşil ve Doğa, Peyzaj ve Açık Alan:** Tasarımda doğa ve peyzajla bütünleşmek, birlikte hareket etmek önemlidir. Bu nedenle açık alan ve peyzaj tasarımı sistemin beklenen niteliklerini yansıtmalıdır. Analizlerden yola çıkılarak kararlara bakmak ve söz konusu kararların tasarıma yansıtılıp yansıtılmadığının irdelenmesi gerekmektedir. Peyzaj ve açık alan sistemi bir bütündür ve nasıl bulunduğu dikkatle incelenmeli, bağ oluşturacak ilişkiler, kapılar, geçişler mutlak yer almalıdır. Bunu yaparken açık alan tipolojileri ve bileşenlerine önem verilmeli ve bunların tasarıma nasıl yansıtıldığı netleştirilmelidir.

- **Yeşil Sistem, Yeşil Yol ve Parklar:** Yeşil sistem doğal bir çerçeve sunmaktadır, bu nedenle yeşil yol ve parklar incelenmeli ve kurulduğundan emin olunmalıdır. Tasarımda bütünsellik ve sürdürülebilirlik öne çıkarılmalıdır. Hangi yenilikçi bakışla sistemin oluşturulduğu vurgulanmalıdır. Yeşil sistemin nasıl kullanıldığı işlevsel özgünlük ve çeşitlilik tanımlanarak belirtilmelidir. Yeşil sistem ayrı bir Tematik Rehber ile ele alınabilir.

- **Su Yolları:** Su, kentliler için ayrılmaz bir doğa parçasıdır. Su kıyıları ve su yolları önemle ele alınmalı ve hareket sistemi ile bütünleştirilmelidir. Özellikle, kıyıların zaman içindeki gelişimi ve ekolojik yenilenmesi zaman alacağından, kıyı alanlarına yönelik tematik alt rehberlerin kullanılması önemlidir.

- **Kırsal Alan:** Kırsal karakterin kentte de yansıtılması ve sürdürülmesi gerekmektedir. Bu nedenle, kırsala özgü doğal yapı ve biyçeşitliliği tanımlayan altyapı öne çıkarılmalı ve yorumlanmalıdır. Kırsal alan kentle bir bütündür, bu birlikteliğin doğru konması ve sürdürülebilmesi için ayrı Kırsal Alan Rehberleri hazırlanmalı kırsalın doğası ve yapılaşma çerçevesindeki

Şekil 2.49: Barcelona örneğinde kent güçlü bir ulaşım odağını yıkarak yerine senaryo ile uyumlu güçlü bir kentsel yeşil ağ sistemi tasarlanmıştır. Kaynak: Belmonte, E. (2012, Ocak 17). Los vecinos de les Glòries piden un proyecto más concreto y que se cumplan los plazos. El Mundo.

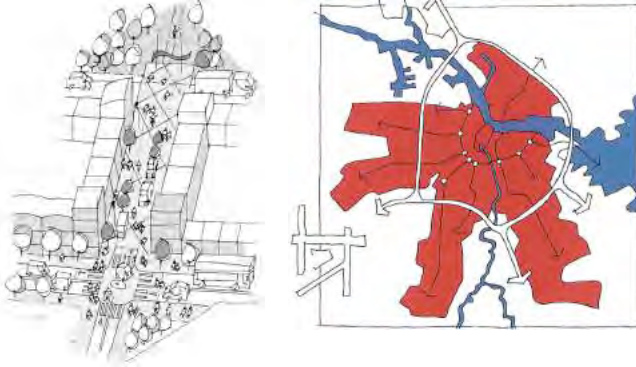
Şekil 2.50: Place de la Glòries'de görüldüğü gibi kentte eski ve yeni kuşaklar için farklı doğal mekânlar dizgesi hazırlanmalıdır. Kaynak: UTE Agence Ter & Ana Coello de Llobet (2014). Concurso de Proyectos Restringido para el Proyecto Urbano del Espacio Libre de la Plaza de las Glòries Catalanes de la Ciudad de Barcelona. 1. ödül.

kimlik özellikleri sürdürülmelidir.

- **Doğal Kaynaklar:** Doğal kaynaklar rezerv alanlar olarak ele alınmalı, var olan değerler sürdürülmeli ve ekolojik olarak yeniden geri kazandırılmasına çalışılmalıdır. Ekolojik restorasyona konu olacak çalışmalar ayrı tematik rehberlerle teknik ve özgün bir tasarım kalitesi olarak yansıtılmalıdır.

- **Oyun Alanları:** Spor ve rekreasyon ile birlikte aktif mekânlar olarak düşünülmeli ve tasarlanmalıdır. Küreselleşme sürecinde gelişen kentler yeni genç kuşak için farklı mekânlar gerektirmektedir. Bu kapsamda, özellikli oyun alanları için ayrı bir tasarım rehberi hazırlamak, standartları yeniden belirlemek gerekmektedir.

- **Mezarlıklar:** Yeniden ele alınarak incelenmelidir. Tasarım kalitesi iç işlev senaryosu ve kapılar kentsel tasarım ürünü olmalıdır. Gerekirse öncül olması için yenilikçi fikirlerin elde edilebileceği yarışmalar düzenlenmelidir.

Şekil 2.51: Var olan ulaşım altyapısı görüldüğü gibi yeni bir ring yol ile bağlanabilmekte ya da İngiltere örneğinde olduğu gibi yaya öncelikli hale getirilebilmektedir. **Kaynak:** Urban Design London (2015). Slow Streets Sourcebook. London: Palestra. ve Flora Nicolaas Arşivi.

Şekil 2.52 / Fotoğraf 2.17: Örneklerde ulaşılabilirlik için kent omurgası duraklar, ara kesitler ve kent mobilyaları ile yeniden ele alınmıştır.

Kaynak: Marshall, P. London Road Improvement Scheme, Southampton. Southampton. Conference.

7.3.2. Bağlantılar

Tanım: Kentsel bağlantılar iç iletişimleri ile var olan hareket sistemi demektir. Yollar, sokaklar, toplu taşıma, kamusal servisler ve altyapı birleşenleri ile kentlerin işlenmesini, çalışmasını sağlamaktadır. Kentsel sistemin çalışması için tüm sistemin birlikte işliyor olması gerekmektedir. Bu nedenle ulaşım sistemi, üzerinde bulunan işlevlerle birlikte çalışır ve kentsel örüntünün bir parçası haline gelir. Bağlantıların başarısı yalnızca performansları ile değil kentsel yaşamın kalitesi ve kent kimliği ile de değerlendirilmektedir.

Başarılı bir kentsel tasarım ve gelişme, etkin erişebilirlik, geçirgenlik ve akışkanlık ilişkilerinin kurulması ile yaratılabilir. Yerleşmeyi içinde yer alan çevrenin oluşturduğu izlerle birlikte sürdürülebilir bir biçimde tasarlamak, doğa ile yapılaşmayı bütünleştirmek, kentsel yapıyı çevreyi güçlü bağlarla birbirine bağlamak ve ilişkilendirmek önemlidir. Bu kapsamda, yapı çevre ve bağlamsal analizler, hareketin çerçevesini kurmakta, kentsel tasarım kararlarının oluşturulmasını sağlamaktadır.

Stratejik Çerçeve: Var olan ulaşım altyapısına bağlanmak, yürüme, bisiklet ve toplu taşımayı öne çıkartmak, alanı doğru kullanmayı hedeflemek kentsel bağlantıların gelişme stratejilerinin bütünleşmesi ile mümkündür.

Buradaki anahtar strateji çerçevesi, var olan bağlantıyı anlamak ve hareket kalitesini gözlemlemek ve etkin bir kentsel tasarım için dikkate almak anlamı taşımaktadır.

İçerik: Bağlantılar kentte yürüme, bisiklet, toplu taşıma, sokaklar, trafik, otoparklar, altyapı ve hizmetlerden oluşmaktadır. Hazırladıkları çerçeve kentliler için en iyi hareket sistemini sağlamalıdır.

Bağlantıları oluşturacağı sistem döngüsü içinde tasarlamak mekân duygusu yaratmak için gerekli en önemli altlığı oluşturmaktadır. Yollar, sokaklar ve oluşturdukları ilişki yerel bağlamda oluşan 'mekân duygusu' demektir. Bunu yaratmak, okumak ve sürdürmek de yerel bağlama olan sorumluluktur.

Ulaşım sisteminin çalışabilir olmasının yanı sıra güvenli olması da önemlidir. Bu nedenle, sistem güven duygusu veren seçenek üzerinden yaratılmalıdır.

Oluşturulan sistem var olan dokuya açık bir şekilde bağlanmalıdır, eski ve yeni gelişmenin entegrasyonu sağlanmalıdır. Çünkü sistem ancak bir bütün olursa işler.

Bu kapsamda, içerik için hareket çerçevesini kurmak, kullanım çeşitliliği ve yoğunluk ile donatı ilişkisini sağlamak, enerji etkin yapılaşma ilkelerini öne çıkartmak, peyzaj kararları, imaj, kimlik, anlam, çalışmalarını ile yapılaşmayı etkileyecek özgün yaklaşımları ortaya koymak gerekmektedir. Ayrıca, yapı adası ve parsellere ilişkin detaylar da bu kapsamda değerlendirilmelidir.

• **Entegrasyon:** Bağlantılar ve alan ilişkisi demektir, alana ilişkin hareket çerçevesi ortaya konmalıdır.

Başarılı bir hareket çerçevesi demek insanların kentte rahatlıkla hareket etmesi, her çeşit ulaşım sistemine yönelebilmesi, var olan örüntüyle güçlü bir ilişki kurulabilmesi demektir.

• **Hareketin değerlendirilmesi:** Güvenlik, hava kalitesi, gürültü, kirlilik, hız

ve izler, geçitler ve geçişler, turlar, güzergâhlar, görsellik, yol kalitesi, bisiklet, yürüme ve kaldırımları da içeren yaya alanları detayda oluşturulması gereken bileşenlerdir.

- **Yürünebilir çevre:** Bisiklet ve yürüyüş yolları erişilebilirlik sınırları değerlendirilerek tasarlanmalıdır.
- **Ulaşılabilirlik:** Yapılı alan örüntüsü gelişmeyi oluşturan sistemdir. Bu sistem, yapı adası, sokak, yapı, açık alan ve peyzaj bütünlüğü demektir. Bu öğelerin yere özgü birlikteliğinin kurulması, mekânın tanımlanması ve kentsel tasarım kararlarının oluşturulması gerekmektedir. Erişilebilirlik, yürüyüş olanakları, ulaşım sistemi, bisiklet, toplu taşıma, özel ulaşım ve duraklar, akışkan ve geçirgen alternatif mekânlar, nişler, arakesitler, arkatlar, pasaj ve köprüler mekânda analiz edilmelidir.
- **Okunabilirlik:** Yol kademelenmesi, dizilimi, mekân kademelenmesi ve dizilim ilişkisi, odaklar ve nirengiler, girişler ve kapılar, yoğun alanlar ulaşımın kolayca kentle bütünleşmesi için detaylı değerlendirilmelidir.

Fotoğraf 218: Örneklerde, kentsel tasarımda aktif bir kent yaratırken stratejiler karma kullanım, kamusal alan, yaya ve bisiklet alanları olarak yeniden önceliklerini değiştirmiştir.

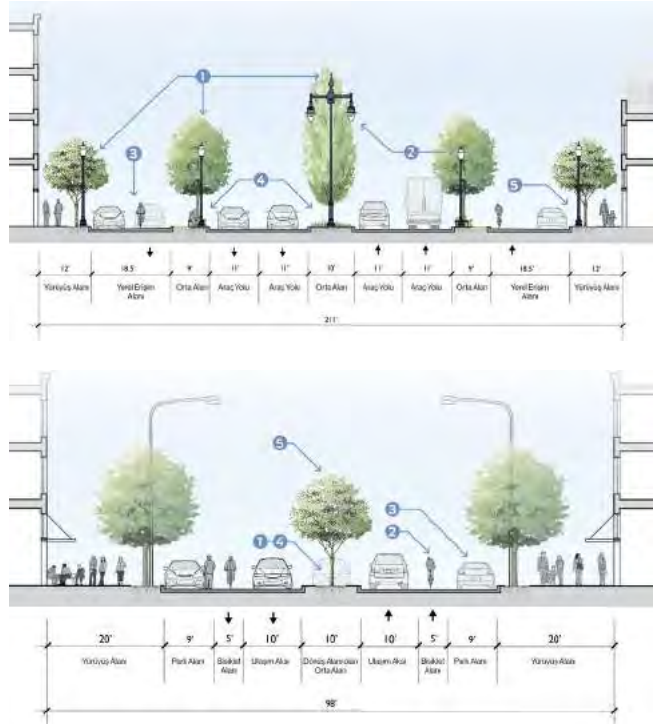
Kaynak: National Association of City Transportation Officials (2012). Urban Street Design Guide. New York: NACTO.

- **Trafik:** Var olan trafik yoğunluğu, ulaşımaya yönelik gelecek öngörüler, güçlü ve zayıf yanlar, fırsatlar, tehditler ve sınırlarıncılar yol kesitlerinde sistematik olarak çözümlenmelidir.
- **Otoparklar:** Park yerleri, otoparklar, garajlar, servisler ve trafik yönetimi altyapısı ilişkisi detaylı alternatiflerle çözümlenmelidir.

Şekil 2.53: Örneklerde, sokak kesitleri yaya öncelikli olarak yeniden tasarlanmış ve çeşitlendirilmiştir.

Kaynak: National Association of City Transportation Officials (2012). Urban Street Design Guide. New York: NACTO.

7.4. MEKÂN ve DETAYLAR

7.4.1. Kamusal Mekân ve Detaylar

Tanım: Açılımlar ile mekânsal kaliteyi oluşturan ara yüz ve bina tasarımına ilişkin detaylar tanımlanmaktadır. Dış mekânların kalitesi ve çekiciliği, canlı ara yüzler, kent merdivenleri, köşeler, çatılar, kaldırımlar, pencereler, zemin kaplamaları, bina boyutu ve ölçek ilişkileri, işlevsel çeşitlilik ve değişimin esnek yansıması, kamusal mekân ve kalitesi ile güvenlik duygusu bu kapsamdaki açılımlardır.

Mekân detayları bir yandan yapılar ve yapıdetaylarını oluştururken diğer yandan da kentsel mekânın kimlik ve kalitesini vermektedir. Bunlar, kamusal mekânlarda yeşil ve peyzaj, kent mobilyaları, kamusal sanat öğeleri, kentsel aydınlatma ile tamamlanmaktadır. Kamusal ve özel mekân arasındaki ara yüzü tanımlayan, parmaklıklar, duvarlar, yatay ve düşey elemanlar, girişler, kapılar, saçaklar tasarıma detay zenginliği veren elemanlardır.

Hedefler

- Kimlik ve kaliteyi kazandırmak
- Mekânın özgünlüğünü vurgulamak
- Mekân kalitesini bakımla sürdürmek
- Mekâna detaylarla değer kazandırmak
- Mekânsal detaylar ile farklılığı hissettirmek.

İçerik

- Yaşanabilirlik ve Canlılık: Doğa, donatı ve kültüre erişmek, yaşam seçenekleri ve kullanımı artırmak, toplumsal birlikteliği desteklemek, eşitlikçi bir gelişmeyi sağlamak demektir. Bu kapsamda, yapılı çevrede, yaşanabilirlik ve canlılık için işlevsel çeşitlilik vererek çözümlemek gerekmektedir. Farklılıkları öne çıkaran bir kentsel tasarım yaklaşımı gerekmektedir.

Dış Mekân Çekiciliği

- Bina geri çekme ve kitle arasındaki geçişleri tanımlamak
- İşlev ve kimlik vermek

- Cephe sınırı sağlamak
- Kapanma duygusu vermek
- Ölçek oluşturmak.

Arayüz ve Canlılık

- Aktif cephe yaratmak
- Yerel kimlik ve ritim duygusu yaratmak
- Girişler ve vitrin ile zemin ilişkilerini zenginleştirmek
- Güvenliği sağlamak için aydınlatmadan yararlanmak gerekmektedir.

Bina ve Ölçek Boyutu

- Bina boyutu ve ölçeği ile sokak ilişkilendirmelidir
- Bina ölçeği çevresel yapılarla ilişkilendirmelidir
- Her bir bina bütünsel kentsel yapılaşma ile tipolojik olarak ilişkilendirmelidir
- Bina yüksekliği ile çevresi arasında ölçek ilişkisi kurmalıdır
- Bina yüksekliğini tanımlayacak yapı zarfları oluşturmalıdır
- Bina derinliği doğal ışık ve havalandırmayı sağlayacak nitelikte detaylandırılmalıdır
- Köşeler özel önemde ele alınmalıdır
- Köşeler odak işlevi göreceği için bu nitelikte detaylandırılmalıdır.

Değişim Ve Esneklik

- Zaman içinde mekânın fonksiyonel değişime nasıl yanıt vereceği belirlenmelidir
- İşlevsel kararların sürdürülebilir olması gerekmektedir
- Çok işlevli kullanım kararları dönüşümde kolaylaştırıcı olmalıdır
- Yeni işlevlendirmeye adapte olma koşulları tanımlanmalıdır.

Fotoğraf 219: Yaşanabilirlik ve canlılığı sağlayan farklı kentsel çözümler üretilebilir. Örneğin Tokyo'da çapraz geçişler yoğun kullanımı teşvik etmektedir.

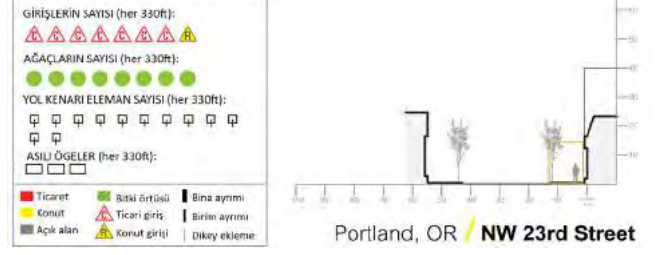
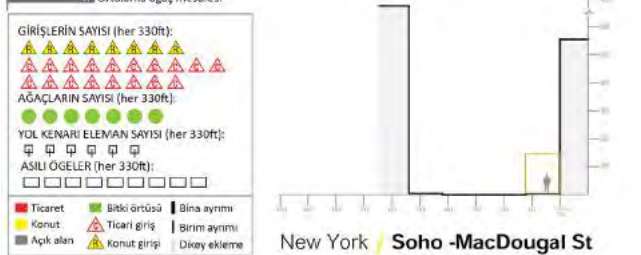
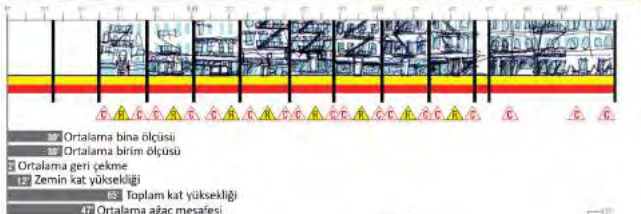
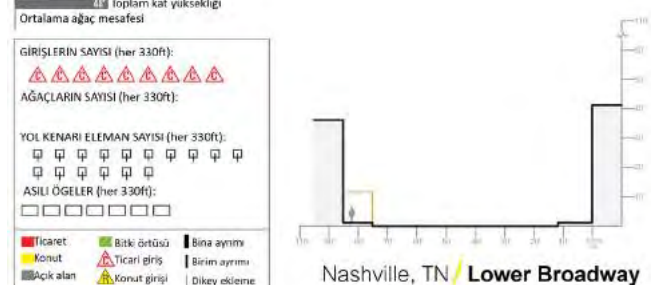
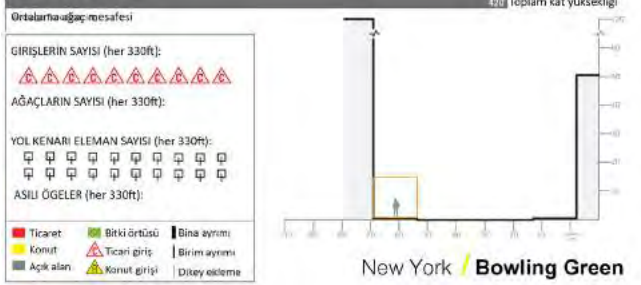
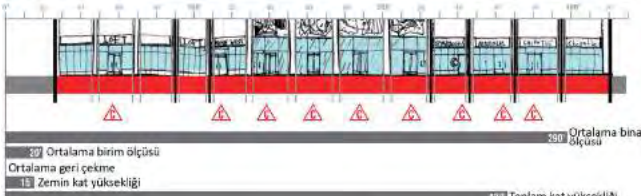
Kaynak: Gehl, J.; Svarre B. (2013). How to Study Public Life. Washington: Island Press.

Şekil 2.54: Dış mekân çekiciliğini yaratan yapılar, cephe, ölçek ve odaklar çok boyutlu ele alınmalıdır.
 Kaynak: City of Jamestown (2006). Jamestown Urban Design Plan. Volume II-Design Guidelines.
 Jamestown: Goody Clancy.

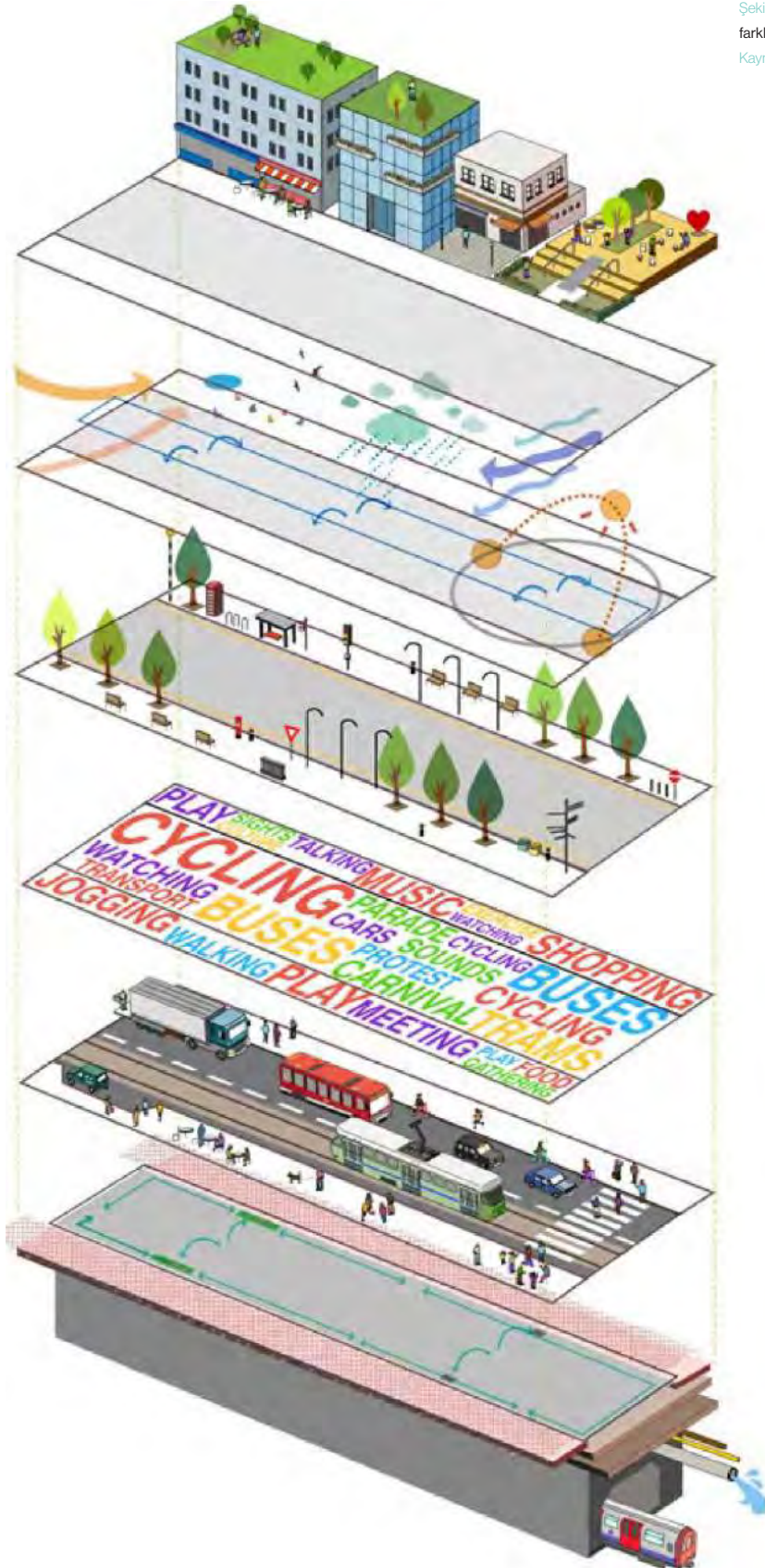

Şekil 2.55: Sokak aksı üç boyutlu tasarım ve binaların yan yana gelişine yönelik tasarım rehberleri çerçevesinde esnek ve alternatif çözümler sunulmaktadır.
 Kaynak: City of Jamestown (2006). Jamestown Urban Design Plan. Volume II-Design Guidelines. Jamestown: Goody Clancy.

Şekil 2.56: Arayüzler ve aktif yaşam için cepheler, sokak ve kaldırımlar stratejik olarak yeniden ele alınmalıdır. Newyork örneğinde kentsel tasarım detaylarındanda kullanılan hassas teknikler gösterilmektedir.

Kaynak: New York Department of City Planning (2013). Active Design Shaping the Sidewalk Experience: Tools and Research. New York: City of New York.

Şekil 2.57: Ekolojik duyarlılık, doğa ve esneklik, teknolojik çözümlerle bütünleşerek farklı katmanlarda değerlendirilebilmektedir.

Kaynak: ARUP (2014). Cities Alive: Rethinking green infrastructure. London: ARUP.

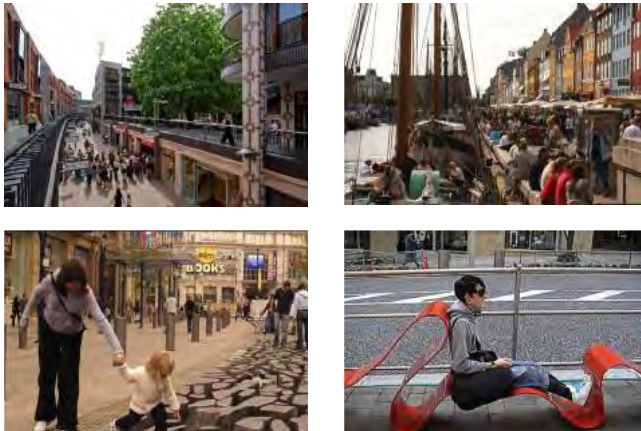
Şekil 2.58: Kamusal mekanlar kentsel tasarım yarışmaları ile kente yeni boyutlar kazandırabilmektedir. Flinders yarışma projesinde, kamusal mekâna ek olarak istasyon binası yanında su üzerinde yüzen sahne ve amfi tiyatro, alışveriş mekânı ve geçiş mekânları birlikte tasarlanmıştır.

Kaynak: NH Architecture (2013). Flinders Street Station. <http://nharchitecture.net/projects/flinders-street-station/>. Melbourne.

Fotoğraf 2.20: Ara yüzler ve aktif yaşam için cepheler, sokak ve kaldırımlar stratejik olarak yeniden ele alınmalıdır. Newyork örneğinde kentsel tasarımın detayda ne kadar hassas teknikler kullandığı gösterilmektedir.

Kaynak: de Bois, P.G (2011). Research and Design in Urbanism: Streets and Urban Vitality. Delft.

Şekil 2.59: Seattle kıyı projesi kamusal mekânı dün, bugün, yarın üçlemesinde yeniden ele almış, tarihi merkezi dün, canlı alışveriş mekânını bugün, bilim müzesi ve çevresini de yarın konsepti çerçevesinde yeniden tasarlamıştır.

Kaynak: City Design (2006). Seattle's Central Waterfront Concept Plan. Seattle: Department of Planning and Development.

TREE STD Tekil Ağaçlar ve Koruyuculan

Yararları:

Maliyeti:

Uygulama:

Tasarımı:

Bilgi:

Otomatik Kamusal Tuvalet

Tanım:

Korun:

Montaj:

Daha fazla bilgi:

Bisiklet Paylaşım İstasyonu

Tanım:

Korun:

Detaylı Bilgi için:

Tıp F Armatür ve Direk

Kullanım: Tarih:

Uygulamalar:

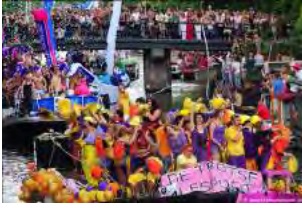
Lamba ve Camlar:

Malzeme ve Renk:

Maliyeti:

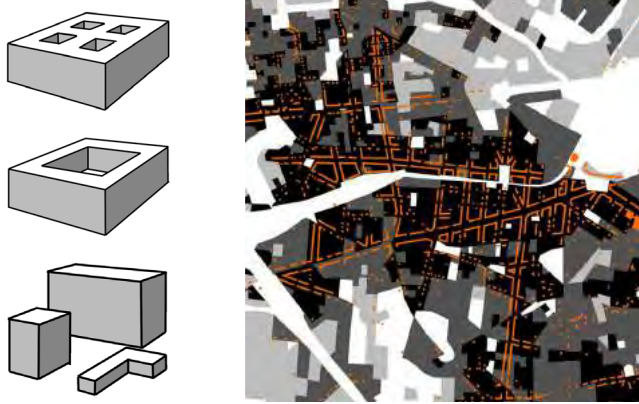

Şekil 2.60. Parsel ve yapılaşma biçiminde avlular, köşe noktaları ve kamusal akslar önemli belirleyicilerdir Kent mobilyalarına yönelik, tasarım rehberine konu alanın kullanım ve tasarım dili çerçevesinde tanımlanan ve çeşitlendirilen menüler oluşturulmaktadır. *Kaynak:* New York City Department of Transportation (2013). Street Design Manual. New York: New York City.

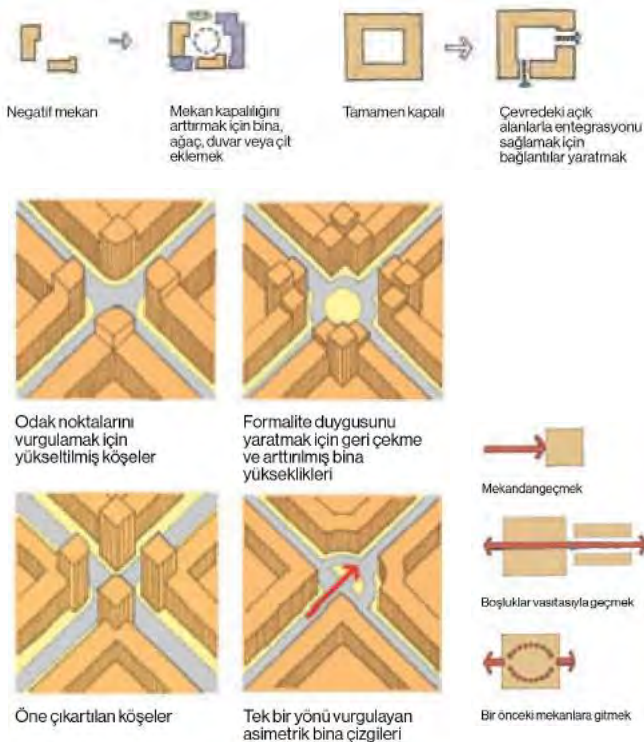
Fotoğraf 2.21: Kamusal mekân farklı kodlar, işlevler, yaş grupları, canlı kullanımlar ve kent mobilyaları bütününde yenilikçi ve canlı olmalıdır.

Kaynak: de Bois, P. G (2011). Research and Design in Urbanism: Streets and Urban Vitality. Delft.

Şekil 2.61: Yapı adası türleri kentteki dokuda çeşitlilik yaratmaktadır.

Kaynak: de Bois, P. G (2011). Research and Design in Urbanism: Streets and Urban Vitality. Delft.

Şekil 2.62: Parsel ve yapılaşma biçiminde avlular, köşe noktaları ve kamusal akslar önemli belirleyicilerdir. Kaynak: English Partnerships; The Housing Corporation (2007). Urban Design Compendium 2. London: Llewelyn - Davies.

7.4.2. Kamusal Mekân ve Öğeler

Tanım: Kamusal mekân sosyal çekicilik demektir. Mekân detayları ve öğeler çekicilik için önemlidir.

- Zemin, sınırlar, kullanımlar, kamusal sanat, kent mobilyası, aydınlatma, güvenlik birlikte değerlendirilmelidir
- Sosyal mekân eylemlere odaklanmalıdır
- Mekânda farklılık yaratmalıdır
- Mekânlar arası kolay geçişler sağlanmalıdır
- Mekân duygusu yaratmalıdır
- Doku, ses ve koku ek duyu olarak eklenmelidir
- Mekân farklılığı yerel kimliği vurgulamalıdır
- Mekânsal farklılık peyzaj farklılığı ile vurgulanmalıdır.

• **Yapı Adası:** Kentsel yapının alt birimidir. Yapılaşmayı kontrol etmenin yanı sıra kentsel birimleri oluşturan parsel ve tekil yapıları ortaya koymaktadır. Kentsel sistemde yapı adaları ölçü, biçim ve boyutları ile kenti kurgulamaya yardımcı olan parçaları tanımlamaktadır.

• **Yapı Adası Ölçüleri:** Yapı adası sınırları çizgiseldir, sürekliliği kontrol etmekte ve sağlamaktadır, sokağa cephe verilmesini, geri çekmeleri ve yapı çizgilerinin tanımlar. Yarı kamusal mekân parçalarını, nişleri, geçişleri sağlamaktadır. Balkonlar, ön bahçeler, giriş saçakları, avlu ve sundurmalar yapı adası sınırları ile tanımlanmaktadır. Bu nedenle, detayda özellikli yapı adaları biçimlendirilmeli ve tasarlanmalıdır.

• **Yapı Adası Boyutları:** Yerleşmeye kimlik veren boyuta ilişkin kararlardır. Tipolojik dizilim göz önüne alınarak sınırları belirlenir ve sistem kurulur. Yapı tipolojileri ve yapı adalarının oluşumu için ayrı detaylı Tasarım Rehberleri hazırlanmalıdır.

Yapısal etkinliği sağlayabilmek için tekil öğelerin birlikteliğinden oluşacak dilin saptanması gerekmektedir. Bu durum, bir tür yeni 'kentsel yapılaşma tipolojisi'nin oluşturulması demektir. Bu çerçevede, yapılaşmaya yönelik tipolojik çözümleme bileşenleri düşünülmeli, bina - yapı dizisi - sokak - yapı adası, ilişki dizini olarak ortaya konmalı ve bu kentsel tasarım çalışması mekânda gösterilmelidir. Konut tipolojileri ve mekânsal buluşma için tematik rehberler hazırlanmalıdır.

• **Yapılar ve Parseller:** Kentsel alt parçalar olarak yapı adası içinde yapı parselleri olarak yer alırlar. Yapı adaları, yapı biçimi ve parsel boyutlarını belirlemektedir.

• **Yapı Biçimi:** Değişimi simgeleyen önemli kararlardır. Yapının iç ve dış esnekliğini de kurgular. Yapı boyutu ile parsel boyutu ilişkisinde parsellerin biçimleri ilk alt sistemi oluşturmaktadır. Yapı adası sistemi, biçimi ve parsellere bölünmede tasarım rehberleri, kentsel kodlar ve sistematik yaklaşımlar çok önemlidir. Bu kapsamda hazırlanan rehberler kentsel tasarım kalitesini ve sürdürülebilirliğini sağlamada büyük öneme sahiptir.

Kent Mobilyaları

- Sokak mobilyaları kentsel yaşam konforunu sağlamalıdır
- Kentsel mobilyaların bakım ve onarımı yapılmalıdır
- Sokak mobilyalarında sanata da yer verilmelidir
- Güvenlik ve güven ortamı yaratılmalıdır.

7.5. UYGULAMA ve İZLEME

7.5.1. Yönetim ile İlgili Bazı Belirlemeler

Kanuna dayalı ilk kurumsal yapılanma, 2011 yılında kurulmuş olan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde, Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü'ne bağlı "Kentsel Tasarım Dairesi Başkanlığı"dır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı dışında, kentsel tasarım çalışmalarının kamu yönetimi içinde yürütülme biçimiyle ilgili belirlenmiş bir yönetim biçimi bulunmamaktadır.

Tarih içinde değerlendirildiğinde, kentsel tasarım projeleriyle ilgili mesleki gelişmelerin esas olarak "özel mimarlık proje bürolarında" oluştuğunu ve kamu yönetiminin de bu gelişmelerden ihale usulü veya yarışmalar suretiyle yararlandığını söylemek mümkündür.

Kentsel tasarımla ilgili bilgi birikimi özel mesleki bürolarda hızla ve olumlu yönde gelişirken son yıllarda belediyelerimizde de bazı yapılanmalar suretiyle, kentsel tasarımın kurumsal nitelik kazandığı gözlenmektedir.

Belediyelerdeki yeni yapılanmalar içinde,

- Kentsel Tasarım Müdürlüğü,
- Kentsel Tasarım ve Peyzaj Müdürlüğü,
- Fen İşleri Müdürlüğü altında yer alan kentsel tasarım sorumlu birimleri,
- İmar Müdürlüğü altında yer alan sorumlu birimleri,
- Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü içinde yer alan kentsel tasarım sorumluları gibi müdürlükler, başkanlıklar ve sorumlu birimler şeklinde farklı isimlerle kurulmuş olan birimler bulunmaktadır.

Bu yapılanmalar için hukuksal olarak yürürlüğe konulmuş ülke ölçeğinde veya bir kanun çerçevesinde temel bir tanımlama yoktur. Her belediye kendi meclis kararlarıyla oluşturduğu özel yönetmeliklerle veya her hangi bir düzenleme yapmadan, mevcut yapılanması içinde kentsel tasarım projelerini gündeme getirir. Bu projeler belediyelerde "mimarî proje muamelesi" görürler. Bazen özel komisyonlar da oluşturulabilir. Kentsel tasarım proje yapımının kararlaştırılması, imar planı ile bağlantısının kurulması ve projenin yükleniciye verilmesi (emanet, ihale, yarışma yoluyla), tasarımın hazırlanması ve uygulama aşamaları tamamen belediyelerin benimseyecekleri süreç dâhilinde devam eder.

Hangi konular için kentsel tasarımın gerekli olduğu, kentsel tasarım projelerinin hangi teknik kriterlerle incelendiği, onaylama süreçlerine ilişkin (mimarî proje onayı haricinde) ne tür usullerin kullanıldığı gibi konuların genel olarak bir değerlendirilmesinin yapılması zordur. Bazı değerlendirme yazıları ve tezler bulunsun da bu dokümanlar, kentsel tasarımın kurumsal olarak yapılmasına ilişkin detayları barındırmamaktadır.

Çalışmanın ilk aşamasında yapılan değerlendirmeye göre mahalli ihtiyaçların belediyeler tarafından yerel demokrasi ilkeleri kapsamında karşılanmasının ve kurumların kendi öz organizasyonlarını tesis etmesinin olumsuz bir yöntem

olduğunu söyleyemeyiz. Ancak, kentsel tasarım gibi önemli bir konunun, "gelişi güzel" usullerle uygulamaya konulması; formel yeterliliği tanımlanmamış bir disiplinin (hatta disiplinler arası bir uğraşın kentsel mekânları biçimlendirmesi; bir üniversitede lisans düzeyinde, on iki üniversitede ise yüksek lisans düzeyinde verilen eğitimlerle, eğitim yollarının ve kurumlarının yetersizliği düşünüldüğünde kentsel tasarımda uzmanlık konusunun istenilen düzeye çıkarılamaması; yapılan bir projenin kentsel tasarım niteliklerine sahip olup olmadığının sorgulanamaması gibi nedenlerden dolayı mevcut belediye uygulamalarının düzensizliği dikkat çeker hale gelmiştir.

Belediyelerimizdeki kentsel tasarımla ilgili karar mekanizmalarının, kurumsal yapılanmaların, proje hazırlama usullerinin ve uygulama tekniklerinin bir yöntem dâhilinde yürütülmesi önemli bir gündem olarak son yıllarda yerini aldı. 2000 yılı sonrasında yürürlüğe giren çeşitli kanunlarda "kentsel tasarım projesi" ifadesinin yer almasına karşın, kentsel tasarıma ait bir tanımlamanın yapılmaması da ülkemiz yönünden çok önemli bir eksiklikti. Eksikliğin bir kısmının giderilmesi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 2014 yılında hazırlayıp yürürlüğe koyduğu Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği ile sağlandı; "kentsel tasarım projesi" ile ilgili önemli hükümler getirildi; tanımlar yapıldı ve bir de uygulama Yönergesi hazırlandı. "Eksikliğin bir kısmının giderilmiş" olması söz konusu Yönergenin sadece Bakanlığın kendi bünyesindeki özel projeler ve Bakanlığın yürüttüğü kentsel dönüşüm projeleriyle ilgili olması nedeniyle. Yerel yönetimler, özellikle belediyeler için hazırlanmış bir uygulama kuralları paketi henüz yürürlükte değildir. Belediyeler kendi usulleri ile projeleri yürütmektedir. Ülkemizde ilkeler bazında ve yönlendirici usuller yönünden yukarıdaki paragrafta ifade edilen bu eksiklikler belediye uygulamaları dâhilinde devam etmektedir.

Bu nedenlerle, Bakanlığın gündeme getirdiği "Kentsel Tasarım Rehberlerinin Hazırlanması Projesi", Belediyeler için teknik yönden çok önemli kazanımlar sağlarken, yönetsel bakımdan da yerel yönetimlerin kentsel tasarım birimlerinin yapılandırılmasında yönlendirici destekleri de getirecektir.

"Kentsel Tasarımın Yönetimi" konusu sadece belediye ve kamu kurumları dâhilinde ele alınacak bir çerçeveye sahip değildir. Bu projenin I. Aşama Raporunda da belirtildiği gibi, yönetim çerçevesi içinde eğitim kurumları, özel girişimciler, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve vatandaşların da yer aldığı geniş bir "paydaşlar kümesi" bulunmaktadır. Bu kapsamda, çok aktörlü ve katılım süreçlerini benimseyen bir model hazırlığı yapılmaktadır. Katılım, kentsel tasarım sürecinin tüm etaplarında etkili olması önerilen bir yönetim biçimidir. Vizyondan başlayarak, analiz, proje, uygulama, kullanım ve izleme aşamalarının tümünde, süreci besleyecek şekilde formel veya informal usullerle katılımın organize edilmesi "bir ilke" olarak belirlenmiştir.

Katılımla ilgili düzenlemeler ülkemizde çok etkin olarak görülmesi de bu düzenlemelerin kentsel tasarım bağlamında başlatılabilmesi ve hazırlanan

Tablo 2.6: Planlama Kademelenmesi

PLANLAMA KADEMELENMESİ 2014	
MEKANSAL STRATEJİ PLANLARI	Ülke Mekansal Strateji Planı
	Bölge Mekansal Strateji Planı
ÇEVRE DÜZENİ PLANI	
İMAR PLANLARI	Nazım İmar Planı
	Uygulama İmar Planı

Rehber ışığında uygulamalara geçilebilmesi bir fırsat olarak görülmelidir. İlgili kurumlar, katılım konularını organize ederken paydaşların etkin birer katılımcı olmalarını da teşvik etmelidir. Ayrıca, "gönüllülük esasına dayalı girişimler" ve "katılımcı iyi uygulama örnekleri" gibi aktivitelerin belirli bir program dâhilinde halka sunulması kentsel tasarım işlerinin toplumsal olarak benimsenmesine çok önemli katkılar sağlayacaktır.

Planlamadaki "çok kurumluluk" ile ortaya çıkan "çeşitlendirilmiş imar" faaliyetleri içinde kurumların sektörel kimliklerini öne çıkarmaları ile planlamanın yönetsel yapısı da yetkiler yönünden çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır. Yasalar, sektörel olarak, planlama faaliyetlerinin birbirlerinden kopuk olarak gerçekleşmesine neden olmuştur. Parçalı imar ortamında çok çeşitli araçların varlığı dikkat çekmektedir. Mekânsal planlama fonksiyonu ile teçhiz edilen çeşitli merkezi ve yerel kurumların kullandıkları imar araçları, kent bütününe değil, sektörel amaçlara veya proje amaçlarına yönelmiştir. Planlamada yetki çeşitliliğinin ortaya çıkardığı "sektörel planlama modeli"nin özellikleri şunlardır:

- Sektöre özel mekân: Kurumların sektörel faaliyetleri için özel bölgeler belirlenmiştir.
- Sektöre özel plan: Özel bölgeler için proje odaklı parçalı planlar üretilmiştir.
- Sektöre özel yönetim: Sektörel bölgeler için yeni yönetim biçimleri oluşturulmuştur.

Bu çeşitlilik içinde "kentsel tasarım" için "tek rehber modeli" oluşturulması anlamlı olmamaktadır ve söz konusu "çeşitlilik" olgusunun, kentsel tasarım çalışmalarına yansıtacağı etkiler nedeniyle yönetim, izleme, denetim ve değerlendirmeler için farklı yaklaşımların benimsenmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ile ilgili politikalar tüm siyasi parti programlarında yer almasına karşın, merkezileşme uygulamaları da önemini sürdürmektedir. Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması ile ilgili çalışmalar kapsamında sektörel kanunların yönetim konularını da etkilemesi nedeniyle alışlagelen kurumların yanında yeni kurumlar oluşmuştur. Hem genel

yönetim için, hem de yerelde gözlenen ortak durum, sektör veya proje tabanlı yaklaşımlarla oluşturulan yeni kurumlara örnek olarak gösterilebilecek:

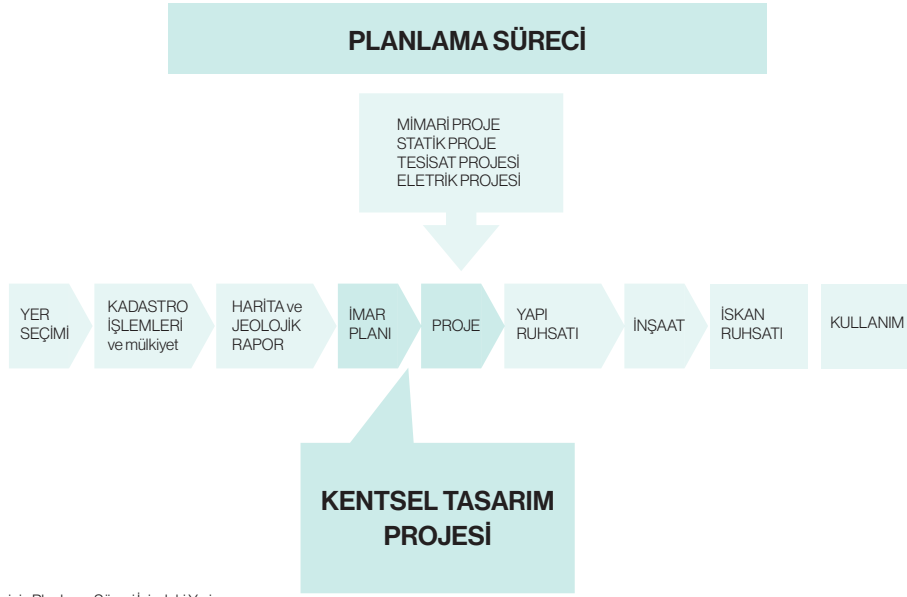
- Proje ortaklığı (belediye ve yatırımcının gelir/ürün paylaşımlı ortaklığı,
- Kamu ve özel sektör işbirliğine dayanan ihale usulleri,
- Özel hukuka tabi anlaşmalar,
- Alan Yönetimi

gibi düzenlemeler kentsel tasarım projelerinin yönetimi için verimliliği arttıran unsurlara sahiptir. Özellikle, büyük ölçekli kentsel tasarım projelerinin, "alan yönetim modeli" ile yürütülmesi çok uygun bir seçim olacaktır.

Önceki kısımlarda, imar planlama süreçlerinin, kentsel tasarım projelerine çok önemli etkilerinin olacağı belirtilmişti. Ülkemizde yaşanan plan çeşitliliği ve kurumsal çokluk konularının Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 2014 yılında yürürlüğe koyduğu "Mekânsal Planların Yapım Yönetmeliği" ile bir ölçüde düzen altına alınmış olmasının yanısıra, kentsel tasarım projelerine ilişkin bazı düzenleyici hükümlerin de getirilmiş olması önemli bir kazanımdır. Ancak, bu arada planlama platformuna yeni bir kavram daha dâhil olmuştur.

Son yılların en önemli kavramı "mekânsal strateji planı" dır. İmar Kanununda yapılan değişiklik ve ilgili yönetmelik ile yeni bir kademelenme tanımı getirilmiştir. Mekânsal strateji planları, çevre düzeni planı ve imar planları hususu tabloda verilmektedir.

Stratejik planlama, mesleki ve akademik yönden olumlu karşılanan bir planlama türüdür. Mali açıdan pahalı ve aynı zamanda siyasi müdahalelere de açık olmasına rağmen, stratejik planlamanın "katılımcı" özelliği yönünün, kentsel tasarıma destek sağlayacağı ifade edilebilir. Her ne kadar adı geçen planlama türü, üst ölçekler için geliştirilmiş olsa da, söz konusu üst ölçeklerde bölgesel farklılıklara ve yerel kimliklere ilişkin getirilecek açıklamalar, kentsel tasarım projelerine önemli girdiler sağlayabilecektir. Bunun yanı sıra üst ölçek planlar kentsel tasarım projeleri için tasarım politikaları ve tasarım stratejileri de üretebilirler.

Şekil 2.63: Kentsel Tasarım Projesinin Planlama Süreci İçindeki Yeri

7.5.2. İzleme; Yönetim Performansının Arttırılması İçin Temel Unsur

Kentsel tasarım konusunda önemli aşamaları geçirmiş ve tecrübeler kazanmış olan ülkelerde "monitoring" olarak ifade edilen, post-proje (proje sonrası-uygulama) dönemi için "izleme" yapılandırılmaları bulunmaktadır. İzleme sonucunda yapılacak "değerlendirmeler" ile kentsel tasarımın benimsenmesi ve projelendirme/uygulama performansının artırılması hedeflenmektedir.

Bu doğrultuda, konuyu planlama ile bağlantılı olacak şekilde ele almak yararlı olacaktır. Planlama süreci içinde bir konumlandırma yapılırsa, kentsel tasarım projesinin plan bitiminden sonra ve mimarlık/mühendislik projelerinden önce yer aldığı ifade edilebilir.

Ayrıca, ilk bölümde palışmanın belirttiği gibi bir kentsel tasarım projesi kendi kapsamına göre ayrı bir süreci tanımlamaktadır.

Buna ilave olarak, sonuç ürün haline getirilen kentsel tasarım projesinin uygulama sürecinde verimli olabilmesi için, izleme ve denetim girdilerinin proje sürecine entegre edilmesi gerekmektedir.

- Bu kapsamda, bir kentsel tasarım girişimin ontolojik olarak sürdürülebilir olması, kentsel tasarım projesinin "proje süreci" niteliğine,
- Uygulama aşamasında etkin olacak "izleme ve denetim" müdahalelerinin etkinliğine bağlıdır.

Bu bağlamda izleme sonuçları kentsel tasarım projesinin verimli yönetilip yönetilmediğine ilişkin verileri oluşturur. İzleme faaliyetleri devamlılık gösterir ve farklı konular için geliştirilebilir. Bu konular aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır;

- Bağlaman izlenmesi: Projenin çevresi ile olan etkileşimi bağlamında ekonomik, demografik, teknolojik ve sosyal değişimlerden nasıl etkilendiği hususlarının izlenmesi,
- Sürecin izlenmesi: Kentsel tasarım sürecinin başından (vizyon oluşturma)

başlayarak, proje yapımı, uygulama ve kullanım aşamalarının ve bu aşamalarla ilgili programların takip edilmesi,

- Sonuçların izlenmesi: Uygulamalarda proje amaçlarına ulaşıp ulaşılmadığı konularının izlenmesi ve izleme yöntemlerinin değerlendirilmesi,
- Etkilerin izlenmesi: Kent sakinlerinin projeden etkilene düzeylerinin ve davranış farklılıklarının izlenerek, kentsel tasarımı gerçekleştiren yöneticilerin, girişimcilerin ve tasarımcıların görev ve sorumluluklarıyla ilgili yükümlülükleri gözden geçirilmeleri için izleme yapılması.

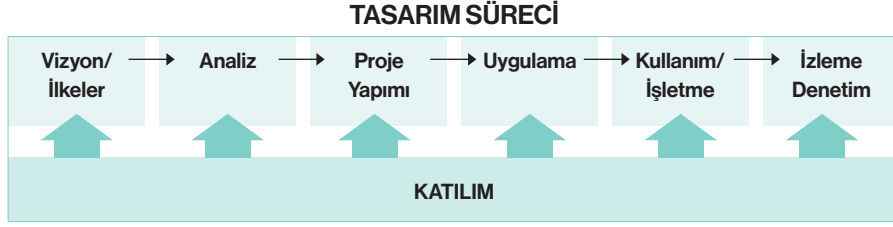
İzleme sürecinde çeşitli performans göstergeleri ile kararların ne ölçüde gerçekleştiği belirli dönemlerde değerlendirilmeye alınmalıdır. İzleme ve başarı ölçümünün iki ana grupta yapılması öngörülmüştür.

1. Birinci grup ölçümler: Kentsel tasarım projesine girdi sağlayan çeşitli sektörel/kurumsal belgelerin (sağlık, enerji, ulaşım, iletişim ve güvenlik gibi yaşam kalitesine etki eden unsurlarla ilgili dokümanların) ölçülendirilmesi ve kıyaslamaların yapılması,

2. İkinci grup ölçümler: Proje öngörülerinin gerçekleşme başarısının ölçülmesi, kent mekânında öngörülen fiziki gelişmelerin kent sakinleri için oluşturduğu "memnuniyet" ölçümlmeleri ve derecelendirilmeleri.

İzleme ve değerlendirme konularına destek verecek bir kaynak Avrupa Çevre Ajansı bünyesinde oluşturulan, "Avrupa Birleşik Kentsel İzleme" (Integrated Urban Monitoring in Europe - IUME) sistemidir. Sistem ile Avrupa kentleriyle ilgili çeşitli izleme girişimlerinin koordine edilerek kentlerle ilgili "birleştirilmiş izleme verileri" elde edilmeye çalışılmaktadır. Kentsel gelişmeleri değerlendirmek için çalışan farklı Avrupa kuruluşları, gönüllülük esasına göre bir araya gelmişlerdir. Güncel kentsel gelişmeler hakkında bilgi paylaşımındaki boşlukları tespit etmek amacıyla, IUME sistemi 3 ana unsur üzerine kurulmuştur.

1. Veriler,
2. Sorular,
3. Kent sistemini anlama.

Şekil 2.64: Tasarım Süreci

Veri oluşturma, kanıt sağlama ve uygun ölçekte analiz yapma kentsel gelişmeyi ölçmek için çok önemlidir. Ayrıca, kentsel gelişmeler ve bu gelişmelerin muhtemel etkilerinin uygulayıcılar ve politikacılar nezdinde doğurduğu soruların cevaplandırılması IUME'nin önemli bir uğraş alanıdır. Bunlara ilave olarak, kentleşmeyle ilgili farklı boyutların birbirleriyle olan bağlantısını yansıttak şekilde kentsel sistemi anlamak ve gerekli müdahale tedbirlerini tespit etme konusu da çok önemlidir. Veri bağlantıları ve karmaşık politika sorgulama işleri, "kentsel izleme" süreçlerinin teorik çerçevesini geliştirmek için katkı sağlar.

IUME'nin çalışmaları içinde yer alan iki raporu Rehber çalışmamız içinde ifade etmek yararlı olacaktır. Buna göre,

- "Avrupa'da Kentsel Metabolizmanın Değerlendirilmesi için Pragmatik Bir Yaklaşım Geliştirmek" (Developing A Pragmatic Approach To Assess Urban Metabolism in Europe) adlı altında hazırlanan doküman, "kentsel kalite" ve "kentsel form" konularıyla ilgili göstergeler setleri belirlemekte ve izleme konularına önemli detaylar getirmektedir.
- "Kentlerde Yaşam Kalitesi" başlığı altında hazırlanmış olan bir diğer raporda ise (i) sağlık, (ii) çevre, (iii) toplumsal adalet konularını içeren 3 göstergenin kentsel kaliteyi etkileyen temel unsurlar olduğu ve bu unsurların da "kentsel tasarım" ve "planlama" süreçlerinde dikkate alınmasının önemli olduğu vurgulanarak, çeşitli değerlendirme çalışmaları anlatılmaktadır.

7.5.3. Kentsel Göstergeler

Yerleşmelerin sosyal, ekonomik, çevresel ve mekânsal durumlarının belirlenmesi ve yaşayanlara sundukları yaşam kalitesi düzeyinin belirlenen bir dizi gösterge ile tespit edilerek sürdürülebilir bir kentsel gelişme için mekân ve yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik politika oluşturmak, merkezi ve yerel yönetimlerin önemli sorumluluklarından birisidir. Bu bağlamda, kentsel göstergeler, yerel ve merkezi yönetimlerin kente ilişkin hedef, politika, plan ve projelerine yansıtılarak sürdürülebilir gelişmeye yönelik olarak, kaynakların optimal kullanımına, kentsel gelişmenin doğru yönlendirilmesine, yönetilmesine, uygulanan politikaların açık olmasına ve önceliklerin belirlenmesine temel oluşturacak önemli bir araç olarak görülmektedir.

Türkiye'de, yerel yönetimlerin mekânsal gelişmesiyle ilgili merkezi düzeyde stratejiler geliştiren Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (mülga Bayındırlık ve İskân Bakanlığı) tarafından kentlerde yaşam ve mekân kalitesinin artırılması ve sürdürülebilir gelişmenin sağlanması politikalarına yön vermek amacı ile "Kentsel Göstergeler Kılavuzu" hazırlanmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kentsel Göstergeler Kılavuzunun uygulanması amacı ile büyükşehir belediyeleri/belediyeler düzeyinde pilot proje uygulamasına devam etmektedir.

7.5.4. Belediyelerde Gösterge Sisteminin Kurgusu İçin Önergeler Paketi

Gösterge sisteminin kurgulanmasında başlangıç olarak ilkelerin sıralanması yapılmalıdır:

- Yaşam kalitesinin sürekli geliştirilmesi için hizmet süreçlerinin ve elde edilen sonuçların sürekli ve sistematik bir şekilde izlenmesi gereklidir.
- İzleme sırasında somut verilerle hareket edilmelidir.
- Somut kanıtlara ulaşmak için kalite çalışmalarının ölçülebilir bir formata dönüştürülmesi esastır.
- Ölçme işleri, süreçlerin yönetimini ve izlenebilirliğini sağlamaktadır.

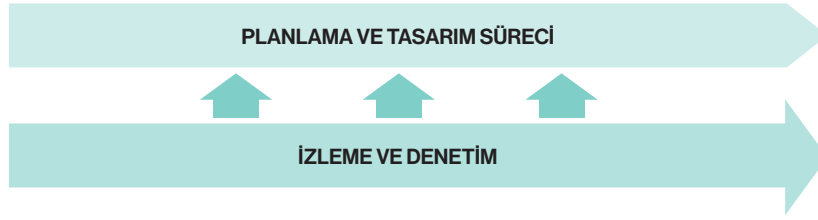
Bu nedenle kentsel tasarımın tüm süreçlerini kapsayan, ölçüme dayalı hedefler tespit edilerek iyileştirmeye açık alanlar belirlenmeli ve iyileştirilen alanlarda kalitenin sürekliliği sağlanmalıdır. Bu amaçla bazı araçların kullanılması gerekmektedir. Araçlardan bir kaç aşağıdaki şekilde sıralanabilir;

- Göstergeler,
- Kurumun öz değerlendirmesi,
- Kurum dışı görüş ve öneriler,
- Memnuniyet ölçümleri.

Bu araçlardan biri olan göstergeler, bir konunun sayısallaştırılması ve ölçülebilir hale getirilmesiyle, o konuda iyileştirme faaliyeti yapılmasına katkı sağlayan, performans ölçümü ve kalite iyileştirme amacı ile kullanılan en önemli araçlardır. Kentsel tasarım kurumuna sağladığı yararlar şöyle sıralanabilir:

- Hizmetin kalitesinin ölçülmesi,
- Konuyla ilgili yönetsel başarının ortaya konulması,
- Üzerinde çalışma yapılan bölümle ilgili başarı veya başarısızlık trendinin tespiti,
- Bölümler arasında kıyaslama yapılması imkânı,
- Kurumlarda ve süreçlerde iyileştirmeye ilişkin planlamaların yapılması,
- İleriye dönük politikaların oluşturulması.

Kalite iyileştirme faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilecek olan gösterge izleme çalışmalarında yerine getirilmesi gereken basamaklar aşağıda belirtilmektedir:

Şekil 2.65: Tasarım ve Denetim Entegrasyonu

1. Ölçülecek kentsel göstergelerin belirlenmesi,
2. Sorumluların belirlenmesi,
3. Gösterge izleme sürecinin gözden geçirilmesi,
4. Veri toplama yönteminin belirlenmesi,
5. Analiz ve veri toplama periyodunun belirlenmesi,
6. İlgili personelin eğitilmesi,
7. Veri toplama,
8. Verilerin sonuçlara dönüştürülmesi,
9. Sonuçların analizi ve yorumlanması,
10. Raporlama,
11. Kentsel tasarım faaliyetlerinin iyileştirilmesi için öneriler.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yürüttüğü çalışmalar dışında oluşturulacak yeni göstergeleri belirlerken aşağıdaki hususların dikkate alınması önem arz etmektedir.

- Kentsel tasarım hizmetindeki farklı süreçlere yönelik ayrı ayrı göstergeler belirlenmelidir. Burada göstergenin hangi süreç ya da süreçleri ölçmek için belirlendiği ve bu süreci ölçmekteki ana hedefleri net olarak belirtilmelidir.
- Çok sorun yaşanan ya da en problemli olduğu düşünülen alanlar öncelikle ele alınmalıdır. Öncelikle kolay ölçülebilen, yüksek olarak personel uyumunun sağlanabileceği göstergeler tercih edilmelidir.
- Objektif sonuçlar elde edilebilecek ve objektif kriterler ile analiz edilebilecek göstergeler tercih edilmelidir.
- Göstergeler belirlenirken çalışanların görüşleri alınmalıdır.

7.5.5. İzleme Sonuçlarının Değerlendirme Süreci

İzleme işi, "değerlendirme" aşamasıyla bir bütünlük teşkil eder. İzlemede toplanan bilgi ve belgelerin değerlendirme sürecini beslemesi gerekir. Kentsel tasarım uygulamalarından elde edilecek olumlu ve olumsuz sonuçlar değerlendirme aşamasında belirlenir.

İzleme sürecinde, uygulama ve kullanım aşamalarındaki çeşitli faaliyetler, trendler ve olaylardan elde edilen bilgilerin toplanması, analiz edilmesi ve ayrıca yapılacak "değerlendirme" aşamalarından sağlanacak performans sonuçları bir bütünlük teşkil eder.

Değerlendirme sonucunda belirlenen sorunlar ve seçenekli çözüm önerilerinin bir "rapor" ile dokümanite edilmesi gerekir ve kurumun sorumlu birimlerine iletilir. Bu sayede çalışmaların ve kentsel tasarım proje girdilerinin

gözden geçirilmesi ve güncellenmesi yapılabilir.

İzleme sürecinde projede öngörülen her bir mekânsal hedefe ulaşma düzeyi, göstergelerde tanımlandığı üzere nesnel ölçütlerle, niteliksel ve niceliksel yöntemler kullanılarak belirlenmektedir. Projenin mali gerçekleşme ve fiziki gerçekleşme oranları arasındaki fark değerlendirilmelidir.

Değerlendirmelerde, kentsel tasarım projelerinin imar planı sürecine olan etkileri, plan değişikliği yapıp yapılmayacağı, tasarım kodlarına yapılacak ilaveler, finansal yapılandırmalar, kentsel tasarım projelendirme tekniklerindeki yenilenmeler gibi konular ele alınabilir. Yaşam ve mekân kalitesi göstergeleri, esas alınarak yerleşmeler için projede öngörülen iyileştirme kararlarını izlenecek ve gerekli tedbirlerin uygulama programını aksatmayacak biçimde alınması sağlanacaktır.

İzleme ve değerlendirme işlemlerinin bilgi teknolojileri olanaklarından yararlanılarak yürütülmesi yöneticilerin ve tasarımcıların karar mekanizmaları için çok önemlidir.

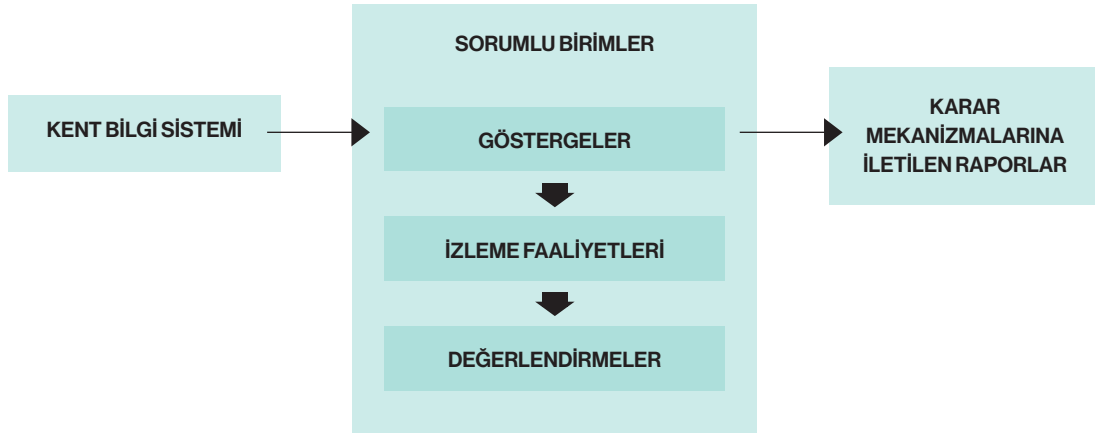
7.5.6. Bir Yönetmelik Desteği

İzleme konusuna destek verecek bir düzenleme olarak 20.07.2013 tarihli Resmi Gazetede yürürlüğe konulan Erişilebilirlik İzleme Ve Denetleme Yönetmeliği'ne yer vermek yararlı olacaktır. Yönetmeliğin amacı, "umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarında erişilebilirliğin izleme ve denetimini yapacak olan komisyonların teşkili, çalışma usul ve esaslarını belirlemek" şeklinde ifade edilmiş olup önemli tanımlar getirilmiştir.

Özellikle engelliler için geliştirilmiş olan söz konusu Yönetmelik, dünya ortamında kabul gören "evrensel tasarım" yaklaşımının, ülkemizdeki resmi olarak kabul gördüğünün bir belgesi ve ülkemiz adına önemli ve yararlı bir gelişmedir. Bu kapsamda çeşitli tanımlar getirilmiştir.

- Erişilebilirlik: Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olması,
- Erişilebilirlik belgesi: Komisyon tarafından denetlenen umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının denetim tarihi itibarı ile erişilebilirlik mevzuatına uygun olduğunu içeren komisyonca düzenlenecek belge,

KENTSEL İZLEME ve DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Şekil 2.66: Kentsel İzleme ve Değerlendirme Süreci

- Erişilebilirlik standartları: Türk Standartları Enstitüsü'nün erişilebilirlikle ilgili yayımladığı TS 9111, TS 12576, TS 12460, TS ISO 23599, TS 13536, TS 23600 ve diğer standartlar,
- Erişilebilirlik tespiti: Umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının Yönetmeliğin EK-1, EK-2 ve EK-3'ündeki erişilebilirlik izleme ve denetleme formlarında yer alan hususların yerinde ve/veya konu ile ilgili dokümanlar aracılığıyla yapılan incelemeler sonucu standartlara uygunluk durumunun belirlenmesi,
- Komisyon: Erişilebilirlik standartlarının uygulanmasını izleyen ve denetleyen komisyon gibi önemli tanımlar, kentsel tasarım çalışmaları ve yönetimler için önemli kazanımlardır.

Ayrıca, ilgili Bakanlık tarafından "Ulusal Erişilebilirlik İzleme Sistemi" UEİS olarak yeni bir düzenlemenin yapılacağı ve bu kapsamda "kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılarda erişilebilirlik standartlarının uygulanmasının takip edilmesi" için kamu kurumlarına ait mekânlarda "izleme sorumlularının" belirleneceği hüküm altına alınmıştır. UEİS'ne kayıt yaptıran kurumlar için belirlenen izleme ve denetleme esasları şunlardır:

- a. Umuma açık hizmet veren yapı, açık alan ve toplu taşıma araçları için erişilebilirlik tespitleri ulusal erişilebilirlik izleme sistemi kullanılarak yapılır.

- b. Yeniden tespit yapılması gereken umuma açık hizmet veren her türlü yapı, açık alan ve toplu taşıma araçları komisyon tarafından belirlenir ve yerinde tespit yapılır.

- c. Erişilebilirlik kararı verilebilmesi için yerinde inceleme yapılır. İnceleme sonucu uygunluğu belirlenen umuma açık hizmet veren her türlü yapı, açık alan ve toplu taşıma araçları için erişilebilirlik kararı verilir ve komisyon tarafından uygunluk belgesi düzenlenir.

İllerde, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından organize edilecek olan bu uygulamanın, özellikle belediyelere kentsel tasarım çalışmaları için çok önemli bilgi akışı sağlayacağı kesinlikle söylenebilir.

7.5.7. İzleme Ve Değerlendirme Sürecinin Özeti ve Şematik Anlatım

Özet olarak izleme süreci ile ilgili;

1. Kentsel bilgi sisteminin oluşturulması,
2. İzleme işini yürütecek olan sorumlu birimlerin belirlenmesi,
3. Kentsel göstergelerin tespit edilmesi,
4. İzleme faaliyetlerinin bir programa oturtulması,
5. İzleme faaliyetleri ve raporlamalar,
6. Değerlendirme çalışmaları ve raporlamalar,
7. Kentsel mekânın performansının artırılmasına ilişkin önerilerin geliştirilmesi şeklinde bir aşamalandırma yapılabilir. İzleme ve değerlendirme konularının ilişkisel olarak ifade edildiği analitik akış şeması aşağıda sunulmaktadır.

Yukarıda yapılan açıklamalar ve belirlemeler çerçevesinde, ülkemizdeki kentsel tasarım uygulamalarında tespit edilen eksikliklerin giderilmesine ilişkin mevzuat önerilerine daha sonraki bölümde yer verilmektedir.

8. YENİ ARAÇLAR ve ÖRNEKLER

GİRİŞ

Kentleri geniş kapsamlı olarak geliştirmede en önemli ve etkin süreç olan planlama, sosyal, ekonomik ve mekânsal değişimi, özellikle de kentsel mekân kalitesini her zamankinden daha hassas olarak değerlendirmelidir. Bu çerçevede, yerel yönetimler, halk, mekân kullanıcıları ve profesyoneller kentleri için farklı yaklaşım sergilemelidir. Bu aynı zamanda kentsel tasarımın da temel amacını oluşturur. Başarılı bir biçimde kentsel yaşam mekânlarının sürdürülebilir ve kimlikli kılınması, tasarım kalitesi ve tasarım sürecinin yönlendirilmesi için yeni araçlara gereksinim vardır.

Konut planları, kent merkezleri ve gelişme alanları hassas beklentilere uygun bir yaklaşımla yönlendirilmelidir. Kentsel planlama, kentsel gelişme, kentsel dönüşüm ve kentsel mekânlar için fiziksel, sosyal ve ekonomik olarak açık ve yeni stratejiler beklenmektedir. Örneğin, Kentsel Tasarım Kavramsal Şema bu yenilikçi süreçte çözüm üreten yeni stratejiler önermektedir.

Stratejik düşünme, kentsel ve kırsal değişimin, hızlı büyümenin anlaşılması, yerel yönetimlerin rolü ve etkisi, bölge kalkınma ajanslarının rolü, kentsel dönüşüm olgusu, kentsel dönüşümde konut üretim ve yenileme ortamı, özel sektörün toplumsal etki grupları ile birlikte stratejik bir yaklaşımla hareket etmesi için kaçınılmazdır. Yenilikçi ve kapsamlı düşünme gerekmektedir. Kentsel tasarım, mekân ve yapılaşma üzerine çok çeşitli konulara işaret etmekte, başarılı çözümlerde öne çıkmaktadır. Bunlar;

- Kaliteli yapılar ve yapılar arası kentsel mekânların üretimi ve yönetimi,
- Mekân kimliğine yönelik tüm kentsel yaklaşımların bir araya gelmesi ve "yer"e özgü mekân üretimini yönetmesi,
- Tarihsel mirasın, kültür ve doğa ile birlikte olumlu bir ilişki düzeyi olarak yansması,
- Kullanıcı ve yerel halk dahil tüm aktörlerin sürece katılması,
- Yatırımlar için gerekli altyapının sağlanması,
- Ekonomik ve finansal gerçeğin dikkate alınması,
- Farklı girişimcilerin girişim ve yatırımlarında birlikteliğin sağlanmasıdır.

Bu kapsamda, Ülkesel Kentsel Tasarım Politikaları ve Kentsel Tasarım Kavramsal Şema önemli ve özellikli yeni araçlar olarak öne çıkmaktadır.

8.1. ÜLKESEL KENTSEL TASARIM POLİTİKALARI

Kentliler için yaşam ortamı, yerel kalite, sosyal bütünleşme ve fiziksel tasarım kalitesini yaratma demektir. Kentsel tasarım, planlama ve gelişme süreci ile doğrudan ilişkilidir ve bunları çözmeye endeksli. Bu süreçte başta mimarlık, mühendislik, peyzaj mimarlığı, hukuk ve finans sektörleri olmak üzere farklı

meslek alanları sıkı bağlantı içindedir.

Kentsel tasarımın gücü en üst ölçekten (makro seviye), en alt Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ölçeğine (mikro seviye) kadar bütünsel bir kentsel tasarım algısı ile kentlerin düzen, görünüm ve işlevsel kalitesinden sorumlu olmasından gelmektedir. Makro ölçekte mekânsal stratejik planlama veya altyapı örüntüsünden, mikro ölçekte kent mobilyasına kadar olan her çalışmayı içerir. En önemlisi de mevzuat bağlamında politikalar ve planlama sistemi ile olan entegrasyon ilişkisidir. Kentsel tasarım alan kullanımını, altyapıyı, mekân ve yapılaşmayı yönetmektedir, aynı zamanda mekânı sosyo-ekonomik yapı ve boyutuyla ilişkilendirir.

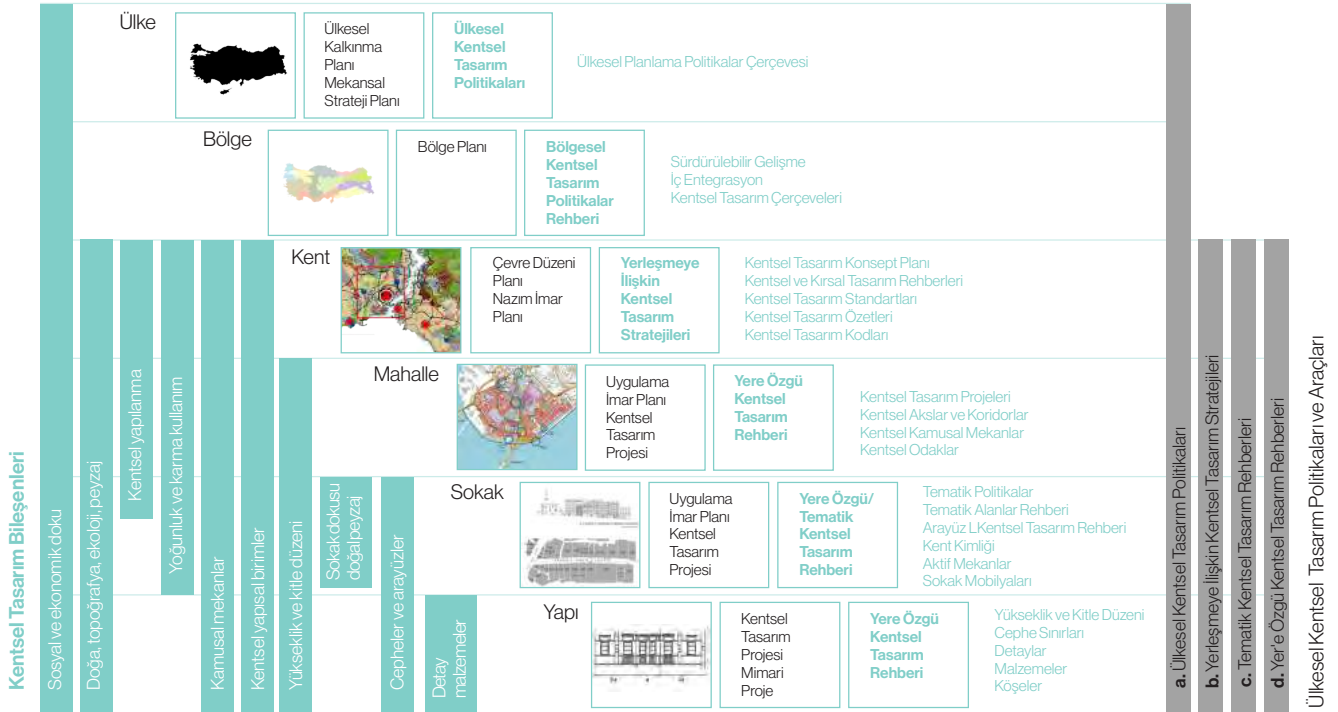
KENTSEL TASARIMIN KENTE OLAN POZİTİF ETKİLERİ

- Değer yaratması, ekonomik ortama getirdiği başarı ile mekânı düzenlemesi, sosyo-demografik yerel kompozisyondaki bütünleştirici etkisi, yerel iş ve girişim potansiyelini teşvik etmesi,
- Kent ve kentlinin mekânda buluşması, yaşaması, konut edinmesi, seyahat edebilmesi, fırsatlara ve hizmetlere eşit erişebilmesi, donatı fırsatlarından yararlanabilmesi,
- Fiziksel ölçekte mekânsal yenilikçi etkisi, yerel ortam ve yerelin gücünü artırması, yaşanabilir çevre fırsatı yaratması,
- Doğal ekosistem ile yapı çevre arası etkileri ve dengeleri sağlaması, tüm bunların sürdürülebilirliğini amaç edinmesi,
- Sosyal ve kültürel olarak yerelin doğal yapısını öne çıkarması ve değere koyması, insanların birbiri ile ilişkisini, kentte özgürce hareket etmesini ve mekânı kullanmasını sağlamasıdır.

Kentsel tasarım projeye endeksli ya da proje ile biten bir süreci ele almaktadır. Bu uzun erimli ve zaman ile ilişkili bir süreçtir. Ayrıca, yapılaşmaya yönelik bir süreç ilişkisi hazırladığı ve sunduğu anlaşılmalıdır. Söz konusu süreç ilişkisi, altyapıdan doğal ekosistemin sürdürülebilirliğinin sağlanmasının yanı sıra toplumlar ve kültürlerin mekânda sürdürülebilmesini de sağlamaktadır. Söz konusu süreç, sonuç ürünün özgün ve tekil kimliği ve yerel karakteristiklerinin oluşmasını kontrol eder ve gelişmeyi bu kapsamda yönlendirir. Bu çerçevede, kentsel tasarımın başarısının ve gücünün sürecin başarisında saklı olduğu anlaşılmalıdır.

Kentsel Tasarımın bu açılımı, kentsel tasarım öğeleri ile sağlamaktadır bu ise bir dizi yaşam kalitesi ve yaşam standardı oluşturulması anlamına gelmektedir. İlk sırada "Tasarım Kalitesi" yer almaktadır. Tasarım kalitesi, öncelikle sunulması, sağlanması ve vazgeçilmemesi gereken öğelerin başında gelmektedir ve temel hedefi oluşturmaktadır. Bir diğer ölçüt, tasarımın ortaya koyduğu yaşam kalitesini oluşturan "Fiziksel Çevre Performans Değerleri"dir ve

ÖLÇEKLER

PLANLAMA SÜRECİ İÇİNDE KENTSEL TASARIM REHBERLERİ

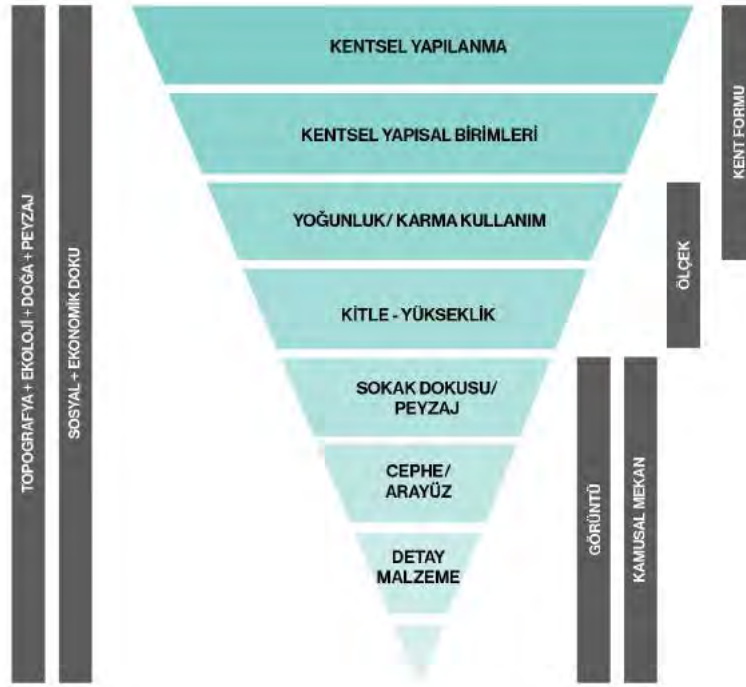
Şekil 2.67: Kentsel Tasarım Ölçek Detayları. Kaynak: Australian Government. (2011). Creating Places for People an Urban Design Protocol for Australian Cities. Australia. kaynağından yararlanılarak bu çalışma için yeniden üretilmiştir.

kentsel tasarım ile sağlanmaktadır. Bunları Kalite, Tatmin, Değer ilişkisi ya da sıralanımı izlemektedir. Yaratılan kalitenin çevrede kullanıcı tarafından bir tatmin ve değer yaratıp yaratmadığı sorgulanmalıdır. Bu öğeler çalışmanın bileşenlerini içermektedir ve kentsel tasarımın hedefi de mutlak başarılı bir sonuca ulaşmaktır. Bu nedenle, çalışmanın tüm bileşenlerini içeren bu öğeler ile yaratılan kalitenin çevrede kullanıcı tarafından bir tatmin ve değer yaratıp yaratmadığı sorgulanmalıdır.

Temel İlkeler

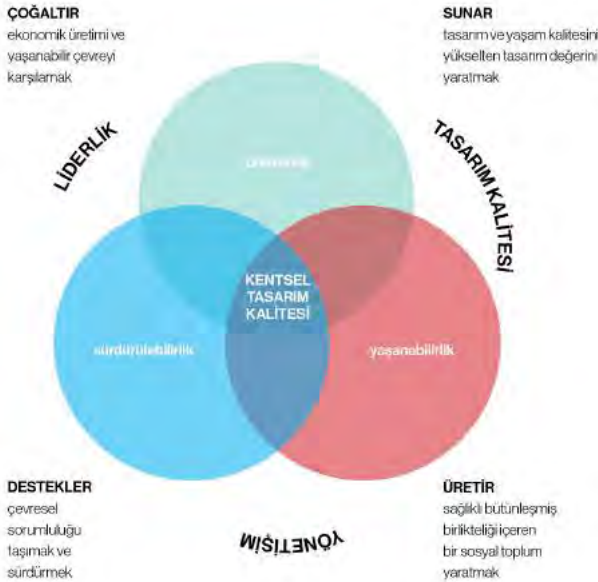
- Ülkesel kentsel tasarım çerçevesi kurmak, sunmak ve kentsel tasarım için temel ilkeleri belirlemek, kentsel tasarım ilkelerini planlamadan yola çıkarak en iyi kentsel tasarım rehberleri ile desteklemek ve uygulama pratiği ile ilişkilendirmek,
- Ülkesel destekli bir kentsel tasarım, kentsel kalite ve kent kimliği süreci başlatmak. Bu kapsamda, üst düzey destekli bir dizi örnek projeyi edinmek. Bu örnekleri kentsel dönüşüm ve kentsel ölçekte konut ve mahalleler için önermek ve çoğaltmak,

- Yerel yönetimleri kentsel kalite hedefiyle geliştirmek için yeni mekânsal stratejiler oluşturmaya ve kentsel tasarım ile bütünleştirmeye yönlendirmek. Bu çalışmaları yapılaşmaya ilişkin kentsel tasarım projeleri ve kamusal mekân, açık alanlar, örnek tasarım kalite öngörüler, kentsel tasarım yarışmaları, kentsel tasarım yönetimi, kentsel mekânların bakımı ve sürdürülebilmesinde de öne çıkartmak.
- Sürdürülebilir kentlere yönelik mekânsal planlama ile kentsel tasarımı bütünleştirmek ve kent adına dengeli gelişme, tasarım ve kalite kontrolü için kararlar üretmek. Yoğunluk, karma işlev, açık yaşam mekânlarına yönelik rehberler oluşturmak.
- Kentsel yapılaşma ve kentsel mekânlar arası performans kriterleri oluşturmak. Enerji etkin kent standartlarını ortaya koymak.
- Kentsel gelişmeyi mekânsal stratejik planlama ile entegre etmek, kamu yatırım ve fonlarını, kentsel dönüşümü kentsel tasarımla birlikte yönlendirmek.

Şekil 2.68: Kentsel Tasarım Öğeleri.

Kaynak: Australian Government. (2011). Creating Places for People an Urban Design Protocol for Australian Cities. Australia. kaynağından yararlanılarak bu çalışma için yeniden üretilmiştir.

Şekil 2.69: Kentsel Tasarım Amaç ve Politikalar.

Kaynak: Australian Government. (2011). Creating Places for People an Urban Design Protocol for Australian Cities. Australia. kaynağından yararlanılarak bu çalışma için yeniden üretilmiştir.

- Kentsel yaşam kalitesini yükseltecek kentsel tasarım rehberleri ortaya koyarak tüm aktörlerin birlikte hareket edeceği platformu oluşturmak, bu ortamı kentsel tasarım merkezleri, sergi, panel, yarışmalar ile aktif kılmak.

Kentsel Tasarım Rehberi Amaç ve İlkeler

Kentsel tasarım rehberlerinin amaç ve ilkeleri MEKÂN ve İNSAN ilişkilerini doğru algılamak ve yönlendirmek üzere aşağıdaki ilkelere dayanmaktadır;

- Üretkenlik
- Sürdürülebilirlik
- Yaşanabilirlik

Bu ilkeler etkin bir yönetim, liderlik ve kaliteli bir kentsel tasarım ile mümkündür. Bu ilkeler, Kentsel Tasarım Rehberleri ile birleşmekte ve kentlere erişmektedir.

Üretkenlik, kendisini artıran iyi bir ekonomik üretim ile onun içinde yer aldığı yaşanabilir kentsel çevre demektir. Çevre ve ekonomik üretimin birlikte ele alınması üretkenliği arttıracaktır. Diğer yandan, Sürdürülebilirlik, ekonomik, sosyal ve çevresel birikliliği oluşturan bir tür altyapı olarak kentsel ortamda toplumun çevresel sorumluluğu taşımasını ve yaşam ortamını sürdürmesini yönlendirmektedir. Yaşanabilirlik, sayesinde de sağlıklı, bütünleşmiş ve birikliliği oluşturulmuş bir sosyal toplum yaratmak mümkündür. Tüm bunların gerçekleştirilmesinde liderlik, yönetim ve hepsinden önemlisi tasarım kalitesi öne çıkmaktadır. Tasarım kalitesi, tasarım ve yaşam kalitesini yükselten bir değerdir ve üretilen ürünler ile yeni bir tasarım değeri yaratılmaktadır. Bu doğrultuda, kentsel tasarım kalitesine erişmedeki döngü, üretkenlik, sürdürülebilirlik ve yaşanabilirliği oluşturacak, liderlik, yönetim, tasarım kalitesi ile güçlü bir sistem bütünlüğü sağlayacaktır.

Amaç

İnsanlar için üretilebilir, sürdürülebilir, yaşanabilir, liderlik edilen mekanlar yaratmak ve tasarım kalitesini entegre etmek

**Çıktılar
Üretim**

Ekonomik üretimini ve yaşam kalitesini arttırmak

Sürdürülebilirlik

Çevresel sorumlulukları desteklemek

Yaşanabilirlik

Sağlıklı, geçirgen, bütünleşmiş toplumu üretmek

**Süreç
Liderlik**

Vizyoner liderlik ve yönetişimi ortaya koymak

Tasarım

Tasarım kalitesini entegre etmek

Tasarım İlkeleri Sürdürülebilir Mekan Üretmek İnsanın Mekanla Birleşme Bağlamını Yaratır

Artırmak Yerel ekonomi çevre ve toplum	+	✓	✓	✓		✓
Bağlamak Fiziksel ve sosyal	✕	✓	✓	✓		✓
Farklılık Seçenek ve deneyim farklılığı	*+	✓	✓	✓		✓
Dayanıklı Sürdürülebilir ve dayanıklı	∞	✓	✓			✓

Tasarım İlkeleri İnsan İçin Yaşanabilirlik

Konfor Dayanıklı ve davetkar	👤			✓		✓
Canlılık İnsan odaklı ve canlı	👤	✓		✓		✓
Güven Güven veren	👤			✓		✓
Yürünebilirlik Zemin kolay yürünen bisiklet	👤		✓	✓		✓

İlke Süreç İçin Liderlik ve Yönetişim

Bağlam Planlama içinde fiziksel ve sosyal bağlam	🎯				✓	✓
Birlikte Paydaşlarla birlikte	“			✓	✓	✓
Üst kalite Yenilik ve liderlik	✓	✓			✓	✓
Sorumluluk Zaman içinde bakım sorumluluğu üstlenmek	🔄		✓		✓	✓

Şekil 270: Amaç, çıktı ve süreç ilişkileri.

Kaynak: Australian Government. (2011). Creating Places for People an Urban Design Protocol for Australian Cities. Australia. kaynağından yararlanılarak bu çalışma için yeniden üretilmiştir.

MEKAN: ÜRETİM VE SÜREKLİLİK

İnsanın mekanla birleşme bağlamı

Şekil 2.71: Mekan, üretim ve süreklilik.

Kaynak: Australian Government. (2011). Creating Places for People and Urban Design Protocol for Australian Cities. Australia. kaynağından yararlanılarak bu çalışma için yeniden üretilmiştir.

	Artırmak
Yerel ekonomi çevre ve toplumu	
	Bağlantı
Fiziksel ve sosyal bağlantı	
	Farklılık
Seçenek ve deneyim farklılığı	
	Dayanıklılık
Sürdürülebilir ve dayanıklı	

İlkeler	Çıktılar	Kentsel Tasarım Boyutu
Artırmak	Yerel ekonomi çevre ve toplumu	- Yaşayan ve çalışan insanların gereksinim ve beklentilerine saygı - Yerel ekonomiyi geliştirmede kentliler için fırsat yaratmak - Çevreyi korumak ve sürdürülebilirliği arttırmak - Yerel kimliği vurgulamak - Toplum, kültür ve miras adına, yere ilişkin mekan ve kimlik yaratmak
Bağlantı	Fiziksel ve sosyal bağlantı	- Çevreyle iyi bağlantı - Gidiş gelişleri rahatlatmak - Ulaşım fırsatları/ kamusal ulaşım yürüme ve bisiklet olanakları yaratmak - Mekanın kimlik ve toplumun kültürü ile bağlantıyı güçlü kurmak - Çevre ile bağı hissettirmek
Farklılık	Seçenek ve deneyim farklılığı	- Her bir yerleşimin kendi kimliği ve kalitesini yerelde kazandırmak - Mekan ve yapılar arası ilişki/etki ve deneyimi görmek ve ne yapılabilir bakmak - Donatı, eylem ve sunuş çeşitliliği - Seçenekler konut ve ulaşım olmalı - Bio çeşitlilik korunmalı
Dayanıklılık	Sürdürülebilir ve dayanıklı	- İklim, doğa, hava değişimine dayanıklılık - Mekan kalitesi adına binaların etkin ve sürdürülebilir kılınması - Pratik olduğu kadar görsel ve estetik boyut - Çevre etki değerlendirme tasarımı - Gelecek eylemlere uyumlu

İNSAN : YAŞANABİLİRLİK

İnsanların birlikteliği için gerekli bağlamı yaratır

Şekil 2.72: İnsan ve yaşanabilirlik.

Kaynak: Australian Government. (2011). Creating Places for People an Urban Design Protocol for Australian Cities. Australia. kaynağından yararlanılarak bu çalışma için yeniden üretilmiştir.

 Konfor Konforlu + davetkar	 Canlılık Canlı ve çevredeki insana odaklı	 Güven Güven hissettiren	 Yürünebilirlik Eğlenceli+ kolay yürünebilen, bisikletli
İlkeler	Çıktılar	Kentsel Tasarım Boyutu	
Konfor	Konforlu + davetkar	• Konforlu hissetmek, yürümek, durmak, oynamak, konuşmak vb. • Doğa konforunun negatiflikleri olmayan • Özgür kullanım, toplumun parçası hissetmek • Her yaşta insana hazır	
Canlılık	Canlı ve çevredeki insana odaklı	• Çevredeki insanları görmek • Kendi kendiniz ve diğerleriyle birlikte • Karşılaşılabilecek çeken, canlı mekanlar • Gitmeyi, deneyimlemeyi ve yaşamayı istediğimiz mekan	
Güven	Güven hissettiren	• Güvenli hissettirmek, gece rahat • Çevre kirliliği olmayan mekan ve yapıları • Bisiklet ve yürüme için her yaşta güvenli	
Yürünebilirlik	Eğlenceli+ kolay yürünebilen, bisikletli	• Araçtan öte insan öncelikli yollar • Kolayca yürünen, engelli, bavul, bisiklet, çocuk arabasına uyumlu • Binaların sokak ve mekanla doğru, rahat boyut ve tipte olduğunu hissettirmesi • Fiziksel eylemi teşvik eden, sağlıklı yaşam stili, sosyal çekicilik	

LİDERLİK + YÖNETİŞİM

Şekil 2.73: Liderlik ve yönetim.

Kaynak: Australian Government. (2011). Creating Places for People an Urban Design Protocol for Australian Cities. Australia. kaynağından yararlanılarak bu çalışma için yeniden üretilmiştir.

 Bağlam Planlama içinde fiziksel ve sosyal bağlam	 Birliktelik Geçerli paydaşlarla birlikte	 Üst seviyede kalite Yenilik ve liderliği üst seviyede desteklemek	 Sorumluluk Sorumluluğu zaman içinde bakımı göz önüne almak
İlkeler	Süreç	Kentsel Tasarım Boyutu	
Bağlam	Planlama içinde fiziksel ve sosyal bağlam	• Stratejik planlama çerçevesi ile birlikte çalışır • Fiziksel çevreyi topografya, bio çeşitlilik, peyzaj ve manzaraya entegre etme • Var olan sokakları bina ve altyapı ile ilişkilendirmek • Tarih, kültür, miras, tarihsel bağlamı toplum ve mekanla bağlamak • Sosyal ve ekonomik eylemleri çevreyle yarışabilir kılmak	
Birliktelik ilişkili	Geçerli paydaşlarla birlikte	• Kentsel tasarımı insan ve mekan yaratmak önceliğiyle ilişkilendirir • İnsanı toplumsal birlikte gelişme için ilişkilendirmek • Planlama ve tasarımı ortak bir yaklaşımla çok disiplinli yaklaşıma uyumlandırmak	
Üst seviyede kalite	Yenilik ve liderliği üst seviyede desteklemek	• Planlama ve tasarımı denetim için öncelikli uygulama tasarım ve tasarım uzamnlığı ile birlikte sürdürmek • Tasarımda uzamınların proje edinimine katmak	
Sorumluluk	Sorumluluğu zaman içinde bakımı göz önüne almak	• Kent toplum çevreyi sürekli katmak ve adapte etmek • Çevresel, sosyal, ekonomik bedeli gelişme adına uygulamak • Tasarım ve makani bakım ve onarım ile sürdürmek • İklim değişimini azaltmayı stratejiye koymak	

Örnek Model İşleyiş Süreci

İyi tasarlanmış kentsel mekân, ENTEGRE/BÜTÜNLEŞİK bir sistemdir. Tasarım yaklaşımını, tasarım kalitesini sisteme adapte etmeye çalışmalıdır. Çok disiplinli ekiplerle işbirliği önemlidir ve bunu gerçekleştirmeye çalışır. Ayrıca, projenin tüm aşamalarında uygulama ve bakım onarım öngörülerini de tasarıma katmayı hedefler.

Etkin bir model 'kaliteli tasarım'ı önceliklendirir. Bu da etkin bir liderlik demektir, aynı zamanda, ekip ile çalışma sağlanmalı ve tüm aktörler sürece entegre edilmelidir.

Ek belirleyici süreç, en iyi kalitede kentsel tasarım projesi edinim için VİZYON demektir ve aynı zamanda geniş bir perspektifi göz önüne almayı gerektirmektedir.

BAĞLAM:

Kentsel Tasarım ve Stratejik Planlama ilişkisi

İyi bir stratejik planlama çerçevesi ekonomik, sosyal ve çevresel çıktıları açıklamayı ve analiz etmeyi hedefler. Bu çıktıları ulaştırmak için analizleri geliştirir ve hedefe yönelik bilgilere ulaşmaya çalışır. Aynı zamanda, kentsel tasarım ölçeğinde detaylı analizler yaparak yerin kimliğini vurgular ve açıklar.

- Stratejik vizyon ve politikaları yasal planlarla mekânda uygulanır boyuta taşır. Altyapı ve hizmetlere ilişkin plan ve projeleri değerlendirerek bütünlleştirir.
- Stratejik planlama sistemi için farklı kriterleri kurgular. Stratejik planlama çerçevesi projelerin mekânla buluşması bakımından önemlidir.
- Ülkesel ölçekteki çalışmalar, kentsel planlama politika, hedef ve ilkelerini içermeli ve kentsel tasarım ile mekân ve tasarım kalitesini ilişkilendirmelidir.

İLİŞKİ:

Katılım ve Aktörler Arası Birliktelik

- Gerekli paydaşlara erişilmeli, çok çeşitli ve geniş kapsamlı sosyal gruplar katılımlı sağlanmalı, mutlak süreçte kentsel tasarıma girdi sağlamak üzere paydaşlar çağrılmalı ve bir araya getirilmelidir. Danışma ve katılımda ortaya çıkan görüşler için geri dönüş alınmalıdır.
- İlişki ve katılım kapsamında aktörler, Vizyonun oluşmasını yardımcı olmakta, tasarım kontrol ve yenilemelerinde görüş vermektedir, bu çerçevede kamuya sunum ve sergi sürecinde de geri dönüş alınmalıdır.

ÜSTÜNLÜK:

Liderlik, İşbirliği Ekip İş

- Tasarım süreci vizyoner bir liderliği üstün kılmakta ve gerektirmektedir. Bu nedenle, iyi bir lider seçmek kentsel tasarım kalitesini elde etmede ön koşuldur.
- Büyük projelerde tasarım kalitesi için yarışmalar ve bağımsız görüşler ile kaliteyi genişletmek önemlidir.

- Kentsel tasarım başarısı çok disiplinli bir ekip, uygun bir beceri ve deneyim ile uzmanlık demektir.
- Tasarım, kent tasarımcısı, mimar, planıcı, peyzaj mimarı, ulaşım, altyapı, kent mühendislerinin katılımı ile yapılabilir.

ENTEGRE SÜREÇ:

Tasarım Kültürü

- Kaliteli tasarım entegre bir süreç demektir. Geçerli paydaşlar ile işbirliğini sisteme entegre etmek ve tasarıma ilişkin bilgileri bütünlleştirmek gerekmektedir.
- Vizyon ve stratejiler topluma danışılmalıdır. Vizyonu sonuca göre oluşturmak ve çıktıları projede kullanmak çok önemlidir.
- Tasarım kültürü oluşturmada süreci kontrol etmek büyük önem taşımaktadır.
- Proje odaklı ve detaylı bir tasarım özeti yazmak, performans kriterlerini oluşturmak ve önceden yönlendirmek gerekmektedir.
- Proje aşamalarında seçenekler kurmak, tasarım süreci ile sorgulamak, performans kriterleri ile kentsel tasarım ilkelerini ve seçenekleri geliştirmek gerekir.
- Karar vermede sistematik yaklaşmak ve yeni bir yöntem belirlemek gerekir.
- Tasarım kalitesini azaltmamak, kaybetmemek için uygulamayı yönetmek ve hedefe ulaşmak gerekir.
- Çıktıları kentsel tasarım ilkeleri ile yeniden sorgulamak ve değerlendirmek önemlidir.
- Tasarım kültürünü desteklemek ve kentsel tasarımı tasarım kalitesi için kullanmak ve değerlendirmek gerekmektedir. Bu nedenle, en iyi örnekleri ortaya koymak, etkin bir tasarım değeri oluşturmak, tasarımda üstün projeler için ödüller koymak, yarışmalar yapmak kaçınılmaz araçlardır.

SORUMLULUK:

Yönetişim

- Kentsel Tasarım Sistemi bir mekânda tasarım sürecini uygulama pratiğidir. Bunu gerçekleştirmek için uzun erimli etkin bir yönetim gerekmektedir. Bu doğrultuda, sürecin sürdürülebilir olmasından emin olunmalı, süreç içinde kalitenin sürdürülmesine yönelik bakım ve onarım sağlanmalıdır.

8.2. KENTSEL TASARIM KAVRAMSAL ŞEMA

KENTSEL TASARIM KAVRAMSAL ŞEMA VE TANIMI

Kentsel tasarım süreci, Kentsel Tasarım Kavramsal Şema, planlama ve kentsel dönüşüm sürecinde stratejik aşamalar ile bir bütünlük içinde, planlama ile birlikte ele alınmaktadır. Finansal, ekonomik ve sosyal politikaları, fiziksel ve mekânsal anlamda etkin bir biçimde yönlendirmektedir. Tekil yapıları bütünlük içinde ele almaktan sorumludur ve detayda bu birlikteliği oluşturan dili vermelidir. Kentsel tasarım çerçevesinde sokak, meydan, açık alan ve mahalle yerleşmelerinin detaylandırılacakları bölgeleri, birimleri, alt alanları, özellikli aks ve koridorları, odakları ve kentsel proje alanlarını göstermelidir. Detayda yapıların kitle ve yüksekliğini, yapı ile mekân arası ilişkiyi, eylem ve işlevleri tanımlamaktadır. Bu nedenle, Kentsel Tasarım Kavramsal Şema bu farklılaşan alan ya da birimleri veya alt bölgeleri, kısaca, kentsel tasarım rehber alanlarını işaret eden şemadır. Hareket örüntüsünü bütünsel olarak ele alıp yaya ve toplu taşımayı öne çıkartmaktadır. Aktörler arası işbirliğini sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamla ilişkilendirerek, tasarımı doğa ve kentsel kimliği sürdürmeye yönlendirir.

"Kentsel Tasarım Kavramsal Şema" kentsel dönüşümün farklı ölçeklerini birleştirmeyi ve yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Yatayda ve dikeyde planlama araçları arası ilişkiyi ürüne odaklı yönlendirmektedir. Bu nedenle, var olan süreç ve araçları kentsel bağlamda yeniden değere koymaktadır. Bunlar parçalı kentsel dönüşüm kararları, yeni konut alanları, kent merkezleri ve alışveriş mekânları, sanayi mirası dönüşüm alanları olabilir. Amaç, parçalı yapıya bütünsel bir bakış oluşturmak, yeni bir konsept şema ile geleceğe ilişkin fırsatları bütünsel ve doğru olarak yönlendirmektir. Sonuç olarak

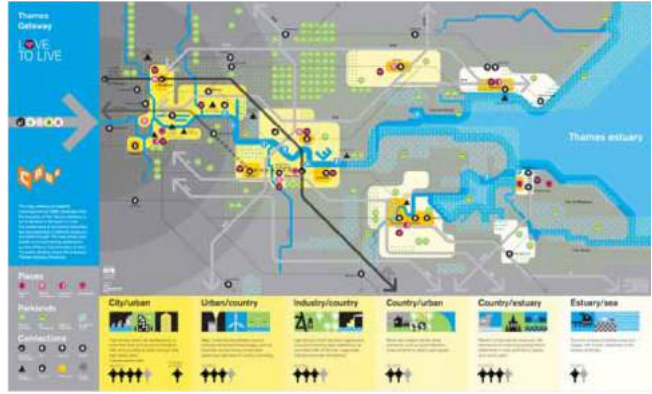
Şekil 2.74: Kentsel Tasarım Kavramsal Şema Örneği

Kaynak: Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2008). Creating successful masterplans: A guide for clients. London: CABE.

Şekil 2.75: Kentsel Tasarım Kavramsal Şema Örneği

Kaynak: Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2010). Getting the big picture right: A guide to large scale urban design. London: Blackmore on Revive.

sosyoekonomik ve fiziksel bağlamı birlikte ele alarak hedefe yönelik stratejik düşünme ve aktörler arası işbirliği ile geleceğe rehberlik etmektedir. Bu amaçla da plana kentsel tasarım boyutu katmaktadır.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ve Rehberlik

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema tüm tekil kentsel tasarım projeleri ve yaklaşımlarının hareket ettiği bir bağlamsal çerçevedir. Bu nedenle, stratejik düşünme aşamaları için bir altlıktır ve daha kaliteli bir çevre tasarımı elde etmeyi amaçlamaktadır. Kentsel Tasarım Kavramsal Şema aktörlerin çeşitliliği ile stratejik düşünme ve çözüm ilişkisini kurmaktadır. Çünkü, kentsel tasarım süreci geniş kapsamlı, karmaşık, kimi zaman tartışmalı, olumlu sonuca hedefli, öngörülse içerikli ve özel yararı gözardı etmeden kent kimliğine yönelen bir süreçtir. Bu özelliği ile kentin üç boyutlu biçimlenmesine yardımcı olmaktadır.

Gelişme planlarını potansiyel kimlikleri ile birlikte tanımlamaya yardımcı olan kavramsal şemalar, özellikle kentsel dönüşüm sürecinde yerel yönetimleri yerel halk ile birlikte hareket etmeye ve onlara da rol vermeye yönlendirmektedir. Bir değer yaratmakta ve bu değer çerçevesinde gelecek için öncelikleri tanımlamakta ve aktörler arası birliktelik platformunu oluşturmaktadır. Özel sektör yatırımlarını kamu ve özel sektör etkisi ve rolü ile birlikte yönlendirmeyi hedeflemekte ve politik bir liderlik oluşturmaktadır. Kentsel yaşam kalitesini sağlamada sürdürülebilir gelişme ve kamusal mekân elde etme çabasını güçlendirmektedir.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema yeni bir araç, süreç ve teknik demektir. Anahtar rolleri ve ilişkileri sonucu elde etmeye yönelik olarak oluşturmakta ve rehberlik etmektedir.

Süreçte katılım, çalışma, farklı etaplar ve öneriler çok geniş bir boyuttadır. Bu nedenle, sunulan çerçeve, tüm aktörleri, birleştirici bir altyapıda buluşturmaktadır. Amaç, başarılı bir sonuca ulaşmak için ortak bir dili yaratmaktır.

Öncelikli olarak tanımlama, temel faktörler ve hedeflerin ortayakonması gelmektedir. Daha sonra ise planlama sistemi içindeki yeri ve rolüne ilişkin yöntem geliştirilmektedir. Anahtar aşamalar, tasarıma doğru uygulama süreci ve destek dökümanlar bir bütün olarak ele alınmaktadır.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ve Planlama İlişkisi

Planlama platformunda, hedef ve ilişkileri dikkate alarak yerel planlar ve hükümet politikalarını, sektörler arası işbirliğini "tasarım ve yaşam kalitesi" bağlamında detaylandırmaktadır. Süreç yönetimi ve planlama ilişkisini kurmak, uygulamaya odaklı çözüm sistemleri sunmak, çoklu aktörlerin sorumluluklarını işler kılmak kaçınılmazdır.

Kentsel tasarım yapılar ve mekânlar için bir tasarım kalitesini ve kimlik etkisini hedeflemektedir. Çözüm önerileri tasarım kalitesini oluşturacak nitelikte araçlar olmalıdır. Bu nedenle, Kentsel Tasarım Kavramsal Şema, kullanıcı için işlevler kadar kentsel tasarıma ilişkin performans kriterlerini ve estetik gereksinimleri de yönlendirmelidir. Bu kapsamda, kentsel tasarım ilkeleri, "kimlik ve karakter, kamusal mekân kalitesi, kolay hareket edebilirlik, okunabilirlik ve imaj, değişime adapte olabilirlik, güvenlik ve yaşam kalitesi"ni kapsamaktadır.

Yaratılan değerler ekonomik, sosyal ve çevresel kalite için önem kazanmaktadır. Başarılı bir işbirliğinde aktörler arası ortak platform ya da doküman niteliğindeki Kavramsal Şemanın, planlama süreci ve kentsel tasarım ile buluşmasındaki ilkeler ise "kaliteye odaklı güçlü bir vizyon ve liderlik sağlamak, amacı ve gereksinim çıktılarını iyi tanımlamak, tüm kentsel tasarım ortamından ve başarılı projelerden etkilenmek ve öğrenmek, yeterli zaman ve enerjiyi vermek, doğru ekibi ve partnerliği kurmak, bağlamı fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel sorumlulukları içerir şekilde oluşturmak, paydaşlarla birlikte hareket etmek, akılcı bir süreci anlamak ve işletmek, ortaklık işbirliğinde/ruhunda çalışmak, uygulamaya odaklanan stratejileri oluşturmak" olarak sıralanabilir.

Sonuç olarak Kentsel Tasarım Kavramsal Şema vizyoner olmalı, uygulama hedefli karar ortamını ve araçları sağlamalıdır. Planlamaya entegre olup, gelişme potansiyeli ve fırsatlarını esnek bir biçimde, tartışarak, katılımlı, öncelikleri belirleyen tarzda yaratmalı, gelecek kentsel tasarım rehberlerine sağlam ve güçlü bir altlık teşkil etmelidir.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ürün ve süreç olarak yeni bir yöntemi oluşturmaktadır. Planlama ve gelişme süreci içinde kentsel tasarım standartlarını oluşturmayı ve geliştirmeyi hedeflemektedir. Daha gelişmiş bir tasarım kontrol ortamını sunmaktadır. Bu proaktif bir planlama sürecidir ve tasarım ile toplumun birlikte gelişme fırsatlarını sağlamaktadır.

Planlama sürecinde kentsel tasarım, ürün odaklı olmasıyla paydaşları da gelişmenin bir parçası kılmaktadır. Ayrıca, kentsel tasarım ve kentsel tasarım rehberleri yerel yönetimlerin hazırladığı planlar için uygulamaya yönelik önemli bir altlık niteliğindedir ve sürdürülebilir toplumları yaratmada çok önemli bir araçtır.

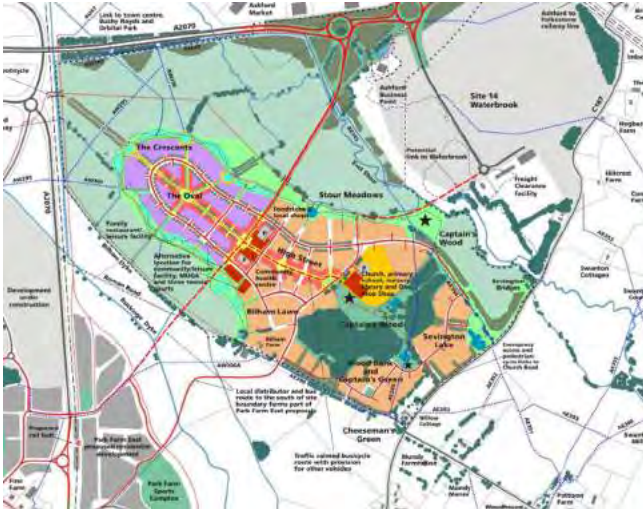
Kentsel Tasarım Kavramsal Şema üç önemli aşamayı içermektedir. Bunlar: Stratejik çerçeve: Amaç ve hedefleri ortaya koymakta, özellikle kentsel dönüşüme yönelik analizleri ve temel bilgileri oluşturmaktadır.

Üç boyutlu mekânsal çözüm: Mekânsal Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ise üç boyutlu bir öneridir. Sosyal ve ekonomik faktörlerin fiziksel etkisini tasarım bölgelerinden, alt odaklar ve birimler, koridorlar ve akslar boyutuna kadar detaylandırarak araçların tanımlandığı bir şemayı ortaya koymaktadır.

Uygulama: Rehberlerle zenginleşmiş detaylı, çizili ve yazılı kararlar ile finansal boyutu içermektedir.

Bunlardan en önemlisi olan Mekânsal Kentsel Tasarım Kavramsal Şema temel ilkeleri ortaya koymaktadır. Vizyon bu aşamada oluşturularak görselleştirilmektedir. Gelişmenin üç boyutlu kurgusu oluşacağından farklı katmanlar için altyapı şemalar ile kurulmakta ve rehberler yönlendirilmektedir. Fiziksel olduğu kadar sosyal altyapı da ilişkilendirilmektedir. En önemli sorumluluğu hangi özgün detaylandırma ile farklı karakter ve kimliğin oluşturulacağı kararlarını tanımlamaktır. Okunabilir ve anlaşılır olması, tüm paydaşların birlikteliğinin yansımaları gerekmektedir. Uygulama araçlarına da işaret eden Kentsel Tasarım Kavramsal Şema pozitif bir süreç olmalıdır. Mekânsal değişimi ve ilkelerini araştırmakta, fiziksel, ekonomik ve sosyal boyutları içermektedir. Sorumlu ve proaktif bir anlayışa sahiptir. Sorumlulukları, var olan yere ilişkin tüm değerler demektir. Bunlar, rehberlerle elde edilmeli ve geleceğe yansıtılmalıdır. Ayrıca, pazarlama ortamı, paydaşların etkisi dışlanmamalı, farklı kullanıcılar ve kullanım biçimi de sisteme dahil edilmelidir. Geniş kapsamlı bir vizyon ile eylemi tanımlamak gerekmektedir. Bunu başarabilmek için gelişme ilkeleri ve fırsatlar tanımlanmalı, güçlü eğilimler ve kullanımlar algılanmalıdır. Kavramsal şema uzun erimli bir vizyon oluşturmali, farklı senaryolara dayanmalı, değişimi algılamalı ve paydaşların farklılığını yansıtmalıdır. Bu nedenle, en uygun norm, standard ve araçları ortaya koymalıdır.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema hazırlama nedeni bağlamı anlamak, bağlamla ilişkili analizler yaparak geleceği canlandırmaktır. Sürecin anahtar tetikleyicileri olan senaryolar öncelikli amaçları tanımlamaktadır. Bu nedenle, talebe dayalı olarak yatırımı canlandıran ve kanalize eden, ortak hedefleri ilişkilendiren yaklaşımlar gerekmektedir. Bu yaklaşımlar projeler yoluyla mekânla ilişkilendirilmelidir.

Şekil 2.76: Kentsel Tasarım Kavramsal Şema Örneği

Kaynak: Ashford Borough Council (2003). East Stour Village Development Brief, Ashford.

Sonuç çıktıları, fiziksel bağlamla ilişkili öneriler, tanımlanmış rehber alanları, alt kentsel tasarım bölgeleri, kentsel gelişme ve kentsel dönüşüm ilişkisi, uygulamada kamu-özel sektör işbirliği ve rolüne ilişkin kararlardan oluşmaktadır. Bunlar, şematik olarak anlatılmalı ve çözüme yönelik sistem kurulmalıdır.

Farklı fiziksel ifade ya da şema tekniği, katmanları ve stratejileri sunumla ve tasarımı ilişkilendirecektir. Hareket, açık alan stratejisi, peyzaj ve altyapı politikaları da detayda işlenmelidir.

Bu özellikleri ile Kentsel Tasarım Kavramsal Şema belirleyici, kesin, canlı, yaratıcı, esnek tasarım konseptini plan ile uygulayan bir araçtır. Detayları rehberler ve ek dokümanlarla sağlamaktadır. Şemalar ile gelişmeye yönelik önerilen konsepti test etmek gerekmektedir. Temel sorular, alan için tekil bir çözüm olup olmadığı, vizyon, öneri ve ilkelerin mekânla nasıl bulunduğu, kentsel tasarımın tasarım kalitesi ve tasarım standartlarını sunabilmesi ve test edilebilmesi gereken konularının nasıl ele alındığı ve hangi rehberleri önerdiği. Kimi zaman mekân kimi zaman da vizyon etkileri nedeniyle sonuç ürün yenilenebilir, bu nedenle sürecin sonunda her bir soru tekrar test edilmelidir.

Uygulama Aşaması: Süreç ve stratejilerin hazırlık ve tasarımının uygulamaya geçişidir. Uygulama üç boyutlu tasarımlardan oluşmaktadır Dolayısıyla süreç ve çıktılar, zamanlama, fonlar, araçlar, ajanslar, ortaklar, pazar mekanizması,

yönetim ve bakım stratejileri ile risk analizlerini içermelidir.

Kentsel Tasarım Kavramsal Şema uygulama araçları ile tasarım kalitesini kurgulayacaktır. Uygulama araçları;

- Tasarım özetleri,
- Tasarım rehberleri,
- Tasarım kodları,
- Tasarım standartlarıdır.

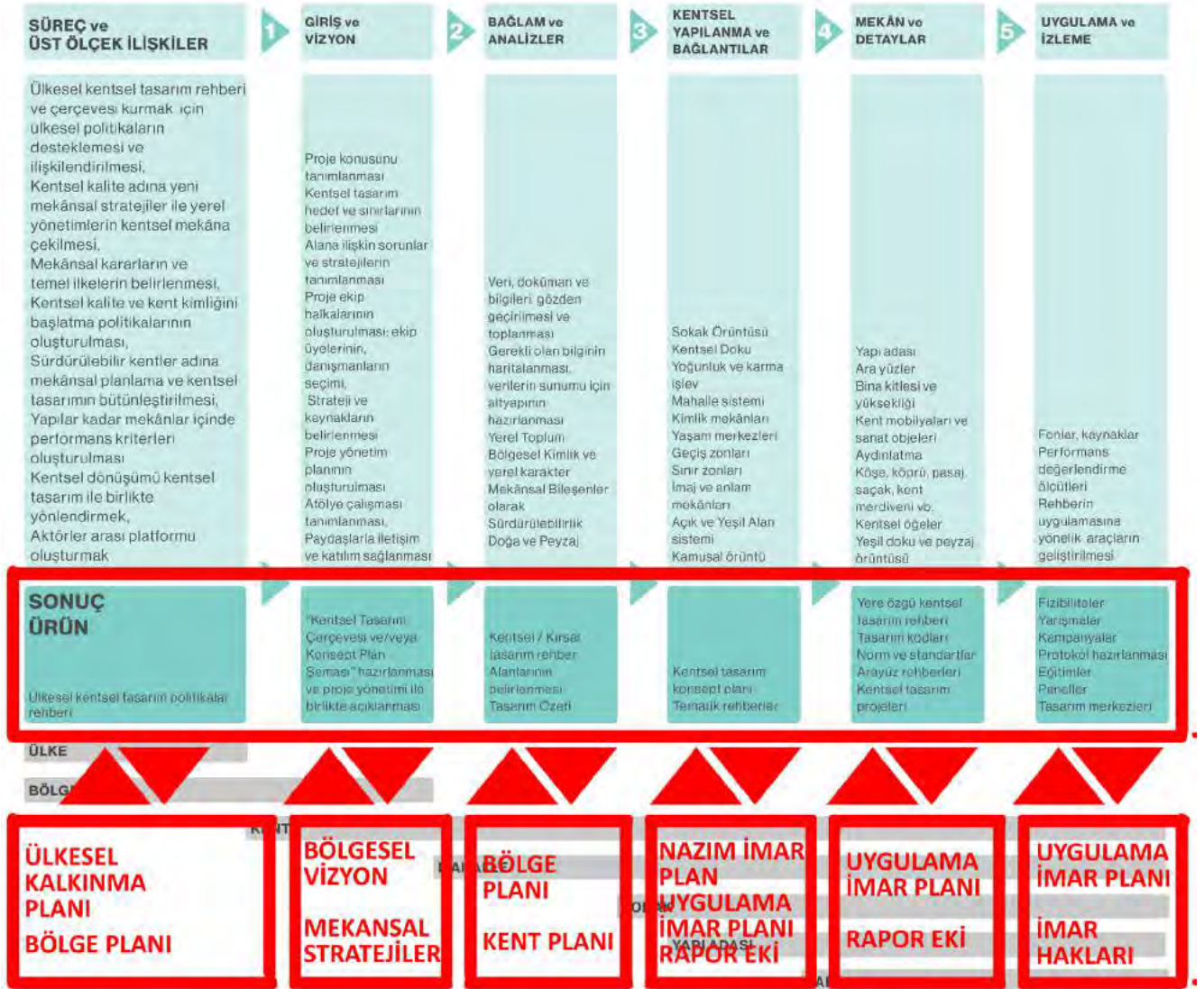
Ayrıca;

- Kentsel tasarım ekibi/ becerisi yetkinliği artırma,
- Yarışmalar,
- Paneller ile sistem desteklenmelidir.

Detaylı tasarım içerikleri ile tasarım özetleri de özellikli alanlar, yerleşmeler ve kamusal mekânlarda planlama ve konsept tasarıma ek dokümanlardan birini oluşturmaktadır. Kentsel tasarım kodlarını rehberlerden ayıran özellik daha detaylı olmasıdır. Özellikle, kentsel gelişme alanlarında uygulanmaktadır. Başarılı ve kaliteli bir mekân yaratmada, yerel farklılığın ve tarihsel kimliğin okunabilirlik, süreklilik gibi bir takım ilkeler doğrultusunda ele alınışında tasarım kodları kullanılmaktadır. Bu özellikleri ile tasarım kodları detaylı tasarım rehberleri olarak da tanımlanmaktadır ve dört farklı senaryo ile Kentsel Tasarım Kavramsal Şema tanımlamak için kullanılabilir. Girişimcilerle ortak platformda buluşmada tasarım kodları daha etkin rol oynayabilmektedir.

Dört farklı kullanım ya da Kentsel Tasarım Kavramsal Şema senaryosu şöyle tanımlanabilir; birincisi, "tasarım rehberinden daha çok kontrol fırsatı yaratılabilmesi", ikincisi, "gelişmenin hızlı olması gerektiğinde önemli derecede kesinlik sağlayarak tasarım ve planlama sürecini hızlandırabilmesi", üçüncüsü, "özel anlamda hassas mekânlarda daha detaylı kriterler istenirse gelişmede yeterli desteği sağlaması ve yardımcı olması", sonuncusu ise "uygulamada çok farklı gruplar varsa tasarım kalitesinde daha yoğun detayları sağlaması"dır. Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ve onu izleyen rehberler mimari tasarım ve yaratıcılığa fırsat vermemelidir. Böylece, tasarım kalitesinin zayıf olduğu yerlerde bir dil oluşturabilir.

Sonuç olarak; Kentsel Tasarım Kavramsal Şema ile sunulan "kentsel tasarım"da vizyonun mekânla ilişkisi test edilmeli, gerekirse tasarım kalitesi yenilenmeli, ekonomik öngörülerin geçerliliği sağlanmalı, profesyonel çıktılar ile Kentsel Tasarım Kavramsal Şema koordine edilmelidir. Paydaşların onayı ve yerel yönetimin önerilerde anlaşmayı sağlaması çok önemlidir. Yerellik ile ilişki, diğer uzmanlarla uzlaşma, iletişim stratejileri, uygulanabilme başarısı, tüm detaylı tasarım rehberlerinin kaliteli, anlaşılabilir içerikte olması, tasarım dili kadar yarattığı bütünsel gücü, Kentsel Tasarım Kavramsal Şema'nın başarısı olacaktır.

Şekil 2.77: Kentsel tasarım rehberleri, plan bağlantıları ve ilişkileri

9. İLKELER ve DEĞERLENDİRME

9.1. KENTSEL TASARIM ANAHTAR İLKELER

Kentler farklı yaşam tipleri sunmaktadır. Tüm kentlilerin yaşanabilir, başarılı, zevk aldıkları bir ortama gereksinimleri vardır. Bu da çok kaliteli bir yapılaşma standardı demektir.

Yaşanabilir mekânları yaratmada "tasarım ilkelerini" ortaya koyan bir çerçeve geliştirilmelidir. Bunlar temel ilkeler olarak aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır.

- Alan ve Bağlam İlişkisi: Sosyal ve fiziksel bağlamı oluşturmakta, var olan kente entegre bir form ve hareket sistemi tanımlamaktadır. "Tasarım"da her "yer"in farklı olduğu, her bir parçanın da (merkez/ulaşım vb.) mekânla farklı ilişki kurduğu bilinmelidir.
- Ölçek ve Karakter İlişkisi: Geleneksel ile ilişki kurup yeni gelişmeye rehberlik etmek, süreklilik ve entegrasyonu sağlamak gerekmektedir.
- Kamusal Mekân Olgusu: Öncelik kamusal mekâna verilmelidir. Tasarım kamusal mekân dizilimi/hiyerarşisini yaratmalı ve toplumsal güvenliği teşvik etmelidir.
- Erişilebilirlik ve Geçirgenlik İlişkisi: Kullanıcı ile buluşan kamusal mekân, ölçek, geçirgenlik ve erişilebilirliği yürünebilir mahallelere odaklanarak, arabadan bağımsız kamusal ulaşımı maksimize edecek şekilde çözmelidir.
- Yoğunluk ve Kullanım İlişkisi: Tasarım potansiyeli az yoğun kullanıma yönelmelidir. Yerel ticaret, servisler ve toplu taşımayı optimum kullanmalı, kentlinin özel alanı ve güvenliğini göz önüne almalıdır.
- Karma İşlevler Olgusu: İşlevler kent, mahalle ve sokakta çeşitli ve farklı ölçeklerde olmalıdır.
- Karma Konut Tipleri Dengesi: Kentte, yapı adası, sokak ve mahallelerde farklı türde ve çeşitli seçenekler olmalıdır. Bu yaklaşım toplumsal dengeyi de kuracaktır.
- Sürdürülebilirliğe Duyarlı Yapılar: Yapılar uzun erimli, sosyoekonomik değişimlere duyarlı, çevre ile esnek ilişkide bir yapı sunmalıdır.
- Sürdürülebilir Çevre Koşulu: Yapılar, peyzaj ve kamusal alanlar ile birlikte tasarlanmalı, yüksek standartta, estetik, yeni teknoloji ile buluşmuş, enerji

etkin ve bütünsel bir çevre etkisi yaratmalıdır.

- Çevresel Sorumluluk Taşıma: Gelişmede çevresel duyarlılık düşünülmeli, çevre dengesini bozmayan ve çevresel zararı en aza indiren, yenilenebilir enerji odaklı, CO2 salınımı düşük, biyo-çeşitliliğe saygılı yapılaşma sağlanmalıdır.

9.2. KENTSEL TASARIM HEDEFLERİ

Etkin bir tasarım için tasarım hedef ve ilkelerini ortaya koymak gerekmektedir. Kentsel tasarım hedefleri, iyi bir çevre yaratmada var olan karakteristikleri tanımlar ve var olanı analiz ederek, seçer ve güçlü olarak yeniden ortaya koyar. Bu bağlamda, sekiz temel hedefi aktarmak önemlidir.

1. Karakter, kendine özgü kimliği olan mekânı tanımlamaktadır. Yerel karakteri anlamak kentsel ve doğal peyzajın birlikte ele alınarak yerelde farklılaşan örüntünün ve kültürün anlaşılması ile mümkündür.
2. Süreklilik ve kapanma, kamusal ve özel mekânların birbirinden net olarak farklılaştığı mekânlardır. Sokak cephelerinin sürekliliği ve kapanması mekânı net olarak özel ve kamusal alan olarak tanımlamaktadır.
3. Kamusal alan kalitesi, çekici ve başarılı bir dış mekânı tanımlamaktadır. Kamusal mekânı ve mekânın izlerini çekici, güvenli, etkin çalışan, işleyen bir mekân olarak yaşlılar, çocuklar ve engelliler başta olmak üzere toplumun her kesimine açmayı gerektirmektedir.
4. Kolay hareket, bir yeri kolay bulmak ve mekânda kolay hareket etmeyi ifade etmektedir. Erişebilirlik, akışkanlık, mekânı birbiri ile ilişkilendirme, kolay hareket etme, insanı trafikten önde tutma ve entegre ulaşımı kapsamaktadır.
5. Okunabilirlik, mekânın kolay anlaşılması ve açık bir imajı olması demektir. Okunabilirliği geliştirerek, izleri, kişilikleri ve nirengileri insanların yollarını bulmasında ve gezinmede kullanmayı amaçlamaktadır.
6. Esneklik, mekânın değişimlere karşı adaptasyon yeteneğinin yüksek olması demektir. Sosyal, teknolojik ve ekonomik tüm değişimleri içermektedir.
7. Farklılık, çeşitlilik ve seçenekli mekânı tanımlamaktadır. Farklılığı ve seçeneği çeşitli olan bir sistemde, karmakullanımlarıyla yaşanabilir mekânlar

yaratmayı ve yerel gereksinimlerle ilişkilendirmeyi gerektirmektedir.

8. Sürdürülebilirlik ve Ekoloji, sürdürülebilir gelişme kapsamında geleceğe yönelik yeşili, ekolojiyi ve biyolojik çeşitliliği, doğanın gücünden yararlanarak çözmek, kentsel teknolojiler ile bilimsel yaklaşımları bu kapsamda dengeli olarak ele almaktır.

9.2.1. Karakter

Kendine Özgü Kimliği ile Mekân

- Mekânın pozitif etkisi ve insanın onunla buluşması, kimlik ve karakter ile ilgilidir. İyi mekânlar hatırlanan, karakteri kolayca tanımlanan mekânlardır.
- Tasarımda 'yer'in form ve karakterini göz önüne almak gerekmektedir.
- Yeni gelişmeyi doğal peyzaj ve onun kurgusu ile ilişkilendirmek, entegre etmek gerekmektedir. Bu etki doğayı yerel farklılıkla güçlendirecektir.
- Yapıların var olan sokak ve mekân ilişkisi, konumları, birbiriyle olan ilişkisi, sokak bağlantısı mekânın tanımlanma biçimi bakımından önemlidir.
- Yerel örüntüyü ve yapılaşma formlarını detaylı incelemek, mekân duygusunu güçlendirmede yardımcı olacaktır.
- Yerel malzeme, yapılaşma yöntemleri ve detaylar yerel farklılığı güçlendirecektir. Ölçek, kütle ve yükseklik için topografya çok önemlidir, manzara, vista ve nirengiler bu kapsamda tanımlanmalıdır.

Karakter/Kimlik Öğeleri

- Mekân kimliği,
- Bellek, yerel gelenekler ve kültürel fark,
- Alan topografyası, tarihsel sokak görüntüsü, yapılaşmalar, yapı ve mekân sınırları ilişkisi,
- Arkeolojik potansiyel ve önem,
- Mimari ve tarihsel kalite, karakter ve geçirgenlik, tescilli yapılar, mekâna yapılan katkı,
- Mekân karakteristiği ve hiyerarşisi, kentsel peyzaj kalitesi,
- Tarihsel yapı malzemeleri,
- Yeşil doku, ağaç, sınır ve diğer doğal görüntünün mekân kimliğine katkısı,
- Önceki plan formları ve yapı tipleri,
- Yapılı çevre ve peyzaj ilişkisi, vista noktaları, panaromalar,
- Mekân karakterinin içinde kaybolan değerler ve özellikler.

9.2.2. Süreklilik ve Kapanma

Kamusal ve Özel Mekânların Açıkça Farklılaştığı Alanlar

- Yapılar, yapılaşma ve yapı yaklaşma çizgileri sokakları tanımlamaktadır.
- Yapılara asıl giriş sokak ile en iyi ilişki mekândır.
- Yapıların ön ve arka cepheleri farklı şekillerde kullanılmaktadır. Tasarım bu

farka dikkat etmelidir.

- Özel mekânın net şekilde tanımlandığı ve kapandığı yerler daha iyi güven ve özgürlük yaratmaktadır.
- Yapılaşma sokağı ve kamusal mekânı iyi tanımlamalıdır.
- Binaların ön cepheleri ve sokak ilişkisi iyi tanımlandığında kullanıma açıklık sağlamaktadır.

Süreklilik ve Kapanma Öğeleri

- Yapılaşmanın ortak izi ve sokak bağlantıları,
- Arka ve ön cephe farkı, manzara ve girişlerin yönü,
- Aktif ve ölü cepheler, giriş cephesi, pencere etkileri, sağır cepheler, yüksek sınır duvarları, katı bölücü servis avluları ve kepenkler,
- Üst cephe sağır duvarları ve kamusal alana bağlanan cepheler,
- Kamusal alanla buluşan alanlar, sınırlar, seviye farkları, kapılar, duvarlar ve ön bahçeler,
- Bina yüksekliği yapı- mekân ilişkisi ve sokak kesitleri,
- Yeşil düzen, doğal doku, form, duvar, sınırlar vb.

9.2.3. Kamusal Alan Kalitesi

Çekici ve Başarılı Dış Mekânları Olan Alanlar

- Başarılı bir mekân, açık ve yeşil alan sistemi aracılığıyla doğal çevre ile ilişkilidir.
- Zemin katlar doğrudan yaya geçişi ve yarattıkları ilgi alanlarıyla ilişkilidir.
- En iyi tasarlanmış kamusal alanlar etrafındaki yapılarla ilişkilidir.
- Kamusal alanlar, mikro iklimi dikkate almalıdır.
- Sanat eserleri ve iyi tasarlanmış sokak mobilyaları kamusal alanlara kimlik vererek mekân duygusunu zenginleştirir.

Kamusal Mekân Kalitesi Öğeleri

- Katı Peyzaj (kaplama, duvar, merdiven, rampa malzemeleri),
- Yeşil (ağaç, çim, bitki, çiçek, sınır),
- Sokak mobilyası (oturma, çöp, babalar, kaplama, trabzan),
- Strüktürler (otobüs durağı, köprü, kameriye, geçici strüktürler),
- İşaretler (bilgi, yorum, açıklama ve yönlendirme elemanları),
- Aydınlatma (kaldırım, yaya yolu, yol, güvenlik, yapı özellikleri),
- Kamusal sanat (geçici veya sürekli işler, çeşmeler, grafikler),
- Dükkan cepheleri (eşik, boya, işaretler, kepenk, ilanlar),
- Güvenlik (acil durum geçişleri, kameralar, kapılar),
- Trafik işaretleri,
- Kamusal mekân ve yönetim (enformel kullanım biçimleri).

9.2.4. Kolay Hareket

Kolayca Hareket Edilen ve Girilen Mekân

- En iyi tasarlanan kentsel strüktür birbiri ile ilişkili mekânlar ve izler ağı sunar. Yaya ve bisiklet önde gelen kullanıcılarıdır.
- Ulaşım yalnızca trafik koşulları ile ilişkili değildir, aynı zamanda kentsel tasarım izlerini yansıtmaktadır.
- Erişim ve dolaşım ince bir ağ sistemi oluşturmaktadır.
- Gelişme, trafik hızını azaltmaya yönelik olmalıdır.
- Gelişme altyapısı ve yoğunluğu, erişebilirliğe ve toplu taşımaya yardım etmelidir. Entegre ulaşım sistemi özellikle sürdürülebilir yerleşmeler için kaçınılmaz olmalıdır.

Kolay Hareket Öğeleri

- Toplu taşıma,
- Bisiklet,
- Özel araç,
- Otopark,
- Engelliler için erişim,
- Engellilere ayrılmış yaya alanları,
- Bağlantı noktaları (Space Syntax).

9.2.5. Okunabilirlik

Kolayca Anlaşılan ve Açık İmgesel Yapısı Olan Mekân

- Varolan manzara ve vistalar ile ilişkili yerleşmelerde insanlar kolayca yerini bulabilmektedir.
- Tasarım, konumlandırma, işlevlendirme, yapıların kimlik ve karakterini doğal olarak da mekân izini tanımlamayı sağlamaktadır.
- İyi tasarlanmış köşeler okunabilirliği yaratmakta, görsel ilgi ve farklılaşan kimliğe katkı sağlamaktadır. Malzeme kalitesi ve detaylar yeni tasarımda okunabilirliği artırır.

Okunabilirlik Öğeleri

- Kentsel İmaj Analizi (Kevin Lynch analizi),

- Kapılar, girişler,
- Odaklar,
- Nirengi,
- Manzara ve vistalar,
- Sınırlar/bariyerler,
- Bölgeler,
- İzler,
- Silüet.

9.2.6. Esneklik ve Uyum

Değişen Koşullara Kolayca Uyum Sağlayan Mekânlar

- Basit ve katı yapısal formlar, eğer çok katı bir kullanıma dönük değilse gerçekte farklı kullanımlara yönelebilir.
- Mekânlar çeşitli eylemlerin kullanımlarına uyumlu olmalıdır.
- Tasarım esnek ve gelişmeye yönelik olmalı, gerçeğe yakın olmalıdır.

Esneklik ve Uyum Öğeleri

- Kullanım,
- Yapı tipleri,
- Plan biçimi,
- Akışkanlık,
- Ek binalar,
- Strüktür Koşulları,
- Hizmet binaları,
- Sahiplilik,
- Mikro iklim,
- Aydınlatma.

9.2.7. Farklılık ve Çeşitlilik

Tekdüzelikten Uzak, Seçenekli Mekânlar

- Karma kullanım yaratmak, insanları çalışma, yaşama ve dinlenme için ortak mekânlara çekecektir.
- Kullanım, bina formu ve kullanıcı çeşitliliği farklı ve başarılı bir yaşama ve çalışma ortamı yaratmaktadır.

- Çeşitlilik alternatifler arasından seçim şansı sunmaktadır.

Farklılık Ögeleri

- Arazi kullanımı ve işlevsel çeşitlilik,
- Sosyal örüntü içinde çeşitlilik,
- Sahiplilik için farklı seçim olanakları.

9.2.8. Sürdürülebilirlik ve Ekoloji

Sosyal Yazar

- Sağlıklı ve Sürdürülebilir Bir Yaşam Biçimini Teşvik Etmek
- Sağlıklı ve sürdürülebilir bir kentsel çevreyi öncelikle planlama ve tasarımla yaratmak ve altyapıyı geliştirmek,
- Aktif kentsel mekân ile fiziksel aktiviteleri kentte artırmak,
- Çok amaçlı, çok işlevli mekânlar yaratarak kentlileri daha çok buluşturmak gerekmektedir.

Kentsel Toplumu Desteklemek

- Tasarımda kentsel toplumu destekleyen sosyal geçirgenliğe yönelik mekânlar, meydanlar, açık yeşil alanlar, yeniden düşünülmeli ve tasarlanmalıdır.
- Gençlerin gelişimi önemsenmeli, doğa ilişkisi kurgulanmalıdır,
- Sosyal geçirgenliği artıracak tasarım detayları oluşturarak suçu önleyici mekânlar kurgulanmalıdır.
- Yaşanabilir Mekânlar İçin Yatırım Yapmak
- Ekolojiyi bir yaşam biçimine dönüştüren sürdürülebilir bir kent biçimlendirilmeli ve nasıl dönüştürüleceği konusunda yatırımlar yönlendirilmelidir.
- Geleceği ekoloji ile buluşturan mekânlar yaratarak esnek çözümler sunulmalıdır,
- Kolay kullanılan kamusal mekânlar yaratılmalı ve çoğaltılmalıdır,
- Görsel zenginlik artırılmalı ve kimlikli mekânlar ile tasarım kalitesinin iyileştirilmesine önem verilmelidir.

Çevresel Yazar

- Akıllı ve Teknoloji İle İlişkili Bir Ekolojik Sistem Kurmak
- Akıllı ve dayanıklı çevre anlayışı planlama ve tasarımda öncelikli kılınmalıdır,
- Yeni teknik ve teknolojiler ile çevresel etkiyi çözümleyen kolaylaştırıcı bilimsel örnekler ortaya konmalıdır
- Uzun Erimli İklim Değişimi Bakışı İle Kentsel Dayanıklılığı Sağlamak
- İklim değişiminin çevresel etkisini kentte yeniden ele alarak bunu uyarlayacak yasalar, yönetmelikler ve sistemler getirilmelidir,
- Kentsel mikro iklimlendirme, hava kalitesi, su kalitesi, gürültü kontrolü gibi tasarım konuları öne çıkartılmalıdır.
- Bio-Çeşitliliği Desteklemek
- Bio-çeşitliliğin kentteki önemine dikkat çekilerek gerekli çözüm altyapıları getirilmeli ve desteklenmelidir,
- Dinlence ve boş zamanları değerlendirme mekânları, parklar, doğal alanlar ile yeşil altyapı oluşturularak kentliler doğayla buluşturulmalıdır.

Ekonomik Yazar

- Kentsel Kaynakların Sürdürülebilir Akışını Sağlamak
- Kentsel kaynakların ekolojik bazda öncelikle nasıl dengeleneceği ve akışının nasıl sağlanacağı çözümlenmelidir,
- Üretken bir ekonomik altyapı için iş ortamında kentsel mekânsal iyileştirmeler öne çıkartılmalı ve kentsel nişler kurgulanmalıdır,
- Kentsel ekonomi Canlandırılmalı, mülk satışları artırılmalı, yatırımlar teşvik edilmeli, fiyat dengesi gözetilmelidir
- Planlama ve tasarımda başvuru ile onay süreçleri kolaylaştırılmalı ve sürdürülebilirlik kuralları ile ilişkili çözümlere öncelik sağlanmalıdır,
- Sağlık sigortalarının desteklenmesine önem verilmeli, ekolojik yaklaşım ile azaltımı sağlanmalıdır.
- Kentsel Mekânları Yenilemek ve Kentsel Dönüşümü Sağlamak
- Kentsel mekânlarda çevresel önceliklerin nasıl göz önüne alınacağı unutulmamalı, enerji etkin yapılar ve çevrenin üretilmesi sağlanmalıdır.
- Enerji ve Kaynak Etkin Bir Kent ve Yapılaşma Yaratmak
- Karbon ayak izini azaltmak için organik gıda kültürü ve kent çiftçiliği kentsel

tasarıma entegre edilmelidir,

- Kentliler eğitimle ekolojik kültüre ve yiyecek riskinde akıllı davranmaya yönlendirilmelidir,
- İklim değişimi kapsamında enerji bedel azaltımı ve etkinliği için kurallar getirilmelidir.

9.3. SONUÇ

- Kentsel tasarım insanlar için mekân yaratma sanatıdır. Mekânın nasıl işleyeceği, toplumsal güven, değer, ve estetik, tasarımın kaçınılmaz boyutlarıdır. Temelde insan ile mekân arasındaki ilişkiler kentte mekân ve hareket, kentsel form ve işlev, doğa ve yapı çevre ilişkisi olarak yansımaktadır.
- Kentsel tasarım sürdürülebilir gelişmenin de yaratıcısıdır. Ekonomik yaşamı canlandırmak, doğal kaynakları dikkatli kullanmak ve geri kazanmak, sosyal gelişim için birlikteliği ve yaşam kalitesini oluşturmak kentsel tasarım ile olasıdır.
- Kentlerde tasarım ile yaşam kalitesini yükseltmek ve kimlikli mekânlar yaratmak olasıdır, bu da etkin bir kentsel tasarım ile edinilen özgün ve yaşanabilir çevreler yaratmak demektir. Planlama sürecine kentsel tasarım boyutu katıldığında yapılar kadar sokaklar ve kamusal alanlar da tasarımlar ile güvenli, yaşanabilir ve insan ölçeğinde gelişecektir. Tasarımcının tasarım gücü, yaratıcı düşünceleri, imajları ve özenli yaklaşımları ile bu düzeni sağlamak mümkündür. Mekân tasarımının yönetiminde sürdürülebilirliği düşünmek kimi zaman geleneksel dokuyu sürdürmede kimi zaman da yenilikleri katarak, bütün ile ilişkili olarak yeniden yaratmada saklıdır ve bu gelecek için çok önemlidir.
- Başarılı kentsel tasarım, gelişmenin tasarımla ilgili koşullarının iyi anlaşılmasıyla başlayacaktır. Tasarım sürecini ve mekânın yaratılmasını pek çok faktör etkilemektedir. Ekonomik koşulları fizibilite ile değerlendirecek

çözümler üretmek, aynı zamanda sosyal dengeyi de kuracaktır. Yerel bağlamdan sorumlu özenli bir analiz ve sentez ile yaklaşım, istenilen ve beklenen çevreyi sunacaktır. Bu bağlamda, tasarım kontrolleri açık ve net bir çerçeve ortaya çıkarmaktadır, bu çerçeve içinde de yapılar zaman içinde istenilen kimlikte gelişecektir.

- Bu kapsamda, planlama sürecini harekete geçirmenin yanı sıra yaratıcı ve uygun bir tasarım yaklaşımı kentsel kaliteyi geliştirecektir. Planlama sisteminde uyumlu pozitif yönetim, anlamlı işbirliği ve beceri daha iyi kentsel tasarım koşullarını sağlamada önemli birer gerekliliktir.
- Rehberler bu koşulları yaratmaya yardımcı araçlardır. Kentsel tasarım ve tasarım rehberleri tekil bir tasarım biçimini tanımlamaz, daha çok kentsel tasarım hedeflerini anlamaya yardımcı olur. Rehberler insanların mekân ve yapıları nasıl kullandığını, mekânda nasıl yaşadığını ve çalıştığını ilişkilendirerek ortaya koymaktadır. Amaç, başarılı bir çevre yaratmada deneyimleri paylaşabilmektir.
- Yerel koşullarla ilgili entelektüel bir ilişki ve sorumluluk yaratmak en önemli hedeflerdendir. Bu bağlamda rehber, konum, ölçek, yoğunluk, görünüm ve peyzaj için belirlenen koşulları hedefe bağlı olarak oluşturacaktır.
- Rehberler kentsel yapılaşma standartlarını, planlama bağlamındaki negatif etkisinden uzaklaştırarak, pozitif bir etki sağlamak için performans kriterlerini ortaya koyar. Bu standartlar gelişmeyi reçete gibi tasarlamak yerine esnek bir bakış sağlar, bu tekil değil bütünü değerlendiren bir bakıştır. Performans kriterleri ise, özgün planlama gereksinimleri için değerlendirmeye yönelik genişletilmiş yaklaşımlardır ve çeşitli tasarım çözümleri ararlar.
- Yeni bir gelişmede kaçınılmaz olarak iyi bir tasarım, tasarımcının yeri ya da becerisine dayanmaktadır ve iyi bir tasarım yaratılması beklenir. Ancak, mekân analizi yetisi, kullanım değerlerini anlama ve iyi bir tasarım için deneyimlerin de kullanıldığı bir yaklaşımı oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

Aggarwal, S. (2015). Diridon Station Pedestrian Street Design Guidelines: Studying the Pedestrian Environment Around the Station Area. Kentsel Planlama Master Tezi. San José State University.

ARUP (2014). Cities Alive: Rethinking green infrastructure. London: ARUP.

Ashford Borough Council (2003). East Stour Village Development Brief. Ashford.

Atelier One (2013). Gardens By the Bay, Singapore: Cooled Conservatories, Supertrees & Aerial Walkways. Istructe Structural Awards.

Australian Government. (2011). Creating Places for People an Urban Design Protocol for Australian Cities. Australia.

Belmonte, E. (2012, Ocak 17). Los vecinos de les Glòries piden un proyecto más concreto y que se cumplan los plazos. El Mundo .

Basildon District Council (2005). Wickford Town Centre Masterplan Version 3. Berkshire: Alan Baxter & Associates.

Bath & North East Somerset Council (2010). Creating the Canvas for Public Life in Bath: Public Realm and Movement Strategy for Bath City Center. Bath: City ID.

Briggs, G. (2012). The Fringe: Draft Urban Design Framework. Cape Town.

Brighton & Hove City Council (2009). Urban characterisation. Hove: Brighton & Hove City Council.

Burdett, R.; Firth, K.; Travers, T.; Scalongne, V.; Liphay, A. Tall Buildings: Vision of the Future or Victims of the Past?. London: Development Securities PLC.

City Design (2006). Seattle's Central Waterfront Concept Plan. Seattle: Department of Planning and Development.

City of Jameston (2006). Jamestown Urban Design Plan. Volume II-Design Guidelines. Jamestown: Goody Clancy.z

City of London (2010). Illustrated Urban Design Principles. London Canada.

Charleston City Council (1999). The Charleston Downtown Plan.

Commission For Architecture & The Built Environment (Cabe) ((2000). By Design: Urban Design n the Planning System: towards better practice. London.

Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2008). Creating successful masterplans: A guide for clients. London: CABE.

Commission for Architecture and the Built Environment (Cabe) (2010). Getting the big picture right: A guide to large scale urban design. London: Blackmore on Revive.

de Bois, P. G (2011). Research and Design in Urbanism: Streets and Urban Vitality. Delft.

Department of Planning (2010). Environmental Assessment Report Concept Plan and State Significant Site Listing. Barangaroo: JBA Urban Planning.

Département de la Seine-Saint-Denis. (2010). Schéma Directeur des Implantations Portuaires e de Loisirs du Canal de L ' Ourcq.

English Partnerships; The Housing Corporation (2007). Urban Design Compendium 2. London: Llewelyn - Davies

Gábor Virányi, Z. (2010). Urban Renewal in Lyon Confluence: How to transform an unused industrial area to the new eco-quarter? Denmark: VIA University College.

Gehl, J.; Svarre B. (2013). How to Study Public Life. Washington: Island Press.

London Development Agency . Green Enterprise District: East London. London: London Development Agency.

London Development Agency & Government Office for London (2006). Town Centre Enhancement in North London: A Design-Led Approach to Sustainable Town Centre Intensification. Amsterdam: Urhahn Urban Design.

Madanipour, A. (2016). British Urban Design: Contexts, experiences and debates.

Marshall, P. London Road Improvement Scheme, Southampton. Southampton. Conference.

Mayor of London (2007). London View Management Framework: The London Plan Supplementary Planning Guidance. London: Greater London Authority.

National Association of City Transportation Officials (2012). Urban Street Design Guide. New York: NACTO.

New York Department of City Planning (2013). Active Design Shaping the Sidewalk Experience: Tools and Research. New York: City of New York.

New York City Department of Transportation (2013). Street Design Manual. New York: New York City.

NH Architecture (2013). Flinders Street Station. <http://nharchitecture.net/projects/flinders-street-station/>. Melbourne.

Nottingham City Council (2009). Nottingham City Centre Urban Design Guide. Nottingham: Nottingham City Council.

Roger Evans Associates Ltd. (2008). South Oxfordshire Design Guide. Oxfordshire: South Oxfordshire District Council.

Urban Design London (2015). *Slow Streets Sourcebook*. London: Palestra.
ve Flora Nycolaas Arşivi.

UTE Agence Ter & Ana Coello de Llobet (2014). Concurso de Proyectos Restringido para el Proyecto Urbano del Espacio Libre de la Plaza de las Glòries Catalanes de la Ciudad de Barcelona. 1. ödül.

Toronto Waterfront Revitalization Cooperation. Central Waterfront Public Space Framework. Toronto.

Trévelo & Viger-Kohler Architectes Urbanistes (TVK) (2013). Place de la République. Paris: Metropolis Communication.

Turenscape Team (2010). *The Resilient River*. Minneapolis Riverfront Design Competition.

Ville de Liège (2014). Le nouvel axe urbain: Guillemins Médiacité. Liège.
ve Comité Riverains Gare (CRG) (2006). Quel futur pour le quartier des Guillemins?. Liège.

Wright, G. (1999). *Urban Design 12 Years On: The Birmingham Experience*. *Built Environment* (1978-), Vol. 25, No. 4. Pp.289-299. Alexandrine Press.

